

HEEMKUNDIGE KRING «**OUD WACHTEBEKE**»

*Carte figurative van de plassen Wachtebeke
gedelineerd en ghemantekt by my onderschreven ghe-
swaerne Landmeter versterkende binnen Wachtebeke naer
de verachtste gheschiedenis ten verzoek van Zoon
heere Bebed van Blagen van St. Pieters vassas Ghent
omme te valideren in sijne Saacke als loocher jegens
den Grave van Walou Verkennde de selve Coent gheveent
in conformiteit van contracte in date 25 Nijve 1815
aengeghaven tuschen den Claesken van de Bylache
als Wapenher van St. Pieters Claesken by Ghent en
Jans Steven van Ideghem my Lovende deses 24
novembere 1817 arijdestrecht Ende aus onderteken
P. De Vos met parijcke*

*Waarvan afsicht 11.
cont. 21 maart 1866*

*Hendrick
N. van der Veldt*

1

Driemaandelijks mededelingsblad van de Heemkundige Kring "OUD-WACHTEBEKE"

16de Jaargang 1ste kwartaal 1989

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdragen.

Verantwoordelijke uitgever:

Paul Hesters, Stationsstraat 165, 9070 Wachtebeke, Tel. (091) 45 04 63

Waarde Heemleden,

Alvorens ons in lyrische bewoording uit te laten over het nieuwe jaar, moeten wij nog even 'n paar belangrijke evenementen van eind vorig jaar in herinnering brengen.

Op donderdag 24 november '88 mochten wij de huldiging vieren van onze vriend ondervoorzitter en schrijver Paul HESTERS in het Provinciaal Domein. In het gezelschap van vele notabelen, genodigden en geïnteresseerde Wachtebekenaren werd hem door deputé De Cuyper de Provinciale prijs voor Volkskunde overhandigd. Het werd een stijlvolle maar tevens amusante viering waar wij nog lang met genoeg zullen aan terugdenken..

Een ander succesnummer was de opening van ons documentatiecentrum-praatcafé in ons lokaal Rechtstro. De eerste zondag, goodwill voor onze Kring. Enkele leden kwamen zelfs met belangrijke attributen aanzetten om ons lokaal te stofferen. Zo kregen wij de oude fonograaf van "Gustjen Synhove" kado, geschiedenisboeken uit de reserve van de bibliotheek enz.. De lijst van de schenkers en het geschonkene vindt U verder in dit blad. Als dank aan de schenkers en om een officieel geschrift te hebben waar het bezit van de Heemkring afkomstig van is, zullen wij regelmatig lijsten van schenkers kenbaar maken.

Meteen is het een aansporing voor de leden om oudheden en documenten waarvoor zij zelf geen zorg kunnen dragen aan onze kring toe te vertrouwen.

De bladzijde van het vorig jaar omgeslagen en gearriveerd zijnde rest mij U een voorspoedig en gelukkig nieuw heemjaar toe te wensen. Geluk in zaken, in de liefde en in het huishouden, 'n goede gezondheid en schitterend weer, en veel genoeg

aan onze heemkring. Voor dit laatste willen wij extra zorgen met ons praatcafé elke eerste zondag, de mogelijkheid tot raadplegen van onze dokumentatie ook de derde zondag en het inrichten van ons heemmuseum.

Niet direct op ons palmares te schrijven maar toch als medestichters en -werkers wil ik ook Uw aandacht vragen voor het SAMANKOOR dat op 18 maart uitpakt met hun eerste LENTECONCERT. Het wordt vast een beluisterenswaardig liederenfeest waarvoor U best kaarten op voorhand aanschaft o.a. bij onze bestuursleden. Ook van de grandiose herdenking van de keure der 4 ambachten zult U in de komende maanden en jaren nog horen. Menig dagblad wijdde er reeds een artikel aan en met de 4 heemkringen uit de Belgisch-Nederlandse regio zijn wij nog maar aan de voorbereidingen bezig.

Na een vruchtbaar heemjaar 88 gaan wij met de ganse bestuursploeg op ons élan verder en trachten U nog méér terug te geven voor Uw trouw lidmaatschap waarvoor U dankt

De voorzitter
Cesar David.

REDACTIERAAD: DE MAESSCHALCK RITA , Lostraat, 31, Gent

HESTERS PAUL , Stationsstraat, 165, Wachtebeke

WAEYTENS PATRICK, Tulpenlaan, 17, Wachtebeke

Wie waren uw voorouders ?

In onze laatste aflevering hebben wij een zicht gekregen op de doop, trouw en begrafenisakten uit de tijd van 1600 tot 1795.

De moeilijkheid ligt hier op de eerste plaats in de tekst omdat hij moeilijk te lezen is en daarbij nog opgesteld is in het latijn. Vooraleer wij ons op die

moeilijkheid werpen zullen wij hier een werkwijze voorstellen waarbij men aan deze moeilijkheid voorbij gaat. Later als wij genoodzaakt zijn de tekst van deze akten te onderzoeken zullen wij ook hier de sluier der moeilijkheid oplichten. Wij weten dat er in 99% van de gevallen klappers bestaan op deze registers. Hierin zullen wij onze opzoekingen starten.

1 / Voor het opmaken van een STAMBOOM:

onder een stamboom verstaan wij de rechtlijnige afstammelingen van onze voorouders het zij, vader, grootvader, overgrootvader, betovergrootvader enz.....
A: de gegevens van de klapper op het doopregister:

Als U in het boek kijkt zult U zien dat dit verdeeld is in verschillende kolommen: Naam en voornaam van het kind, voornaam van de vader, naam en voornaam van de moeder, doopdatum en bladzijde van het register.

Om onze gegevens op te schrijven nemen wij een groot formaat van steekkaarten. Hierop kunnen wij alles voorlopig ordentelijk en **JUIST** optekenen.

Van boven op die steekkaart schrijven wij de naam en voornaam van de vader, daarnaast de naam en de voornaam van de moeder.

Wij laten 3 lijnen over voor latere informatie. Daaronder schrijven wij al de kinderen welke wij vinden uit dit huwelijk.

Liefst beginnen met de eerst geborene.

Eerst de voornaam of namen vervolgens de doopdatum met tussen haakjes de nummering van de registerbladzijde.

Denk niet, wij hebben dit toch niet nodig. Het tegendeel zal rap uitkomen en dan kunt U terug opnieuw beginnen. Iets wat menig vorser en ook ikzelf heb tegengekomen. Tweemaal werk en tweemaal tijd en verplaatsing.

Dat is wel een tamelijk omslachtig werk maar goed uitgevoerd zullen wij blij zijn en de vruchten plukken van ons geduld.

Waar men ook rekening moet mee houden zijn de verschillende schrijfwijzen van onze namen. Alle mogelijke of onmogelijke schrijfwijzen moeten worden nage-

zien. Wij geven hier een klein voorbeeld met een niet zo moeilijke naam Temmerman, kan ook Timmerman en de timmerman of de temmerman geschreven worden. Dan spreken wij nog niet van de veel moeilijker namen.

Wij spreken nu voornamelijk over Wachtebeke. Het valt ook tegen wanneer u een naam hebt zoals De Caluwé, Lippens, de Vos, Gijssel enz.....Dat zijn namen die bij tientallen zelfs bij honderdtallen voorkomen hier op onze gemeente. Hier zeker is het belangrijk ze allemaal op te schrijven. De grootste reden hiervoor is dat vroeger een man soms 6 maal huwde zodat er 6 of nog meer verschillende soorten kinderen uit die huwelijken voortsporen.

Met zo een systeem van steekkaarten kan men gemakkelijk de passende verschuivingen doen zonder alles te moeten herschrijven.

B: Gegevens in de huwelijkklappers:

Deze gegevens worden ook verwerkt op dezelfde steekkaarten.

Daarom hebben wij gevraagd 3 lijnen open te laten. Onder de namen van het echtpaar schrijft u de geboorteplaats en datum met tussen haakjes de verwijzing naar de registerbladzijde.

Indien men geen huwelijk vindt vult men dit uiteraard niet in.

Dan kan men reeds veronderstellen dat zij op een andere parochie zijn gehuwd of in het uiterste geval de pastoor het huwelijk niet heeft ingeschreven.

PS. Alle klappers van de parochieregisters van Wachtebeke kunnen geraadpleegd worden in ons documentatiecentrum.

Paul Hesters

EDITORIAAL

- Bij deze wenst ook de redactieraad van het driemaandelijks tijdschrift U van harte, zij het wat laat, een gelukkig jaar en veel leesgenot met onze publikaties.
- Het ledenaantal is gelijk gebleven, er zelfs enkele eenheden op vooruit gegaan. Dit alles is nog een grotere stimulans om op de ingeslagen weg verder te doen. Suggesties zijn altijd welkom.
- Ondertussen zult U wel, zij het wat laattijdig, uw jaarboek 1988 in het bezit hebben. Mochten er eventueel personen zijn die nog altijd niets gezien hebben, vragen wij hen zo spoedig mogelijk contact op te nemen met één der bestuursleden.
- De openingsdata voor het documentatiecentrum zijn de volgende:
zondag 5 en 19 maart, 2 en 16 april en 7 en 21 mei.
- Langs verschillende wegen horen wij nogal eens vragen of er soms niet een opleiding zou gegeven worden voor genealogisch onderzoek. Mochten er personen interesse hebben, willen zij dan contact opnemen met een der bestuursleden en hun wensen kenbaar maken, het zij datum of uur. Indien er genoeg geïnteresseerden zijn kunnen wij overwegen deze personen daadwerkelijk te helpen door middel van een cursus- of voordrachtenreeks.

De Redactie.

MIEL DEN DOTSER

Ik kan er echt niets aan doen dat die aangename jeugdherinneringen van mij me steeds terugbrengen bij dat goede, vertrouwde, Wachtebeekse schippersvolk, dat mij steeds zo dierbaar is gebleven. Er waren er zovelen waarvan ik graag nog één en ander zou willen vertellen, maar toch kan ik niet nalaten om de eerste beurt te geven aan die goede bekende "MIEL DEN DOTSER".

Iedereen zal zeker wel begrijpen dat zijn eigenlijke naam niet zo romantisch klonk, maar wie werd er in die jaren niet met een kleurrijke bijnaam bejegend. In de bevolkingsregister staat hij nog steeds ingeschreven onder de veel beter klinkende naam: "Van Ooteghem Emile". En 'k zou hem zeker met deze naam betitelen, ware 't niet dat de betrokkene zelf er niets om gaf om naar dat muzikale pseudoniem te luisteren en dat hij, bij ons thuis, heel gezapig kon vertellen hoe ze, in zijn familie, aan dat geestige, klankrijke troetelnaampje zijn geraakt. De mensen, dat weten we, hebben op dat gebied zo weinig nodig.

Welke stiel zijn vader uitoefende weet ik niet, maar Miel vertelde ons dat hij (zijn vader) steeds in een stal met een hamer aan het bonken was (aan het "dotsen" zegden de burenen), en vandaar dat zijn klinkende bijnaam maar voor 't grijpen lag. Miel "deed" hier de binnenwateren met zijn schip waarvan ik de naam, na al die jaren glad vergeten ben. En vraag me nu zeker niet wat voor een vaartuig dat was. Tussen al die "spitsen", otters en andere barken kan ik daar geen gepaste benaming op schrijven, maar 'k weet toch nog dat het een goed-onderhouden ijzeren geval was: een zwarte romp met witte ornamenten aan voor- en achterstevan. En was Miel een gemoedelijke, vriendelijke vent, toch verkoos ik, als kleine dreumes, die vriendelijke verschijning van zijn vrouw Maria.

Neen, had dat goede mens moeten wedijveren in één of andere "miss-wedstrijd", ik geloof niet dat ze daar met veel tam-tam de eindstreep zou gehaald hebben. 't Was een doodgewoon braaf mens: geen onnodige complimenten of tierelantijntjes, maar zoals ze was zo had je ze, in al haar ongekunstelde eenvoud. Ze was eigenlijk van Zelzate: daar was ze geboren in 't jaar 1885, kreeg er de naam "Mussche Maria", en is daar dan ook met haar Miel in het huwelijksbootje gestapt in het jaar 1907. Maar hoe ze ook heette, voor ons en de hele gemeenschap is ze van dan af "Maria den Dotser" geworden en gebleven. Tot zolang ze kinderloos waren (en dat zijn ze, jammer voor hen, altijd gebleven) hadden ze 't wel niet nodig om, ergens in een vast verblijf schipper-aan-de-wal te kunnen spelen. Miel en Maria schipperden met zijn tweetjes op de Moervaart en in 't omliggende. Maria maakte 't potje klaar en schipper en schipperin waren door de jaren een goed accorderend schipperpaar.

Toch hadden ze hun vaste "domiciel" hier op de Walderdonk in het nummer 52. Zo kwam het dat ze vele kleine reizen hier in de omgeving maakten. En zodoende moesten ze bij ieder reisje bij ons in het bureau hun "vaartrechten" komen betalen. Daar kreeg Miel zelf weinig kans toe. Zelf zonder kinderen zijnde hield zij er

telkens aan eens bij ons een poosje binnen te wippen, om te zien hoe 't nog met 't klein volk (daar was ik bij) gesteld was. En de kleinste van de groep was ik .... dus... Maria had altijd iets mee voor die kleinste (en de braafste?) van 't gezin. Soms was 't maar een prul, maar of 't altijd welkom was hoor! Eens heeft ze me, 'k zal 't nooit vergeten, een oude muziektol meegebracht: zo'n eenvoudig ding, dat men moest opwinden en dan afdrukken om een rondtollend specimen te verkrijgen dat "heel den huize" onderzette met zijn suizende, zoemende muziek, en al de kleuren van de regenboog vertoonde (maar al de huisgenoten zalig op de zenuwen werkte). Maar voor mij: ... o Maria, goede Maria, om al die kleine dingetjes dank ik u nog van harte en echt gemeend.

Maar aan al dat vrolijke scheen er daar plots een eind te komen. 't Moet rond het jaar '10 geweest zijn. In die tijd was het geen zeldzaamheid dat een hele streek in zak en as werd gebracht door één of andere besmettelijke ziekte, waar kinderen, en zelfs ouderen niet altijd vrij voor waren. Was 't die gevreesde "kroep" niet, dan was 't die al even erge "rode koorts", die al zeer weinig bij die eerste moest onderdoen. Kinderziekten dierf men dat noemen, maar je moet er maar eens mee gestraft gezeten hebben. En ditmaal was het die gehate rode koorts. Al wat jeugd was werd, gloeiend rood als een gloeiende kool, voor zes lange weken binnenshuis gebombardeerd (en 't beginstadium in de beddebak), en alle buitenstaanders, zelfs grote mensen werden, op een vriendelijke manier, aan kant gehouden in hun eigen belang. En Maria (en ik meteen) waren natuurlijk bij de eerste slachtoffers. 't Eerste wat onze ouders, vanzelfsprekend, deden was iedereen op afstand te houden die er niet noodzakelijk zijn moest. Dat speelde zeker voor mij niet in de kaart en voor Maria ook niet. Maar...

Bij een van onze burenen was 't café, zo'n kleine boerebuiten-herberg, waar vooral het schippersvolk, bij het versas-verpozen, in de gauwte al een pintje kon meepikken, bij Pol en Lisa.

't Waren voor ons heel goede burenen en daardoor was er, tussen de boomgaard van Pol en onze groentetuin, een klein doorgangshekje. Maria moet daarvan op de hoogte geweest zijn want: op een namiddag werd er daar bij ons geniepig op de achterdeur geklopt en een paar tellen later was het al eender op onze keukendeur. 't Kon Sinterklaas niet zijn, want we waren volop in de zomer. Als die deur dan profijtigjes open piepte en we zagen daar een rond, ondeugend gezicht doorloeren, dat daarbij nog aarzelend murmelde "is er hier geen belet", wisten we subiet allemaal wie daar arriveerde. Onze smoelkes klaarden al op, maar ons Ma keek een beetje sip om dat onvoorzichtige gedoe van die "Maria", maar wie kon daar nu eigenlijk kwaad op zijn? Ja, we zaten daar samen in de keuken. In deze tijd zouden ze ons misschien in de "living" gedopt hebben, maar ga nu toch niet denken dat in die dagen al iemand van ons dat serieuze woord kende of ervan gehoord had. Bij de gewone burgersmensen was er toen een grote keuken te vinden (veel groter dan die minigevalletjes die we nu overal

aantreffen) maar die diende dan ook zo een beetje voor alles. Dat was daar keuken, woonkamer, eetkamer en, als de nood het vereiste, ook kinderziekenkamer.

En zo stond die goede Maria daar almeteens ongevraagd, maar zeer welgekomen, in ons lazaret. Ze was nog wat bedremmeld, want ze was nog nooit bij ons zo klandestien binnengevallen. En ze ging seffens tot de daad over. Ze frutselde daar zowat onder de tip van haar blauwe voorschoot en kwam ze me daar niet voor de dag met een paar knalrode, perelende "saffarkes", die ze met een zwaai voor de twee kleinste guiten op tafel deponeerde. "Dat ze daar maar een keer een slokske moesten van drinken, dat dit beter was tegen de -korsekes- dan al die bucht van die bittere medicijnen." Kijk, zo was Maria, die goeje, goedhartige Maria. Ze moest iets kunnen meebrengen, iets kunnen geven.

Maar dat is nu allemaal zovele jaren voorbij. 't Is allemaal zolang geleden en de tijd speelt rare parten met een mens zijn leven. Willens-nillens moest ik wel groter worden, zo groot tot ze mij in de kostschool en in de normaalschool staken voor vijf-zes lange jaren. En houd er dan rekening mee dat, in die tijd, een studiejaar bestond uit drie lange trimesters, zonder één dag naar huis te mogen komen, behalve in de vacantiedagen. Daarna kwam het "soldaatje spelen" en wat weet ik allemaal nog. Al die "beelden uit de kinderjaren" verdwenen niet, nee, maar ze vervaagden

zodanig tot ze door de duur maar herinneringetjes meer waren. Tot ik daarbij nog verhuisde : van dan af heb ik die goede mensen praktisch niet meer teruggezien.

Jaren later, veel later, vernam ik dat Maria overleden was, te Wachtebeke, op 06-12-1952. 'k Verschoot er nog van,... goed mens. Miel heeft zijn Maria nog twintig jaar overleefd en dat vernam ik heel toevallig. Toen ik op een mooie valavond eens kuierde voorbij het "Bejaardentehuis De Mey" meende ik hem, oud man, te herkennen in een groepje bejaarden dat daar bij het hek nog een avondluchtje kwam scheppen. Maar hij herinnerde zich maar weinig meer van al dat vroegere.

Op 8-03-1973 is hij voorgoed bij zijn Maria gevaren.

En denk nu niet dat, voor mij, daarmee alles gezegd en geschreven is. Verre vandaar want, in mijn oude dag zie ik nog zo dikwijls die twee ingoede mensen uit mijn jeugd in mijn verbeelding terug en ik geloof dat ze me nog horen als ik ze voor de leste maal nawuif met : "goede vaart op die deinende wateren die ge nu bevaart. Goede vaart, MIEL en MARIA DEN DOTSER."

O. GALENS

wordt genoemd... (faded text, likely bleed-through from the reverse side of the page)

... (faded text, likely bleed-through from the reverse side of the page)

GIFTEN AAN DE HEEMKUNDIGE KRING " OUD WACHTEBEKE "

In het verleden ontvingen wij reeds talrijke gebruiksvoorwerpen voor onze kollektie. Van de meeste is de naam van de milde gever intussen vergeten geraakt maar toch kunnen wij nog enkele namen kleven op attributen die ons praatcafé sieren.

De harmonica van Kamiel Saman geschonken door Dhr. J. De Cock.

Wanmolen aan de kring geoffreerd door Mevr. Irma De Craene van Zelzate, de bakkersweegschaal van Alfred Coone, het torenuurwerk afgestaan vermoedelijk door de Kerkfabriek, een boothamer gekregen van Remi De Soomer.

Ter gelegenheid van de opening van ons documentatiecentrum ontvingen wij van:

Alois Creve, grammofoon met wassen rollen, eigendom van Gust Seynaeve met opnamen van o.a. trouwfeest van Dhr. Plasschaert (constateurfabriek).

Gustaaf De Pau, bakkerstrog. Hedwig Buyle Zeveneken, nietmachine. Roger De Jonckere, fotoestellen. Jozef Kinget, kapberd en kapmes voor "hoofdvlakke". Judith Thijs, kruizeel. Rik Scheire - Cera, het boek oude Oostvlaamse hoeven deel 2. Guido Hesters, pilsglazen. Bibliotheek, volgende reeks geschiedkundige boeken:

American Educator Encyclopedia 14 delen

De kleine wereldatlas, dertig jaar onder de aarde.

Geschiedenis:

Geschiedenis van België (H. Pirenne) 4 delen

Geschiedenis van de landbouw in België (Ir. P. Lindemans) 2 delen, Gent, schets van een sociale geschiedenis, geschiedenis van de bloemeteelt in Oost-Vlaanderen, gedenkboek A.S.L.K. 1865-1965, het geloofsleven van de studerende jeugd in Vlaanderen, inventaris kunstpatrimonium Oost-Vlaanderen, inventaris O.L.V. van Pamele te Oudenaerde 2 delen, inventaris Dendermonde, inventaris Sint-Niklaaskerk te Gent, inventaris Sint-Martinuskerk te Aalst, inventaris van het Oostvlaams molenpatrimonium 1977.

Jaarboeken:

Kultureel jaarboek provincie Oost-Vlaanderen (register)

Kultureel jaarboek van de provincie Oost-Vlaanderen nummers:

1947, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78.

Kulturele jaarboeken van de provincie Oost-Vlaanderen - nieuwe reeks: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13.

Appeltjes van het Meetjesland jaarboek 1954.

Literatuur:

Studien en lezingen J. Persijn 2 delen

Gedenkdagen 2 J. Persijn 1 deel

Noorwegen J. Persijn

Valerius de Sadeleer en Z.-Vlaanderen A. De Ridder

Eugeen Laermans A. De Ridder

Albert Servaes en de Vlaamse vroomheid E. De Bruyne

De drie zustersteden K. L. Ledeganck

Crisis van de Westerse opvoeding C. Dawson

De Franse Nederlanden

De Vlaamsche poëzie sinds 1918 A. Demedts

De onsterfelijke Dante

Het mirakel van Lourdes

Mythologie van Grieken en Romeinen

Oorlog:

Memoires (Ned.) W. Churchill 7 delen

De slag om Europa 1 deel

Operatie overlord 3 delen

Kruistocht door Europa

D. Eisenhower

Keerpunt in de koude oorlog

De dag van Pearl Harbour

Dossier 40/45

A. Hitler, De korporaal-veldheer

E. Rommel, De woestijnvos

B. Mussolini, De kleine dictator

D. Eisenhower, De opperbevelhebber

Ch. De Gaulle, Alleen voor Frankrijk

Objectief, 1966, 67, 68, 69, 70, 71, 73, 74, 75, 76

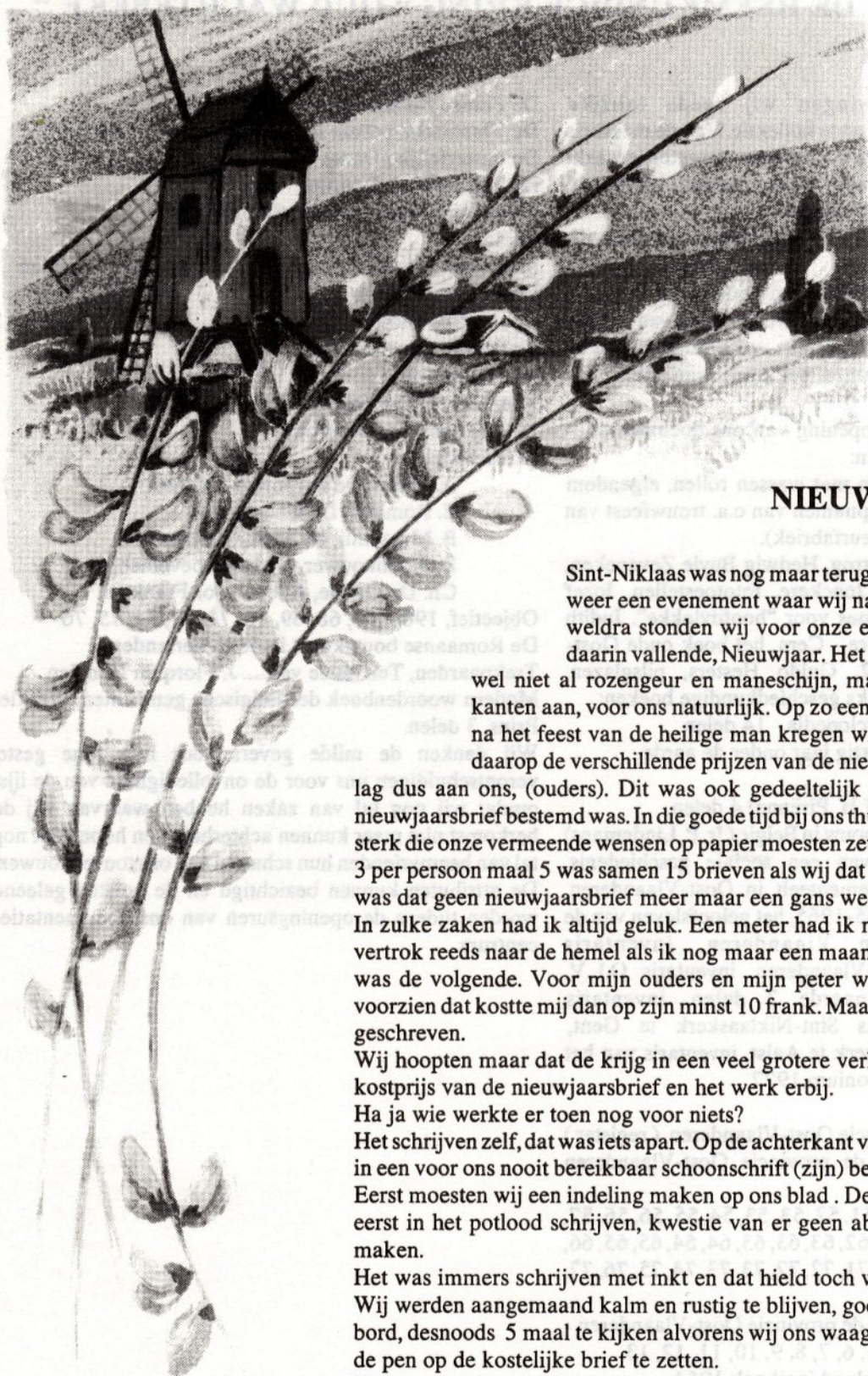
De Romaanse bouwkunst in de Nederlanden

Trekpaarden, Ten huize van..... J. Florquin 19 delen

Modern woordenboek der Belgische gemeenten, Winkler Prins, 3 delen.

Wij danken de milde gevers voor hun fijne geste, verontschuldigen ons voor de onvolledigheid van de lijst omdat wij nog tal van zaken hebben waarvan wij de herkomst niet meer kunnen achterhalen en hopen dat nog tal van heemvrienden hun schatten aan ons toevertrouwen. De attributen kunnen bezichtigd en de boeken geleend worden tijdens de openingsuren van ons documentatiecentrum.

NIEUWJAAR WENSEN

Sint-Niklaas was nog maar terug naar Spanje of wij hadden weer een evenement waar wij naartoe konden leven, want weldra stonden wij voor onze eerste kleine vakantie met daarin vallende, Nieuwjaar. Het was toch weer wat anders, wel niet al rozengeur en maneschijn, maar er zaten zeker goede kanten aan, voor ons natuurlijk. Op zo een doordeweekse schooldag na het feest van de heilige man kregen wij een papiertje mede met daarop de verschillende prijzen van de nieuwjaarsbrieven. De keuze

lag dus aan ons, (ouders). Dit was ook gedeeltelijk afhankelijk voor wie die nieuwjaarsbrief bestemd was. In die goede tijd bij ons thuis waren wij zo met 5 man sterk die onze vermeende wensen op papier moesten zetten. Een kleine rekensom: 3 per persoon maal 5 was samen 15 brieven als wij dat allemaal bij elkaar legden was dat geen nieuwjaarsbrief meer maar een gans weekblad.

In zulke zaken had ik altijd geluk. Een meter had ik niet meer. Dat braaf mens vertrok reeds naar de hemel als ik nog maar een maand oud was. Mijn rekening was de volgende. Voor mijn ouders en mijn peter was er zo een dubbel blad voorzien dat kostte mij dan op zijn minst 10 frank. Maar daarmee was hij nog niet geschreven.

Wij hoopten maar dat de krijg in een veel grotere verhouding zou staan dan de kostprijs van de nieuwjaarsbrief en het werk erbij.

Ha ja wie werkte er toen nog voor niets?

Het schrijven zelf, dat was iets apart. Op de achterkant van het bord had de meester in een voor ons nooit bereikbaar schoonschrift (zijn) beste wensen opgeschreven. Eerst moesten wij een indeling maken op ons blad. De hoofdletters mochten wij eerst in het potlood schrijven, kwestie van er geen abstracte kalligrafie van te maken.

Het was immers schrijven met inkt en dat hield toch wat risico's in.

Wij werden aangemaand kalm en rustig te blijven, goed op te letten en naar het bord, desnoods 5 maal te kijken alvorens wij ons waagden de eerste krassen met de pen op de kostelijke brief te zetten.

Het gereedschap lag klaar. Elk een nieuwe pen, de inktpotten in de bank goed gevuld, het vloeipapier bij de hand en de pennenlekker op de bank. En dan sprak de meester nog van kalm en rustig blijven. Hij wist wel beter: de fouten, inktplekken en andere domme dingen opruimen was zijn taak. En hij wist beter dan geen andere wat hem straks te wachten stond.

Laatste bevel: "Als ge mis zijt direkt stoppen en niet verder schrijven, geen woorden vergeten, niet teveel inkt aan de pen en als ge een plek hebt met het vloeipapier lichtjes opnemen".

Gelukkig moesten wij het niet in eenmaal schrijven en mochten wij ruim onze tijd nemen. Ondertussen liep de meester op en neer tussen de banken. Aandachtig keek hij naar de tekst en de klemmende vingers rond de pennestokken. Wij hoorden het al " 'k Heb het u nog gezegd dat ge moet opletten. Kijk, ge zijt een woord vergeten, stop maar en geef hier". Dit was het eerste slachtoffer, er zouden er zeker nog volgen. Gans die ceremonie nam zo een ganse week in beslag en dit tijdens de lesuren Nederlands.

In dit geval had ik geluk, ik moest maar twee derde van de karwei klaren in vergelijking met de andere.

Soms flapte de meester eruit: " 'k Zal hem kapot scheuren".

Wat moesten wij dan thuis gaan vertellen?

Er was op het einde van het jaar nog zo iets waarvan wij liever het einde zagen dan het begin en dat waren de examens. Hier was ook een speciale procedure voor bedacht. Alle boeken en boekentassen weg, een maagdelijk wit papier, een pen, en een stijve kافت, dat waren de attributen voor het afleggen van zo een test.

De rest moest uit de grijze massa komen, als het wilde lukken!

De kافت diende om tussen u en uw gebuur te plaatsen om niet te kunnen afkijken. Wilden wij toch even bij onze gebuur aanleunen dan viel dat direkt op door onze struisvogelmanieren, nen lange nek en een merkwaardige draai van ons hoofd. Nu keek de meester niet meer naar de fouten in tegenstelling tot het schrijven van de nieuwjaarsbrief. Wij konden het hem vergeven.

Wat de meester en onze ouders wilden en wij hoopten was een goede uitslag van de eerste trimester. Een mooie nieuwjaarsbrief zonder fouten, de inhoud dat was wat anders, en veel (goede) punten op ons rapport. Waar wij zeker van waren was dat Kerstmis nog altijd op 25 december viel en nieuwjaar op 1 januari en die zouden wij zeker halen.

Koude, sneeuw en nattigheid dat waren de weersomstandigheden tijdens onze eerste vakantie van het lopende schooljaar. Een devotievolle kerst met daarbij een iets andere vormgeving in het eetmaal waren de afwisseling in het gewone.

Oudejaarsavond, iets wat anders dan een andere avond maar toch trokken wij de lijn van het oude jaar naar het nieuwe in ons bed onder de dekens. Van oud naar nieuw in een ruk al slapende. Wij moesten op 1 januari niet uit ons bed zoals op de voorziene uren. Ook ons vader en moeder wilden het nieuwe jaar zachtjes inzetten.

Bij het opstaan mochten wij zeker niet vergeten vader en moeder een gelukkig nieuwjaar te wensen. De nieuwjaarsbrief voor onze ouders hadden wij zelf weggestoken. De inhoud moest geheim blijven tot op het allerlaatste moment.

Nog voor de middag was het brieflezen geblazen. Den één na den anderen verklaarde wij onze (meesters) beste wensen aan vader en moeder. Terwijl één van ons de brief las werd gepoogd hem uit zijn woordelijk evenwicht te halen waar wij om de beurt af en toe in slaagden.

Als alles wat wij voorlazen ten uitvoer zou gekomen zijn dan zouden onze ouders in het lopende jaar niet geweten hebben dat zij 5 kinderen hadden!

Wij kregen dan ook onze nieuwjaar toegestopt, dat was immers onze hoofdbetrachting geweest van dit optreden. In de namiddag stond er een rit met de taxi op het programma. Ja u hebt het niet verkeerd gelezen, een taxi. Het was niet van de luxe maar van de noodzaak. Wij hadden maar één grootvader meer namelijk peetje Fons, ons moeders vader en die woonde te Moerbeke-Waas.

Om zo een pak nieuwjaarswensers te transporteren in zulke weersomstandigheden werd een beroep gedaan op Jules Baetselier, de Wachtebeekse taximan uit die tijd. Zijn automobiel had een capaciteit die groot genoeg was. Tevens zou hij later nog van pas komen om een extra gratis stopbeurt te versieren.

Allen goed ingepakt, de nieuwjaarsbrieven bij en de lege portemonnee op zak werden wij vorstelijk naar Moerbeke gevoerd. Langsheen Terwest, Keizershoek naar het vliegveld te Moerbeke. Ja ons moeder was opgekweekt tussen de vliegers.

Iedereen kon dat niet zeggen. Aan het tweede laatste huis voor de jeugherberg werd halt gehouden. Wij wrongen ons uit de auto en zagen reeds de gordijnen wegschuiven om te kijken of het verwachte bezoek zich reeds aanmeldde. Een voordeur, ja die was er wel, die werd alleen maar opengedaan om eventuele trouwers buiten te laten en dit was enkele jaren geleden voor het laatst gebeurd. Een bel, ja die moest nog uitgevonden worden. Maar ja, voor ons geen probleem, dan maar naar de achterdeur. Daar riskeerde ons vader zich te pletter te lopen tegen de bovenkant van het deurgat. Ofwel was het deurgat te laag uitgevallen ofwel ons vader te groot. Wij hebben het nooit geweten. De beste wensen vlogen in het rond " een gelukkig jaor é en al wa dadde wilt, ga kom naor binnen 't es te koud om te blijven buiten staan". Dat waren de eerste woorden van ons tante Reine en van nonkel Miel. Zij woonden daar samen met zijn vader, zijnde ons grootvader in het ouderlijk huis.

De Leuvense stoof stond er bij te blozen terwijl een paar theeketels water stonden te zingen. Onze nonkel zat reeds terug in de gevlochten zetel bij de stoof. Ik heb hem in gans zijn levensloop op geen andere plaats weten zitten, aan de stoof in de zetel met een zicht op de straat. De eerste opmerkingen die wij kregen was: "Hedde ulder voeten toch goe afgekuist aan de baole" vroeg ons moeder. Die zag reeds dat wij ondeugdelijke sporen aan het trekken waren in huis. "Kom, geef hulder frakken maar hiere 'k Zal ze op 't bedde leggen". Nen kapstok voor zo een bende dat was hier niet voorzien. Waarom? Zij waren toch maar hun drieën. Wij hadden onze nieuwjaarsbrief reeds opzij gelegd, niet ik maar de anderen. Ik zelf moest niets anders doen dan wat geld oprapen en dat was iets dat mij aanstond. "Gade eerst nen pot kaffe drinken mee een koeksken" vroeg ons tante. "Ja 't is goed, maor anen kafé nie vergeten in doen" zei ons vader. Goed wetende dat hier meer cichoreisap gedronken werd dan koffie. Zij ging eerst de koffiezak uitspoelen aan de pompsteen, zo een ouderwets geval met daaronder een gootgat. De pomp stond buiten. Die werd op dit tijdstip van het jaar maar eenmaal

opgegoten om ze zeker niet te laten vervriezen. Voor alle voorzichtigheid had men rond die houten pomp toch wat stro en balen gebonden.

De koekjes werden op 't tafel gezet. En wij stil zitten of tenminste trachten stil te zitten met een doos koekjes voor onze neus. Er waren toch een aantal zaken in huis die mij bij gebleven zijn. Op de schouw stond een plaasteren garniture die een boer uitbeelde die aan het ploegen was met een paard. Een reguleur gewonnen met de duiven gaf de tijd min of meer juist aan. Een kleine radio en daarnaast een "pelmel". Dit laatste trok onze aandacht. Deze stak vol foto's uit het verleden. Ons moeder, toen nog wat jonger, diverse trouwfoto's van tantes en nonkels brachten een statige groet aan de inwoners van het huis.

De cichoreigeur met een vleugje koffie vermengd werd uitgeschonken. Ondertussen ging onze nonkel met de schaal koekjes rond "Ga, neem ter enen, toe nog ene 't zijn maor kleintjes" dat lieten wij ons geen tweemaal zeggen. Wij waren wel niet in Holland maar ge weet nooit of het de laatste niet waren en of we nog zo een kans kregen een tweede te verorberen. Oude en nieuwe koeien werden uit de gracht gehaald, en wij begonnen al van onze plaats te lopen en elkaar een beetje te ambeteren.

"Houd ilder maor stille, ge kunt direkt ilder nieuwaarsbrief opzeggen sé" waren de woorden. Ik zie mijn broer nog altijd staan, hij met de nieuwaarsbrief in de hand en peetje met zijn klakke op zittend op een stoel aan de Leuvense stoof. Er werd stilte gevraagd. "Liefste peter, ..." verder zal ik u alle bewoordingen besparen want de inhoud van zulk een brief was al eeuwen de zelfde. Alleen de manier van voordragen, daar kon men gewild of ongewild zijn eigen creativiteit in leggen.

Bij dit alles was het toch het resultaat dat telde met de gedachte "Peet, hoe meer ge mij geeft hoe beter, geefde mij niets ge zijt mijnen peter niet".

Met de laatste woorden 1 januari 19.. was de karwei geklaard en gaf hij zijn nieuwaarsbrief aan zijn peter. "A ge kunt 't al goe zeggen hé" en terwijl hij in de nieuwaarsbrief keek zei hij nog "Ge kunt al schone schrijven ook".

Mijn broer bleef wat ongeduldig staan hopen dat peet hem direkt zijn nieuwaarsbrief zou geven. "Wacht 'k zal om aonen nieuwaarsbrief ne keer gaon sé". Peet richtte zich op en sleeptvoette naar de slaapkamer. Wachten, dat duurde toch lang en zeker nu. Bij het buitenkomen van de kamer had peet 2 grote lekkerkoeken, in "'t Wabeeks pompkoeken" onder zijn arm. Kijk, ge kunt nog kiezen want ge zijt den eersten die zijn nieuwaarsbrief komt wensen. Veel denken was hier niet aan, de koek met het meest suiker erop dat was de keuze. Mijn broer kreeg er nog 50 frank bij, den gelukzak.

De rest kreeg elk een belga. Allé we hadden er geen werk moeten voor doen ook. Onze jongste was nog wat te klein om een geschreven nieuwaarsbrief op te zeggen zodat nonkel Miel, de peter van de jongste, het moest stellen met enkele van buiten geleerde regels. Ook hier werd de pompkoek opgediept en de portemonnee aangevuld, wel niet in die mate dat het er niet zou ingekund hebben, maar vele kleintjes maken een groot.

Ons moeder kreeg 20 eiers die (zorgvuldig) in krantenpapier werden gewikkeld. De zuster van ons moeder woonde ook in dezelfde straat en om toch een tijdje van ons verlost te zijn mochten wij ons vaders en moeders komst aankondigen. Het zelfde ritueel, beste wensen, nieuwaarsbrief lezen, pompkoek, koekjes en voor ons vader en moeder dreupels. Alles werd in de kortste keren afgewerkt. Het begon al te dimsteren toen wij ons terug naar het ouderlijk huis van ons moeder begaven.

De tafel stond gedekt met het schoonste eetservies erop, voor ons nen dagelijkse kom zonder oor, ge weet nooit. De koffie? prikkelde reeds onze reukorganen. Voor ons was het melk, recht van de producent. Er was nog keus tussen rozijnenbrood of wit brood met hesp en kaas. Ze moesten ons niet zeggen waar het eten stond, dat waren zij daar niet gewoon. "Zeg Alice, die kunnen nogal eten jong" waren de woorden van ons tante met het gekende gevolg, kunnen of niet kunnen, nog een boterhammeken erbij. Na het eten werd nog wat gedreupeld door de grote mensen terwijl wij de buit telden die wij vandaag hadden binnengehaald. De enen jaloers van den anderen natuurlijk.

De schrille toon van een klakson kondigde de komst van de taxi aan. Het was optrommelen geblazen. Doch wij waren nog niet aan het einde van de nieuwaarsbrief. Halverwege tussen Wachtebeke en Moerbeke woonde ons moeders oudste broer, Edgard, diens echtgenote was familie van de taxidrijver en zo konden wij voor de prijs van enkele dreupels een gratis stopbeurt krijgen van een 20 tal minuten. De bel was hier vervangen door een hond, een echte loebas van een beest. In die afgelegen straat in Peene was dit wel nodig. Hij kondigde reeds onze komst aan nog voor de auto volledig door het hekgat was gereden. Hier draaide de voordeur open en voor de vierde maal vandaag werd het zelfde ritueel herhaald. Beste wensen van hier en van daar. Wij waanden ons daar nog in de tijd van toen, ons moeder had nog verteld dat zij vroeger geen elektriciteit in huis hadden, wel hier was dit ook zo. De lampebelge bracht een gezellig licht in huis. De gloeiende stoofpot bracht een indirecte verlichting samen met een hevige warmte. Echt, het deed deugd. De laatste nieuwaarsbrief werd hier afgerammeld. Hier was nog jong volk in huis zodat wij ons rap op het speelgoed wierpen. Maar ja, de taxichauffeur en de rekening waren toch een aanleiding om hier niet lang te vertoeven. Thuis werd het eindbilan opgemaakt. Ik kwam er het slechtst uit, ik had dan ook geen nieuwaarsbrief moeten voorlezen, dat verzachtte de omstandigheid toch wat. Maar wat ik zeker wist, 'k zou morgen toch een ferme dikke schelle pompkoek met veel suiker naar binnen spelen.

DE STAAT VAN ONZE BEVOLKING

GEBOORTEN VIERDE KWARTAAL 1988

DE SMET FAYE dochter van De smet Marilyn, Stationsstraat, 194, Lokeren 21/09/88.
 BAUWENS MATHIEU zoon van Dirk en Pia De Wilde, Lobelialaan, 12, Gent 22/09/88.
 VERPLANKE EMILKA dochter van Guido en Marina Van Den Brande, Bovenhoek, 13, Gent 25/09/88.
 DE NOCKER ANNELIEN dochter van Eric en Mia De Lange, Rechtsstro, 27, Gent 27/09/88.
 VAN HELLEPUTTE LYNNE dochter van Luc en Anne De Veirman, Hoogstraat, 15, Gent 07/10/88.
 DE BRUYNE STEVEN zoon van Luc en Marleen Poppe, Brandstraat, 11a, Gent 10/10/88.
 CLEENEWERCK MATTHIAS zoon van Bernard en Els Belet, Rozenlaan, 35, Gent 13/10/88.
 DE LA RUELLE ISCHA dochter van Daniel en Rosemarie Verbraecken, Dorp, 8, Beveren 19/10/88.
 DE BRUYNE JONAS zoon van Patrick en Nancy Vergauwen, Walderdonk, 95, Gent 01/11/88.
 VAN HECKE SANDER zoon van Johan en Ria Martens, Bloemenweg, 18, Gent 02/11/88.
 CATTOIR FIEN dochter van Walter en Ann Heynssens, Meersstraat, 40, Gent 13/11/88.
 VANDE WALLE LESLEY dochter van Patrick en Marie-Rose Vincke, Leeuwerikstraat, 10, Gent 18/11/88.
 DE BACKER MARC zoon van Johan en Marleen Elegheert, Bosstraat, 3, Lokeren 21/11/88.
 VAN KERCKHOVE BJORN zoon van Patrick en Kathleen De Jaeck, Ramonshoek, 86, Lokeren 21/11/88.
 DE BAERE SARAH dochter van Rony en Marina Moerman, Lijsterstraat, 28, Brugge 21/11/88.
 DE SCHEPPER NIC zoon van Michel en Ann Van De Walle, Molenstraat, 14, Gent 01/12/88.
 VAN CRONENBURG JASPER zoon van Marc en Anita Van Kerkhove, Axelsvaardeken, 45, Gent 07/12/88.
 WUYTACK FRANCESCA dochter van Franciscus en Helena Van Rentergem, St.-Franciesdijk, 35, Mortsel 08/12/88.
 ROETS TESSA dochter van Arnold en Sonia Doppegieter, Akkerstraat, 3, Gent 09/12/88.
 RYSSELAERE GERMANO zoon van Henri en Marie Poelman, zij wonen op een schip, Gent 10/12/88.
 BEECKMANS KIM dochter van Patrick en Maria Ute, Stationsstraat, 181, Dormagen (BRD) 10/12/88.
 GENBRUGGE KEVIN zoon van Eric en Patricia Hillaert, Kalve, 69a, Gent 12/12/88.
 DE MEESTER KOEN zoon van Mario en Gerardine Moerman, Spreeuwstraat, 19, Gent 20/12/88.

HUWELIJKEN VIERDE KWARTAAL 1988

08/10/88
 BURGRAEVE GILBERT, Cornilstraat, 7, Wachtebeke
 VERSTRAETEN HENRIETTE, Cornilstraat, 7, Wachtebeke
 14/10/88
 DE MEYER MARIO, G. Van Heckelaan, 4, Wachtebeke
 BOOGMANS SYLVIA, Molenhoek, 76, Wachtebeke
 15/10/88
 PEIRSMAN GEERT, Lijsterstraat, 34, Wachtebeke
 DE SCHEEMAECKER JACQUELINE, Lijsterstraat, 34, Wachtebeke
 22/10/88
 VEREecken PETER, Stationsstraat, 4, Wachtebeke
 VAN BAMBOST KARINA, Dorp, 4, Wachtebeke
 28/10/88
 DE LA RUELLE ERICK, Stationsstraat, 17, Wachtebeke
 VAN ASSEL BRIGITTE, Langelede, 83, Wachtebeke
 28/10/88
 DE VLEESCHOUWER FRANK, Veerstraat, 66, Berlare
 VAN HOECKE HILDE, Ramonshoek, 78, Wachtebeke
 28/10/88
 HOEDEMAKERS CHRISTIAAN, Merelstraat, 58, Wachtebeke
 VERDONCK BRIGITTE, Doornzeledries, 107, Evergem
 09/12/88
 DE SY PETER, Axelsvaardeken, 68, Wachtebeke
 BUYSSE JANIQUE, Bovenhoek, 3 Wachtebeke
 23/12/88
 FELLER MICHEL, Stationsstraat, 45, Wachtebeke
 RYCKAERT MICHELINE, Stationsstraat, 45, Wachtebeke
 24/12/88
 OSSAREH FARSHID, Spreeuwstraat, 16, Wachtebeke
 TUERLINGS PATRICIA, Spreeuwstraat, 16, Wachtebeke
 30/12/88
 STRUBBE WALTER, Gladiolenlaan, 7, Wachtebeke
 FERMONT MARTINE, Ramonshoek, 2, Wachtebeke

OVERLIJDENS VIERDE KWARTAAL 1988

Gent 04/10/88
 RENARD LOUIZE 86j. Wed. Robbe Adolphus, Meersstraat, 31
 Wachtebeke 05/10/88
 HUYGHE IVONNA 87j. Wed. Anseele Robertus, Meersstraat, 31
 Wachtebeke 11/10/88
 FERMONT JULIAAN 57j. Echtg. Ville Jeannine, Vinkenstraat, 38
 Gent 12/10/88
 VAN KWIKKELBERGHE GERARD 76j. echtg. Temmerman Emma, Muishoeken, 7

Wachtebeke 12/10/88
 SWARTELE MARIA 85j. Wed. Collier Romain,
 Godshuisstraat, 13
 Gent 04/10/88
 THUIS MARCEL 74j. Wed. Rombaut Maria,
 Brandstraat, 9
 Wachtebeke 23/10/88
 DE BLOCK OMER 66j. Echtg. Van Assel Magdalena,
 Ramonshoek, 37
 Wachtebeke 24/10/88
 VERBRUGGEN MAGDALENA 88j. Wed. Nevejans
 Oscar, Meersstraat, 31
 Wachtebeke 28/10/88
 DE BLOCK MARIA 73j. ongehuwd, Dorp, 25
 Gent 06/11/88
 WYCKAERT THEOPHILUS 83j. Wed. Dhossche
 Magdalena, Lijsterstraat, 9
 Wachtebeke 11/11/88
 DE GROOTE JEANETTE 79j. Wed. De La Ruelle
 Florimond, Bosstraat, 13
 Wachtebeke 21/11/88
 DE MAESSCHALCK MARINA 84j. Wed. Seyssens
 Leonardus, Godshuisstraat, 13
 Gent 25/11/88
 BALDRACCHI DORA 52j. Echtg. Dal Magro Virgino,
 Akkerstraat, 16
 Wachtebeke 28/11/88
 ROELAND VICTOR 60j. Echtg. Baetens Lucienne,
 Verbeulestraat, 32
 Gent 11/11/88
 VLAEYEN ALICE 68j. Wed Post Lodewijk,
 Meersstraat, 31
 Wachtebeke 16/12/88
 GOETHALS REMI 78 j. Wed. Roegist Marie,
 Godshuisstraat, 13
 Gent 19/12/88
 L'ECLUSE EDGARDUS 62j. Echtg. Rottiers Juliana,
 Stationsstraat, 175

Wachtebeke 18/12/88
 VOGEL MARINUS 84j. Wed. Kaesen Yvonna,
 Meersstraat, 31
 Wachtebeke 22/12/88
 GILLIS IRMA 78j. Echtg. De Bâets Gaston, Molenhoek,
 45
 Wachtebeke 25/12/88
 SCHEIRE JOZEF 71j. geestelijke, Melkerijstraat, 5
 Wachtebeke 29/12/88
 BOONE MARINA 80j. Wed. De Coninck Emiel,
 Meersstraat, 31
 Wachtebeke 30/12/88
 DE BRUYNE WILLY 49j. Echtg. Alliet Alice,
 Ramonshoek, 68

HET BEVOLKINGSCIJFER OP 31 DECEMBER 1988
 BEDROEG 6990

JUBILEA 1989

10.01.89 (60 j.) Goossens Francies x De Ridder
 Margaretha, Bovenhoek, 30
 07.02.89 (60 j.) Verplancke Isidorus x De Coninck Anna
 Papdijk, 15
 15.02.89 (50 j.) Van houtte Marcel x Chalmet Germaine
 Akkerstraat, 28
 20.04.89 (50 j.) Rompu Desire x Van Himme Maria
 Molenhoek, 9
 20.04.89 (50 j.) Coone Albert x De Vliegheer Alma
 Overslag, 20
 10.06.89 (50 j.) De Clerck Joseph x Gerres Livina
 Overslagdijk, 42
 01.08.89 (60 j.) Audenaerde Kamiel x Staelens Helene
 Molenstraat, 52
 01.08.89 (50 j.) De Vos Everist x De Koeyer Maria
 Kalve, 77
 20.09.89 (50 j.) De Vos Desideer x Vandereyken Martha
 Cornilstraat, 17

WACHTEBEKENAARS, BUITENPOORTERS VAN GENT

In het buitenpoorterschap onderscheiden zich twee soorten. Namelijk de poorters die het rechtsgebied willen verlaten maar hun poortersrecht behouden en dan de personen die niettegenstaande het feit dat ze niet in het rechtsgebied wonen, nochtans van de bescherming en de voordelen van deze poortelij willen genieten.

Bezorgde deze maatregel aan de goeode plattelandsbewoners een geprivilegieerd statuut waardoor ze zich aan de rechtsmacht van de plaatselijke heer onttrokken met alle voordelen van dien, voor de Gentse schepenen was het een unieke gelegenheid en tevens hun enige doelstelling om aldus hun politieke macht op het platteland te verstevigen. Het lag voor de hand dat in dit geval de buitenpoorters van Gent, die al wegens hun welstand de toonaangevende figuren waren op hun dorp, voor hun eigen welzijn het beleid van de stad propageerden.

91.

D

van de hie by actyt wort met salomons optime april
 de actid 21 myn heerj

pieter wenne: in f. y. ghere van westere woedyt sit en ypper vande hoke buact
 de voor een redelike somme and out van a. u. l. l. 1477

122 Dier: hie f. y. p. u. e. v. d. h. e. e. d. e. g. b. e. h. e. e. f. t. e. n. y. k. e. p. e. n. e. s. d. e. h. e. u. a. t. y. n.
 wort te lauer, hockaers in huckelsta actid 20 myn heerj

123 Pieter van hagroope f. y. g. h. e. e. s. t. h. e. l. i. c. h. e. k. e. i. s. t. h. e. e. f. t. e. n. y. w. i. j. f. i. j. k. i. n. d. e. z. e.
 woed met ingre te van hagroope ad raapoorde actid 20 myn heerj

124 Pieter vande eehoure f. y. j. a. d. v. i. m. a. e. l. i. c. h. e. h. e. e. f. t. e. n. y. w. i. j. f. i. j. k. i. n. d. e. z. e. e. n. y. w. o. e. d.
 met gillie. y. a. c. t. o. r. t. i. d. 20 myn heerj

125 Philips van doelae f. y. j. o. n. d. i. s. j. a. d. v. a. b. o. d. u. e. s. d. o. m. e. n. y. p. d. e. y. r. e. e. p. b. y. g. l. i. c. e. s. t. h. e. g. h.
 heeft een wiff en drie kinder woed met gose pollejt wete op jots onlaue

126 Pieter met f. y. s. m. o. e. t. v. d. w. i. n. d. i. c. k. e. i. n. a. s. s. i. n. e. d. u. n. b. a. r. t. e. w. o. e. d. m. e. t. s. y. m. o. n. a. e. s. s. i. n. d. v. a. d.
 y. m. e. e. t. d. u. n. t. n. p. u. e. f. i. c. h. e. e. n. y.

fol 127 Pieter vande byghe f. y. h. a. n. d. v. a. l. o. e. p. s. h. e. e. f. t. i. w. i. j. f. i. j. k. i. n. d. e. z. e. w. o. e. d. m. e. t. j. a. n. d. e.
 zete a de vromden maete actid 20 myn heerj

128 Pieter de anstijale f. y. g. i. l. l. i. s. v. a. d. e. s. s. e. l. l. i. c. h. e. e. f. t. i. w. i. j. f. i. j. k. i. n. d. e. z. e. w. o. e. d. m. e. t.
 wed. d. i. c. s. m. a. e. s. s. a. l. e. p. t. i. a. e. f. a. i. n. d. e. m. e. t. a. l. s. t. a. t. e. a. t. i. d. 20 myn heerj

129 Diet haer f. y. s. a. m. e. e. l. e. v. a. d. w. i. j. m. a. e. z. d. e. h. e. e. f. t. i. w. i. j. f. i. j. k. i. n. d. e. z. e. w. o. e. d. m. e. t. h. y.
 w. e. i. e. m. e. v. a. d. h. a. g. h. e. d. d. u. n. t. p. o. o. r. t. e. a. t. i. d. 20 myn heerj

fol 130 Pieter tueren f. y. p. u. e. l. s. r. e. n. o. u. f. l. a. g. h. e. h. e. e. f. t. i. w. i. j. f. i. j. k. i. n. d. e. z. e. w. o. e. d. m. e. t.
 cornelie de p. r. i. m. d. o. n. v. i. j. f. o. r. n. a. d. v. d. e. s. y. p. p. o. a. l. i. t. a. t. i. d. 20 myn heerj

131 Pieter meude f. y. p. u. e. l. s. v. a. d. w. a. c. t. e. b. e. l. i. c. h. e. e. f. t. i. w. i. j. f. i. j. k. i. n. d. e. z. e. w. o. e. d. v. p.
 de muide messens de v. e. d. r. o. l. u. s. a. t. i. d. 20 myn heerj

fol 132 Pieter de duc f. y. p. i. e. t. e. r. v. a. d. w. a. c. t. e. b. e. l. i. c. h. e. e. f. t. i. w. i. j. f. i. j. k. i. n. d. e. z. e. w. o. e. d. v. p. d. e.
 h. a. n. d. l. i. c. h. e. m. e. s. s. e. n. s. j. a. n. d. i. m. b. a. e. t. a. t. i. d. 20 myn heerj

133 Pieter unneet f. y. m. e. f. e. r. i. n. v. v. a. d. w. i. m. b. e. l. i. c. h. e. e. f. t. i. w. i. j. f. i. j. k. i. n. d. e. z. e. w. o. e. d. m. e. t. h. y.
 de s. t. u. s. e. m. y. e. n. y. s. t. a. m. b. e. r. p. e. o. r. t. e. m. e. s. s. e. n. s. j. a. v. d. j. e. a. t. i. d. 20 myn heerj

fol 134 Pieter maete f. y. l. i. u. s. m. e. v. a. d. s. e. n. d. h. a. u. t. e. v. d. h. y. w. o. e. d. t. a. c. h. t. w. o. e. d. m. e. t. g. o. f. i. j. h. e. e. n.
 te putte en h. y. v. e. t. u. a. t. t. e. m. e. a. t. i. d. 20 myn heerj

fol 135 Pieter palme f. y. s. e. p. h. o. v. a. d. w. i. j. n. d. i. s. a. e. z. d. e. h. e. e. f. t. i. w. i. j. f. i. j. k. i. n. d. e. z. e. w. o. e. d. m. e. t. h. y.
 l. a. m. b. r. e. c. h. e. a. t. i. d. 20 myn heerj

fol 136 Pauwels de vor rost v. d. w. i. j. t. i. c. h. e. h. e. e. f. t. i. w. i. j. f. i. j. k. i. n. d. e. z. e. w. o. e. d. m. e. t. p. r. e. d. e. w. i. l. d. e. r.
 j. a. n. e. s. t. r. a. g. h. e. i. n. d. e. m. e. e. m. e. t. h. u. u. s. v. a. d. j. a. c. o. b. d. e. m. m. d. a. t. i. d. 20 myn heerj

137 Dier v. d. h. e. e. t. f. i. b. i. n. d. v. a. d. s. a. p. p. e. l. a. z. h. e. e. f. t. i. w. i. j. f. i. j. k. i. n. d. e. z. e. w. o. e. d. m. e. t. s. t. e. m. y. d. e.
 w. i. j. f. i. j. k. i. n. d. e. z. e. a. t. i. d. 20 myn heerj

fol 138 Pieter v. d. m. e. l. l. e. e. n. s. t. o. u. e. n. t. b. y. r. o. e. d. v. a. d. s. r. e. p. e. v. a. d. m. y. m. a. y. h. e. e. n.
 a. t. i. d. 20 myn heerj

139 Pieter v. d. m. e. n. t. e. o. u. d. e. n. y. o. u. d. a. l. s. m. y. g. u. t. b. y. r. o. s. t. e. v. a. d. s. r. e. p. e. v. a. d. m. y. m. a. y. h. e. e. n.
 a. t. i. d. 20 myn heerj

140 Dier de roise f. y. w. i. l. l. e. m. s. v. a. d. d. e. r. e. n. e. h. e. e. f. t. i. w. i. j. f. i. j. k. i. n. d. e. z. e. w. o. e. d. m. e. t. h. y. v. p.
 de muide b. y. d. s. t. e. m. e. n. m. u. n. k. e. n. d. a. t. i. d. 20 myn heerj

Buitenpoorterslijst van Gent (1476-1477) met vermelding op de 22ste, 24ste en 26ste lijn, respectievelijk Pieter Tieren fg Pieters van Overslag, Pieter Neudt fg Pieters en Pieter de duc fg Pieters van Wachtebeke. (S.A.G. reeks 122 nr. 1 fol. 95)

Met dit doel voor ogen, waren de voorwaarden verbonden aan het verwerven van een buitenpoorterschap ook zeer gering. Het privilege verleend door Maria van Bourgondië aan de stad Gent op 30 januari 1476 (n.s.), bepaalde volgens artikel dat: (1)

- De buitenpoorters een "redelycke pand" als inkomgeld dienden te betalen.
- Zij moesten ten minsten de drie voornaamste feestdagen; zijnde Kerstmis, Pasen en Pinksteren, effectief acht dagen in de stad verblijven.
- Tijdens elk verblijf dienden ze hiervoor 12 groten te betalen.

Helaas vertonen de buitenpoortersboeken grote leemten. Zij nemen een aanvang in 1476, na het toegestane privilege van hertogin Maria van Bourgondië en eindigen reeds in 1492. Van 1482 tot 1487 hebben wij een hiaat.

Wij vinden erin de namen van de buitenpoorter samen met de gezinsleden, de Gentse familie waar ze minimaal driemaal per jaar hun verplichte intrek namen, de verblijfplaats in de stad en de datum waarop de akte geregistreerd werd (2).

Wachtebeke behoorde met zijn 46 families tot één der sterkst vertegenwoordigde partijen in het Gents buitenpoorterschap.

Ter vergelijking: Ertvelde en Kluizen samen hadden amper 16 families ingeschreven (3).

CHRONOLOGISCHE LIJST VAN DE WACHTEBEEKSE BUITENPOORTERS VAN GENT (4)

In de tabel geven wij de families weer met de aanduiding van de grootte van hun gezin, de plaats waar ze minstens driemaal per jaar hun intrek moesten nemen en de data waarop de akte verleden werd.

1. PAUWELS DIELMAN	2	GRAUWPOORT	6 feb. 1477
2. JAN NEYT	3	MUIDE	15 april 1477
3. PIETER NEYT	9	MUIDE	15 april 1477
4. MICHEL ANDRIES	8	TICHELREI	16 april 1477
5. PIETER DE DUUC	11	TICHELREI	16 april 1477
6. JOORIS DE VOS	2	MUIDEPOORT	17 april 1477
7. JAN RAMONT	12	MEERHEM	7 okt 1477
8. BERTELMEEUS DE WEVERE	1	TORENPOORT	22 nov 1477
9. JOORIS DE MAKERE	6	MEERHEM	9 dec 1477
10. PIETER DE WEVERE	5	KONINGSTRAAT	18 jan 1478
11. PIETER VAN HOYE	5	TICHELREI	3 april 1478
12. WILLEM TEYSBAERT	6	VARENT	3 april 1478
13. PIETER BRAL	8	MEERHEM	2 mei 1478
14. GABRIEL VAN SCOERISSE	3	SCHIPGRACHT	1 okt 1478
15. HENDRIC VANDEN WINCLE	4	STINT JACOBS	4 nov 1478
16. JACOP DE KERCK	6	MUIDE	12 jan 1479
17. PIETER DE MEY fg PIETER	3	COORNAERDSTEGHE	12 f 1479
18. PIETER DE MEY fg JAN	3	PALINSTRAAT	16 feb 1479
19. JACOB TEMMERMAN	8	BOUDELOSTRAAT	19 feb 1479
20. GILLIS DE VOLDERE	6	GRAUWPOORT	7 mei 1479
21. SYMOEN VANDEN PUTTE	1	WIJNHING	10 juli 1479
22. REYNIER BLOC	2	MUIDE	11 okt 1479
23. BERTELMEEUS CREVE	9	MEERHEM	10 aug 1480
24. ANTHONIUS VANDEN MOURE	2	PEPERSTRAAT	9 okt 1480
25. JAN DE MEY fg PIETER	2	GRAUWPOORT	29 dec 1480
26. HERMAN RAMONT	7	WALPOORT	6 juli 1481
27. HUYGHE HAMERE	3	EKKERGEM	27 sept 1481
28. JOORIS BRANT	4	OUDBURG	1 april 1487
29. SYMOEN BRAL	6	MUIDEBRUG	25 dec 1487
30. MATTHEEUS DIELMAN	9	MUIDE	25 dec 1487
31. JAN NEYT fg PIETER	5	MEERHEM	25 dec 1487
32. LIEVEN DE RYCKE	3	MUIDE	10 dec 1488
33. GHILEIN VANDEN BOSSCHE	2	SCHIPGRACHT	4 feb 1489
34. PIET DE MEY fg ADRIAENS	4	AUGUSTIJNEN	18 mei 1489
35. JAN DE MEY fg PIETER	2	TICHELREI	18 mei 1489
36. PIETER DE MEY fg JAN	2	SLUIZEKEN	11 jan 1490
37. JAN DE MEY fg ADRIAENS	4	MEERHEM	5 feb 1490
38. JACOP VAN ACKE	2	OSKINSBRUGGE	25 feb 1490
39. CHRISTOFFELS HAEC	7	DONKERSTEEG	16 april 1490

40. PIETER GHISELINS	5	BURGSTRAAT	4 mei 1490
41. JACOB GHISELINS	4	TICHELREI	24 mei 1490
42. LIESBETH ANDRIES	1	TICHELREI	2 juni 1490
43. ADRIAEN DUUC	2	TICHELREI	24 juli 1490
44. MEEUX GHYSELINS	2	MEERHEM	22 okt 1490
45. PIETER WOUME	2	TICHELREI	8 mei 1492
46. PIETER DIELMAN	7	TICHELREI	17 mei 1492

Voor de Overslag vinden wij een tiental buitenpoorters terug. Wel dient hier enige voorzichtigheid in acht genomen. Tweemaal werd expliciet vermeld " te verslagh inde prochie van zuutdorpe ...)

De resterende droegen geen nauwkeurige identificatie. Daar Overslag heden toch ressorteert onder Wachtebeke, hebben we ze volledigheidshalve eveneens opgenomen.

OVERSLAG

1. GILLIS VAENKIN	3	HYMANSSTRATE	18 juni 1477
2. PIETER TIEREN	5	SCHIPGRACHT	14 okt 1477
3. DANIEL BRANT	4	HEYMANSSTRATE	10 sep 1478
4. PIETER GHISELE	4	MUIDE	10 dec 1478
5. PIETER GHISELE fg JANS	7	MUIDE	10 dec 1478
6. JAN GHYSELINC	5	MUIDE	28 dec 1478
7. LAURINS GHYSELE	6	MUIDE	13 april 1479
8. WILLEM ROMAN	1	SOIMANSSTRATE	6 juni 1487
9. JAN GHISELINS	6	MEERHEM	27 nov 1488
10. JACOP GHYSELINS	7	MEERHEM	27 nov 1488

Wanneer de poorterboeken in 1542 weer aanvangen, komen er geen buitenpoorters meer in voor. Wel treffen we er nog een paar Wachtebekenaars in aan. Ditmaal zijn het personen die zich in de stad vestigden en het gewone poorterschap verwierven(5).

Erik de Smet

- (1) S.A.G.-122/1 voorblad (S.A.G. = Stadsarchief Gent).
- (2) S.A.G.-122/1 f° 46. voorbeeld: " jooris de vos fg joris van wachtebeke heeft j wyf, "woent met hendric de vos ande mue poorte xvij aprilis Ixxvij".
- (3) DE VOS A. Geschiedenis van Ertvelde, 1971, blz.149-150.
- (4) S.A.G. -122/1
-122/2
-122/3
- (5) S.A.G.-122/4 f° 28. Daneel Brant fg Adriaens 1 april 1569.
f° 28. Jan Pyn fg Jans 6 april 1569.
f° 31. Jooris Penneman fg Jans 6 jan. 1571.

HET ORGELPUNT

Als alles volgens schema verloopt zullen onze Wachtebeekse kerkgangers tegen Pasen terug orgelklanken horen van af het doksaal. Het oude orgel zal in de mate van het mogelijke terug haar noten spreiden over gans de kerk. Bij het inkijken van archieven en het bestek voor de reparatie van het orgel kunnen wij toch de volgende geschiedkundige gegevens optekenen: Reeds van voor 1600 was er een koster op onze gemeente die waarschijnlijk ook het orgel bespeelde. Gegevens over het eerste orgel in de kerk zijn niet te vinden.

De eerste omschrijving van het orgel vinden wij terug in het boek libre memorealis van de pastoor te Wachtebeke. De gegevens hierin zijn opgetekend ter gelegenheid van de inwijding van het nieuw orgel in 1936.

Wij nemen hier de letterlijke tekst over welke vertaald is uit het latijn:

Het kerkorgel was te onvolledig en te dikwijls defekt, werd eindelijk afgebroken zoals ik al lang gewenst had. Zo werd het veranderd, aangevuld en vermeerderd en vernieuwd zodat het in zijn geheel, zowel binnen als buiten er werkelijk nieuw uitkomt.

PAROCHIALE KERK VAN WACHTEBEKE

Maandag 29 Juni 1936 te 4 u.

PLECHTIGE INHULDIGING VAN HET

NIEUW ORGEL

VERVAARDIGD DOOR L. DAEM-DE VIS EN ZOON, APPELTERRE

Orde der Plechtigheden :

WIJDING VAN HET ORGEL

door Z. E. H. Deken van Loochristi

PLECHTIG LOF

gezongen door den «Kostersbond» van Lokeren en Loochristi

CONCIERT

gegeven door den heer OMER VAN PUYVELDE, orgelist van O. L. Vrouw St Pieterskerk te Gent. Eerste prijs van het Koninkl. Muziekconservatorium te Gent.

1. Toccata en fuga in re klein	J. S. Bach
2. a) Abdijvrede	F. Peeters
b) Wiegelied	L. Vierne
c) Allegro cantabile (uit de 5 ^e Symphonie)	Ch. M. Widor
3. Toccata	L. Boëllmann
4. a) Largo	G. F. Haendel
b) Largo « Vom Himmel hoch, da komm ich her »	J. Pachelbel
5. Concerto 1 ^o deel	G. F. Haendel
6. a) Allegretto	A. Guilmant
b) Gebed	O. Van Puyvelde
c) Dialoog	L. N. Clerambault
7. Finaal (uit de 1 ^o Symphonie)	A. Guilmant

SAMENSTELLING VAN HET ORGEL

GROOT ORGEL				RECIET			
1. Bourdon	16 voet	6. Flûte	4	10. Flûte	8 voet	14. Nazard	2 1/2
2. Bourdon	8 v.	7. Quinte	6	11. Salicional	8 v.	15. Flageolet	2
3. Montre	8	8. Fourniture	4 r.	12. Voix céleste	8	16. Basson	8
4. Violon	8	9. Trompette	8	13. Flûte	4		
5. Prestant	4						

VRIJE PEDAAL : 17. Sous-basse 16 voet — 18. Flûte 8 voet

VERBINDINGEN

Groot orgel aan het pedaal. — Reciet aan het pedaal. — Koppeling der 2 klavieren. — Octave aigüe groot orgel. — Forté. — Tremolo.

De pijpen werden in twee bogen geplaatst, en niet zoals vroeger in één in het midden van het doksaal, zodat het meer opvallend van vooraan binnen in de kerk kan gezien worden.

De prijs, zoals afgesproken, bedroeg 66.000 Fr. Enkele vooraanstaande parochianen gaven 22.000 Fr. waaraan toe te voegen 4.000 Fr. voor de hoogstnodige vergroting van het doksaal. Gans de som is vereffend. Voor wat de beschrijving van het orgel en de zegening en de inhuldiging zie bijlage.

Tot daar de tekst uit het boek. Wij verwijzen eveneens naar het programma wat wij hierbij afdrukken voor meer technische informatie aangaande dat orgel.

Reeds tientallen jaren wordt het orgel nu niet meer bespeeld door allerlei het zij gegronde of ongegronde redenen. De gemakkelijkste oplossing, een elektrisch orgeltje van voor in de kerk was de oplossing. Doch E.H. pastoor Rijckaert samen met het kerkbestuur en zeker ook andere personen vonden het toch nogal triestig om zulk een mooi orgel totaal te laten verkommeren. Om dit trachten tegen te gaan werd aan orgelbouwer Etienne de Munck uit Hamme gevraagd een bestek op te maken om het orgel terug bespeelbaar te maken. Op 12 augustus 1987 werd het orgel aan een grondige inspectie onderworpen met het volgende besluit:

Hierna volgt het verslag van mijn onderzoek van uw orgel op 12.08 jl. aansluitend gelieve U de prijsopgaves te vinden voor de werken die ik nodig acht om het instrument opnieuw geheel bedrijfszeker te maken.

Het orgel werd in 1936 gebouwd door de firma Daem-Devis uit Appelterre. In de ballustrade en in de beide gedeelten van het oude orgelfront bevinden zich elementen van een meubel uit de vroege 18e eeuw. In het orgel treffen wij nog pijpwerk aan van Louis Delhaye de jonge, uit dezelfde periode. Windbladen (sleepladen met pneumatische traktuur), speeltafel en de gehele windvoorziening zijn van Daem uit 1936.

In tegenstelling van wat deze firma gewoonlijk presteerde op orgelbouwkundig gebied is dit orgel zeer goed gemaakt. Er werd gebruik gemaakt van goede materialen (eerste keus eikenhout voor sleepladen o.a.) en ook de afwerking duidt op grote zorg en precisie. Het klankbeeld met de mengeling van zeer oude en nieuwe spelen, is geslaagd en

ik moet dan ook nogmaals uitzonderlijk werk van Daem - vaststellen dat het orgel vast en zeker een grondige herziening en schoonmaak waard is.

Er werd bij mijn onderzoek geen enkele ernstige beschadiging of onherstelbare constructiefout vastgesteld. Het orgel lijdt wel aan een opvallend windgebrek bij vol spel: de blaasbalg zakt als een steen wanneer men met meerdere registers tegelijk speelt, maar dat kan verschillende oorzaken hebben, die eerst kunnen gezocht worden wanneer de windvoorziening volledig op punt gesteld is. Het is mogelijk dat sinds 1936 de winddruk gewijzigd werd of dat de ventilator - die vermoedelijk ook al 50 jaar oud is - niet meer voldoende wind kan leveren voor het ganse orgel. Nogmaals de oorzaak moet proefondervindelijk opgespoord worden nadat alle lekken in de windleidingen gedicht werden.

Intonatie en stemming van de pijpen zijn nog vrij goed, uitgezonderd dan de tongspelen die onbespeelbaar zijn door vuil en stof, maar dat is gewoonlijk zo wanneer het orgel lange tijd niet meer bespeeld werd. Ook de aanspraak van vele grote pijpen is om dezelfde reden niet meer zuiver. Tot hier de toestand van het orgel op 8 augustus 1988.

Er werd een tijdsduur van 1 maand voorzien voor de uitvoering van het werk. Met eventueel nog een verlenging van een week mocht de windvoorziening niet voldoen.

De kerkfabriek besliste dan toch maar het orgel in al zijn eer te herstellen. Ten vroegste konden de werken aangevat worden na Pasen 1988.

Volgens inlichtingen bij onze pastoor hoopt hij eerstdaags en zeker met Pasen een orgelrecital te kunnen geven gespeeld vanaf het herstelde orgel op het doksaal.

P. Hesters

BIJ HET VOORBLAD

De kreek van St.-Elooi-polder (bij Oudeburgse Sluis), verbondenheid met het verre verleden toen dit land nog moerasland was.

Water heeft altijd een grote aantrekkingskracht op de mens gehad.

Hij zocht er rust na een drukke werkweek, hier in de vorm van vissen. (Foto van G. De Buck, 20 j. geleden genomen).

HEEMKUNDIGE KRING «**OUD WACHTEBEKE**»

Carle figuratie van de pookla Wachtebeke
gedrukt en ghemerkt by my anderszins ghe-
woone Landmeter raakende Eenen Wachtebeke naar
de waerachtige ghelegentheit ten versoude van Eeren
Heere Prelael van Abte van St. Pieters nevens Ghesel-
omme te valideren in sijne Saeken als Aencker jngens
den Grave van Walsen. Waerover de sijn Carle ghegheent
in conformiteit van contracte in date 24. Maye 1575
aengeghaven tussehen den Cloostere van de Byschope
den Monchier van St. Pieters Cloostere by Ghent en
Jaens Steven van Loocham, my 2de vande disse 14
novembere 1678. dreyentwintich Ende was ondertekenend
D. De Vos met parckye

Waer van afschift
Lent 21 maart 1766

Huisman
N° 1 van de beke

Driemaandelijks mededelingsblad van de Heemkundige Kring
"OUD-WACHTEBEKE"

16de Jaargang 2ste kwartaal 1989

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdragen.

Verantwoordelijke uitgever:

Paul Hesters, Stationsstraat 165, 9070 Wachtebeke, Tel. (091) 45 04 63

Een schep uit onze rijke, Vlaamse woordenschatkuip

DE BOMBARE

Men vroeg mij eens of ik een BOMBARE kende
en 't moest nu wel lukken : een beest van dat soort
had ik, 't was in Merendree, pas leren kennen.
'k Vertel het je hier, vertel jij het maar voort.

"Een BOMBARE". Mens, hoe ga 'k daar aan beginnen ?

Ik weet dat het nu niet te roekeloos mag.

Zes poten met haken, twee bijtgrage kaken.

En 't komt maar in 't holst van de nacht ... voor de dag.

Het lijkt wel een monster, gepantserd met schilden

die glimmen op rug en op borst en op buik ;

het ronkt en het jaagt door het peilloze duister,

het kruipt en het fladdert door boom en door struik.

Pas op als je 's avonds een lichtje laat branden :

het komt er op af met een moordend geweld,

het spitst zijn antennes en bonkt op de ruiten.

... Bij nacht raakt men toch wel van minder ontsteld.

Men durft het wel ergens de eekronker noemen.

de ronkaard, de pater, de preekheer, (niet mis)

de mulder, de molenaar, wijl 't lieve diertje

niets anders toch dan onze ... meikever is." -

.....

Wel, luister, als 'k nog eens in Merendree kome,
dat dorp van poëten, die land'lijke stêê,
dan breng ik voor jou, die dit versje zal lezen,

EEN RONKENDE, BONKENDE BOMBARE MEE.

O. GALENS.

BIJ DE VOORPAGINA

Deze foto werd genomen te Wachtebeke, ongeveer 10 jaar geleden.

Wie kent dit mooi stukje Wachtebeke? Antwoord onder briefomslag aan Paul Hesters - Stationsstraat 165, 9070 Wachtebeke.

Onder de juiste inzendingen wordt deze foto verloot. (Vergroot en op blok gekleefd). Verloting gebeurd op kermiszondag 25 juni.

DE STAAT VAN ONZE BEVOLKING

GEBOORTEN GEDURENDE DE MAANDEN DECEMBER 1988 EN JANUARI 1989

CAMI Carolien, dochter van De Pauw Fanny, Langelede, 40,
Gent 06/12/88.

GARCET Samantha, dochter van Wim en Vande Velde
Martine, Molenstraat, 5, Gent 27/12/88.

LATAIRE Jonathan, zoon van Patrick en De Kerpel Marleen,
Kalve, 39, Gent 23/01/89.

GEBOORTEN GEDURENDE DE MAANDEN JANUARI EN FEBRUARI 1989

DE KERPEL Cédric, zoon van Marc en Hermans Ria,
Molenstraat, 23, Gent 28/01/89.

VERHOFSTADT Charlotte, dochter van Martin en De
Bruyne Carine, Stationsstraat, 183, Gent 01/02/89.

DOSSCHE Joyce, dochter van Johan en L'Ecluse Sabine,
Stationsstraat, 161, Gent 03/02/89.

DE LEY Ivo, zoon van De Ley Kristien, Spechstraat, 21, Gent
06/02/89.

BILLIET Annelies, dochter van Marc en Veldeman Liliane,
Stationsstraat 172A, Gent 10/02/89.

GEBOORTEN GEDURENDE DE MAANDEN FEBRUARI EN MAART 1989

DE CONINCK Sharon, dochter van Dirk en ALBERS Carine,
Peene 34, Gent 20/02/89.

LAFAUT Christof, zoon van Francis en Creve Els, Smishoek,
14, Gent 02/03/89.

DE BRUYCKER Nympha, dochter van Diederik en Colpaert
Martine, Palingstraat, 18, Gent 06/03/89.

LEFEVRE Thomas, zoon van Kurt en Serie Sabine,
Walderdonk, 39a, Eeklo 20/03/89.

HUWELIJKEN EERSTE KWARTAAL 1989

19/01/89

DE NOOD GERTJAN, Mimosastraat, 41, Wachtebeke

DE BRUYNE NICOLE, Bosstraat, 4, Wachtebeke
27/01/89

SWARTELE NIKLAAS, Groenstraat, 36, Wachtebeke

KEPPENNE CLAIRE, Groenstraat, 36, Wachtebeke
18/02/89

BEYLS CARLOS, Menenstraat, 219, Zonnebeke

HAMERLINCK Nancy, Stationsstraat, 209, Wachtebeke
09/03/89

BUYLE Willy, Papdijk, 6, Wachtebeke

JANSSENS ARLETTE, Papdijk, 6, Wachtebeke
24/03/89

BEFFORT Marius, Walderdonk, 35, Wachtebeke

LUCASSEN Wilhelmina, Walderdonk, 35, Wachtebeke
31/03/89

ONGENAE DIRK, Groenstraat, 51, Wachtebeke

DE WAELE CONNIE, Vinkenstraat, 5, Wachtebeke

31/03/89

PAELMAN Daniel, Trieststraat, 51, Assenede

BAEYENS NADIA, Roodborststraat, 4, Wachtebeke

OVERLIJDENS VIERDE KWARTAAL 1989

Gent 01/01/89

VERDURMEN LEO 72j. Ongehuwd, Godshuisstraat, 13

Gent 01/01/89

SPRUYT AMALIA 82j. Wed. Verswalm Bernardus,
Langelede, 71

Brugge 04/01/89

LAGAST JONAS 4 maand, Kerkstraat, 12

Gent 11/01/89

CELIE MARIA 68j. Wed. Poppe Albert, Kalve, 6
Wachtebeke 17/01/89

VAN LANGEVELDE GUSTAAF 85j. Ongehuwd
Wachtebeke 24/01/89

DEKEYSER CAMILLE 93j. Wed. L'Ecluse Romania,
Godshuisstraat, 13

Wachtebeke 25/01/89

TEMMERMAN ALBERT 66j. Echtg. Van Eetvelde Yvonne,
Langelede, 11

Wachtebeke 29/01/89

NOTTE JEANINE 46j. Echtg. Van Hoecke Norbert,
Ramonshoek, 78

Gent 31/01/89

ROELANDT MARTHA 90j. Wed. Van Bouchaute Gustavus,
Melkerijstraat, 41

Wachtebeke 05/02/89

VAN DEN BERGHE FRANCISCA 90j. Wed. Van der Jeugd
Prosper, Godshuisstraat, 13

Gent 06/02/89

BAETENS OMER 73j. Echtg. Van Overmeire Simonna,
Verbeuldestraat, 32

Zelzate 10/02/89

VERBEKE RENE 87j. Echtg. Willems Valeria,
Kerkstraat, 45

Wachtebeke 11/02/89

VERVAET LEON 84j. Wed. Van Peteghem Anna,
Kerstraat, 44

Wachtebeke 11/02/89

DE WEWEIRE PAULINA 92j. Wed. De Baets Camiel,
Walderdonk, 49

Wachtebeke 13/02/89

VAN LAERE ROGER 77j. Echtg. Van Puyenbroeck Elza,
Stationsstraat, 55

Wachtebeke 22/02/89

CHALMET IRENE 75j. Wed. De Gronckel Theophilus,
Groenstraat, 15

Gent 24/02/89

VAN DEN HENDE JULES 87j. Echtg. Marquenie Maria,
Stationsstraat, 79

Wachtebeke 28/02/89

DE BRUYNE RENAAT 65j. Ongehuwd, Palingstraat, 16

Sint-Gillis-Waas 12/03/89

JACOBS GUY 41j. Echtg. De Baets Marleen, Kerkstraat, 8
Gent 20/03/89

VAN ACKER MAURICE 59j. Echtg. Fermont Rogetta,
Molenhoek, 48

Wachtebeke 22/03/89 75j. Echtg. De Backer Elza,
Stationsstraat, 31

SMOKKELGESCHIEDENISSEN

In de jaarboeken van 1987 en 1988 hebben we de belevenissen kunnen opschrijven van doorwinterde smokkelaars.

Als reactie daarop heeft een gepensioneerd douanier ons navolgend artikel bezorgd, waarin hij een paar anekdotes vertelt uit zijn - weliswaar korte - periode van grensdouanier.

Moge dit artikel een oproep zijn aan "gepensioneerde" smokkelaars of douaniers op rust om hun eigen belevenissen op te schrijven en ze ons te bezorgen. Ze zullen met veel dank aangenomen en gepubliceerd worden.

M. BUYLE

Na de vele verhalen, verteld door smokkelaars, nu eens wat wedervaren, van een douanier op rust, die de smokkeloorlog heeft meegemaakt.

Ik zeg wel oorlog, want de periode die ik aan de grens heb meegemaakt, was de tijd van de grove botersmokkel, met auto's, pantserwagens, kraaietpoten, pinnen, revolvers en karabijnen. Het was niet meer de sportieve smokkel van dragers of koeien door het land drijven. Dat was nog de goeie oude tijd !

Het was niet gemakkelijk voor ons, om met een een fiets en revolver hiertegen op te komen.

En dan nog, vanals we buiten kwamen, werden we gevolgd door de uitkijkers, om te zien welke richting we uitgingen. We moesten soms uren rondrijden, om op de plaats te komen waar we iets verwachtten.

Zo waren mijn collega en ik op een valavond op dienst toen we een auto langs een verboden weg over de grens naar Nederland zagen rijden. Ja, zegt mijn maat, die gaat gaan laden. Wij op onze fiets om ons op een veilige plek buiten de huizen op te stellen in de hoop dat hij langs dezelfde weg zou weerkeren en ja na een kwartiertje was hij daar. Mijn maat was honderd meter verder gereden om het stopteken te geven. Ik was achtergebleven met

het karabijn. Het stopteken werd gegeven, maar ja wat denkt ge, rechtdoor reed hij, zodat mijn maat opzij moest springen achter de bomen. Ik spring op de baan met het geweer in aanslag, om de lichten of de radiator kapot te schieten, want op de chauffeur mochten we natuurlijk niet schieten. Ik trek af, maar het geweer ging niet af, een slechte kogel. Daar staat ge dan. Vloeken of roepen helpt niet. Die smokkelaar was ook niet van gisteren natuurlijk, want terwijl ik de lader van mijn geweer trok, om die slechte kogel te verwijderen, was die vogel gaan vliegen, en gelijk had hij wel. Ik kan U wel verzekeren, dat ik die nacht niet goed geslapen heb. Maar na een dag of twee begin je in jezelf te denken dat het nog maar best was zo. Ge staat daar te schieten op een auto, waar ook een mens inzigt die ook een gezin heeft. Maar ja in de spanning van het moment zelf denkt men daar niet aan. Maar eerlijk gezegd, de smokkelaars waren ook niet zo menslievend. We hebben daar enen gehad die, vanals hij een douanier gezien had er met de auto recht naar toe reed, niet om schrik aan te jagen, maar om te hebben. Wat nachten en dagen we daar op gevlamd gezeten hebben, om die te vangen, is niet te tellen. We hebben nog staakbels gespannen over de weg. Man dat was nogal een heel karwei en na een paar keer, hebben we dat maar opgegeven.

Het waren natuurlijk niet allemaal tegenslagen. Het verhaal dat nu volgt zal wel duidelijk maken, dat het soms wel degelijk op een politiefilm geleek.

Drie collega's van mij uit dezelfde brigade waren al een dag of twee een smokkelwagen op het spoor. Een van die drie collega's woonde in een straatje, dat overging in een verharde veldwegel, dat op beurt weer uitkwam op de hoofdweg. Hij had daar al een paar keer een verdachte wagen zien passeren. Ze hadden nu afgesproken, dat hij in burgerkleden in zijn voortuin zou werken. De andere twee zouden zich een paar honderd meter verder verdoken opstellen. Als die auto, dan die eerste man passeerde, zou deze een schot afvuren, om de andere twee te waarschuwen. Zo gezegd zo gedaan. Op een namiddag kwam de auto afgereden, maar inplaats van voorbij te rijden, stopte hij bij onze douanier in burger en vroeg beleefd of deze geen douanier in den omtrek had gezien.

Deze trok natuurlijk zijn revolver en begon in de lucht te schieten. De smokkelwagen weg vooruit natuurlijk. Maar nog was hij niet bekomen van de schrik of die twee andere douaniers begonnen, elk met een automatisch karabijn op zijn banden te schieten. Wat gebeurt er? De wagen raakt van de weg af en rijdt tegen een knotwilg. Deze valt langzaam omlaag en de auto rijdt met twee wielen tegen de boom omhoog, kantelt en komt zo met de vier wielen omhoog te liggen. Toen mijn collega's bij de wagen kwamen, was de smokkelaar langs de kapotte voorruit uit de wagen gekropen en had het natuurlijk op een lopen gezet. In de auto zat 2000 kg boter!

We hebben ook dingen meegemaakt, waar we achteraf eens smakelijk om konden lachen.

Zo zaten we op een warme zomernacht eens aan de kant van een weide. Zegt mijn collega zo opeens tegen mij, daar loopt hier een mooi paard op die wei. Das wel mogelijk zeg ik. Ja maar zegt hij, dat paard gaan we eens goed laten lopen. Kijk ik ga naar de andere kant en ga met mijn kapmantel staan slaan en zwaaien en als dat paard hier terug komt gelopen doet ge hetzelfde. Weg was hij. Inderdaad na een paar minuten hoorde ik het paard komen afgestormd. Ik spring recht en begon ook met mijn mantel te zwaaien. Dat paard terug weg natuurlijk. Als dat zo een paar keer gegaan was, hoorde ik niets meer. Ja dacht ik, het zal mijn collega beu geweest zijn. Daarbij ge kunt toch zo de ganse nacht niet bezig zijn. Maar wat raadt ge? Mijn maat komt daar hijgend en zwetend als een paard afgelopen. We moeten hier weg, hijgt hij. Op die weide liep ook een grote stier en die is beginnen meelopen met dat paard. Maar inplaats van te stoppen aan den draad, is die erover gesprongen. Ja,

direct de fiets op en weg benen, want zo'n stier is niet voor de poes.

Nu nog een laatste voorval om te laten zien hoe gevaarlijk die tijd wel was. Zeker voor mensen uit het binnenland, die de grens niet kenden.

Op een avond waren we met drie op dienst. Zo'n km of 5 van de grens weg. We stonden zo'n dertig meter uit elkaar opgesteld. De eerste om het stopteken te geven, ikzelf dan met de werpmessen en de derde met het karabijn. Een auto kwam afgereden uit de richting van de grens. Mijn collega gaf het stopteken, maar de auto reed gewoon door. Ik richtte mijn zware lamp op de voorruit van de wagen, om de chauffeur te verblinden en wat zag ik? In de auto zaten wel drie of vier vrouwen. Ik kon nog juist roepen naar mijn collega: "niet schieten! neem zijn nummerplaat op". U moet U eens inbeelden wat een ramp het zou geworden zijn als ik die vrouwen niet had gezien en mijn collega zou beginnen schieten zijn. Omdat we zijn nummerplaat door hadden gegeven aan de Rijkswacht wisten we later uit het proces verbaal, dat die mensen ver in het binnenland woonden. Ze verklaarden, dat ze zo maar eens een uitstapje over de grens hadden gedaan. Ze hadden ons stoplicht wel gezien, maar dachten dat de douane maar juist op de grens zelf auto's deden stoppen en verder weg niet meer. Wat een ramp had kunnen worden liep nog goed af voor hen, met een flinke boete.

Na een periode van drie jaar, vond ik het wel voor bekeken, en ben dienst gaan doen in de haven van Gent. Daar was het wel wat rustiger.

FERKET L.

WIE SCHRIJFT DIE BLIJFT.

FOTO: DE COCK JOZEF

Onder deze titel werd van 27 juni tot 4 juli 1988 een tentoonstelling opgesteld door de Heemkundige kring DE GONDE te Melle. Het was de bedoeling van alle geboren Mellenaars en de huidige inwoners van deze gemeente welke eens, hetzij in vervlogen tijd hetzij heden, de pen hebben gehanteerd om zo hun kennis vast te leggen, eens in het daglicht te plaatsen.

Ter dien gelegenheid werd er tevens een speciale uitgave van het tijdschrift de "GONDE" uitgegeven welke volledig gewijd was aan de auteurs.

De schrijvers of auteurs werden in een 6-tal rubrieken ingedeeld:

- belangrijke auteurs uit het verleden
- schrijven over Melle
- romans en poëzie
- pedagogie en onderwijs
- wetenschap
- diversen

Dat Melle in het totaal 49 schrijvers kon naar voren brengen strekt hun tot eer. Wij als Wachtebekenaren mochten er zelfs fier op zijn dat één van die 49 personen reeds 60 jaar op onze gemeente woont, namelijk Jozef DE COCK, beter gekend onder de naam Mr. den inspekteur DE COCK.

Als heemkundige kring "Oud Wachtebeke" willen wij hier toch enkele regels wijden aan deze voor ons belangrijke persoon. Hij was tevens medeoprichter van onze vereniging en er zelfs ondervoorzitter van.

Jozef DE COCK zag het levenslicht te Melle op 16 maart 1906 als zoon van een bloemist. Hij bracht er zijn jeugd jaren door terwijl het gezin woonde op de Brus-

selsesteenweg 178 te Melle. Zijn onderwijzersdiploma behaalde hij in 1925 in de Normaalschool te Oostakker.

Dat hij als beroep koos voor onderwijzer was een familie-aangelegenheid.

Twee familieleden waren immers ook onderwijzer, één ervan was zelfs hoofdonderwijzer te Melle. Dit was natuurlijk een steun in de rug om na zijn studies direkt een plaats te hebben als leraar te Melle. Doch zijn ambities lagen verder. Hij vond de wilskracht om 3 jaar avondles te volgen aan de univ te Gent. Het vergde wel een grote inspanning. Van hogerhand mocht hij 3 maal in de week de lessen 15

min. vroeger verlaten om de lessen op tijd te kunnen volgen, dit van 17.00 tot 19.30 u.

De zaterdag waren de lessen van 14.00 tot 18.00 u. Zijn doorzettingsvermogen wierp vruchten af. Hij kwam met grote onderscheiding door de 2 eerste kandidaturen om in het 3de jaar eveneens met grote onderscheiding het diploma van licentiaat in de pedagogische wetenschap te behalen.

Ondertussen had hij kennis aangeknoopt met Juff. Elvere SAMAN.

Zij zouden in het huwelijk treden in 1929, waardoor hij zich kwam vestigen in de Kerkstraat te Wachtebeke, de woon- en geboorteplaats van zijn echtgenote. Ondertussen volgde hij andermaal 2 jaar avondles en behaalde er het diploma van leraar in lichamelijke opvoeding. Door zijn huwelijk met een onderwijzeres verloor zijn echtgenote haar betrekking te Evergem Doornzele. Hij volgde daar zijn echtgenote op in het onderwijs. Nog was zijn leerzucht niet gestild.

Op één jaar tijd verwierf hij het diploma van leraar in land- en tuinbouw, terwijl hij te Brussel slaagde in het examen als officieel voordrachtgever voor neerhof dierenteelt. Zijn militaire dienst welke hij tussendoor eveneens had vervuld bracht hem in de gelegenheid de Franse taal welke hij toen reeds degelijk kende nog verder bij te schaven aan de praktijk. Dit zou in zijn latere levensloop nog van groot nut zijn. Na 11 jaar onderwijzer keek hij terug naar een andere horizon: inspekteur. Ook de Duitse taal was hij machtig en samen met een collega DE VOS vertaalde hij het Duitse werk van BWERMAN "Algemene Phylologie". Bij één van de controles van een inspekteur was deze verbaasd over de kennis welke de leerlingen reeds bezaten. Zij stonden

Liteya 2. Bakisa (na mbuma, o molongo mwa sifere).

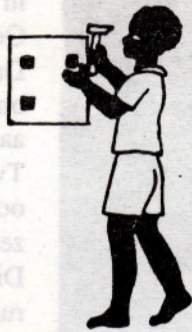
1) - Bakisa na nzete:

+ 1

+ 2

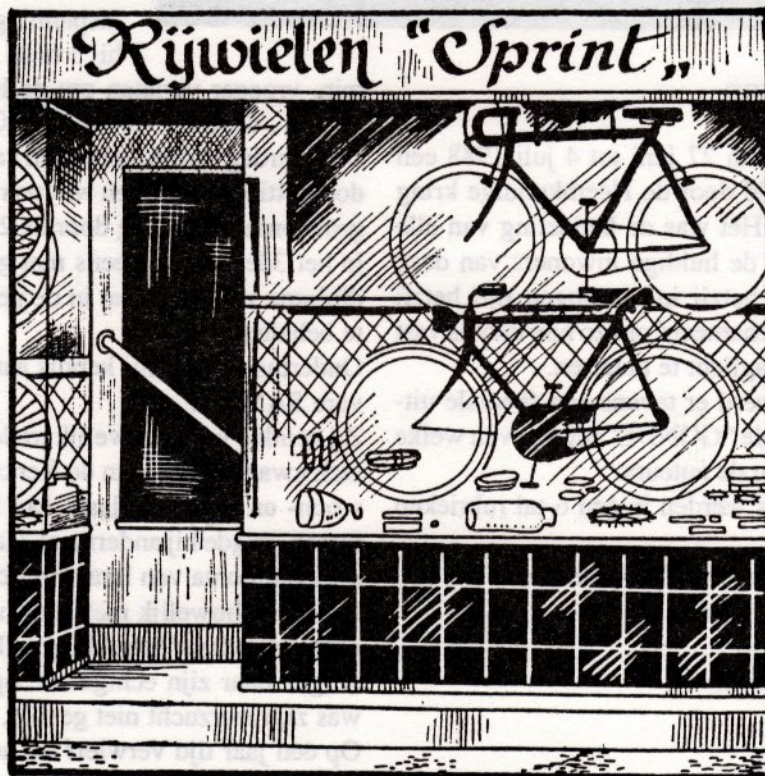
+ 3

b.n.b.

1 + 1 =	1 + 2 =	1 + 3 =
2 + 1 =	2 + 2 =	2 + 3 =
3 + 1 =	3 + 2 =	3 + 3 =
4 + 1 =	4 + 2 =	4 + 3 =
5 + 1 =	5 + 2 =	5 + 3 =
6 + 1 =	6 + 2 =	6 + 3 =
7 + 1 =	7 + 2 =	7 + 3 =
8 + 1 =	8 + 2 =	
9 + 1 =		

7

1. Stel zelf de prijzen vast en stel dan vragen :

- Ik koop een herenfiets (koopje), een elektrische lantaarn en een tasje.
- Vader koopt 1 binnenband, 2 buitenbanden en een bel.
- In de etalage van een fietsenhandelaar staan 2 damesfietsen en 3 herenfietsen.
- De duurste 2 fietsen worden verkocht.
- Een herstelde fiets vóór de herstelling ... na de herstelling ...

reeds verder dan voorzien was in het leerplan. Bij navraag aan de onderwijzer, zijnde Mr. DE COCK, kon deze de inspekteur een zelf samengesteld leerboek laten zien dat hij had uitgetest bij zijn eigen leerlingen met een gunstig gevolg. De desbetreffende inspekteur raadde Mr. DE COCK dan ook aan zijn leerplan uit te geven. Dit alles vond plaats toen hij les gaf te Evergem-Doornzele. Het geluk diende hem dat men in feite wel toe was aan een andere manier van Wiskunde. In 1936 zou het eerste leerboekje van de pers rollen.

Zijn vooruitstrevende gedachten zetten hem aan aan een examen mede te doen te Brussel waar men een wervingsreserve samenstelde van schoolinspekteur. Hijzelf had toen reeds 11 jaar actieve dienst als onderwijzer.

Het examen bestond uit 4 verschillende proeven:

1. schriftelijke proef
2. mondelinge proef - psychologie - methodiek - wiskunde
3. schoolwetgeving
4. 2 lessen geven - 1 hoofdvak en 1 bijvak.

Zij waren ingeschreven met 109 kandidaten en slechts 9 behaalden het diploma van inspekteur. Alle examens werden afgelegd in de Nederlandse taal.

Had men het diploma van inspekteur dan moest men nog afwachten tot wanneer er een openstaande betrekking was.

Zijn meertaligheid was een grote troef om aan een plaats te geraken. Het Frans welke hij tijdens zijn militaire dienst had kunnen testen aan de werkelijkheid gebruikte hij om inspekteur te worden in het tweetalige deel van Brussel distrikt Halle-Vilvoorde. Driemaal in de week trok hij vanuit Wachtebeke met de trein richting Brussel om dan verder met de tram en de fiets de 17 gemeenten aan te doen om er in 47 scholen 297 leerkrachten te controleren. Er heerst hierbij misschien een misverstand maar een inspekteur diende de onderwijzers te controleren. Dit gebeurde door de kennis van de kinderen te toetsen. Naast deze opdracht zette hij ook vaart achter zijn nieuwe methodiek over Wiskunde en schreef samen met een collega 23 verschillende boekjes die konden gebruikt worden vanaf 3 tot 14 jaar. Ieder leerjaar beschikte over 4 verschillende boekjes:

- één voor de leerling
- één voor de onderwijzer
- één uitslagenboekje
- één boekje voor huiswerk.

Om de verkoop van zijn methode te bevorderen en tevens de verkoop van zijn boekjes op te drijven gaf hij over het ganse Vlaamse landsgedeelte voordrachten over zijn methode. Zij voordrachten waren zelfs tegensprekelijk welke zijn geloofwaardigheid deed stijgen. De boekjes vlogen de deur uit met 100-duizenden, de verschillende uitgaven waren niet meer te tellen. Iedere nieuwe uitgave werd aangepast aan de tijd. Prijzen en andere zaken die in vraagstukken voorkwamen gingen mee met de index, ook de kostprijs volgde die-

zelfde index. Het was immers voor wat hoort wat. Wat wij hier zeker ook willen vermelden dat de tekeningen uit zijn eerste boekjes gemaakt werden door Meester GALENS, klasgenoot uit de Normaalschool te Oostakker. Bij het optekenen van deze gegevens stelde ik dan ook de vraag: "Bent U soms wel thuis geweest?" Zijn klaar en duidelijk antwoord was: "Van 11 à 12 u. 's avonds tot rond 5 u. maar dan moest ik ook nog het één en ander schrijven". Hij zorgde zelfs nog voor de toekomst door zijn gezin uit te breiden tot 4 eenheden, waarvan één zoon chirurg geworden is.

Wij zetten samen het plan op ook de leerboeken in het Frans uit te geven. Dit werd eveneens een enorm succes. Er waren in het totaal 17 Nederlandstalige - 13 Frans-talige en 12 Congoleestalige uitgaven.

Ja de boeken werden ook in de Congo (Belge) verspreid, alle woorden en tekeningen werden aangepast aan de leefgewoonten der Congolezen (zie fig.)

De verzuchtingen om dichterbij huis het beroep van inspekteur te kunnen uitoefenen werden werkelijkheid. In 1946 werd hij benoemd voor het schoolkanton Moerbeke-Waas. Dit kanton omvatte 17 gemeenten waaronder Wachtebeke.

Niets kon zijn drang naar nog meer stuiten. Samen met zijn zoon werd een ganse reeks muurplaten uitgegeven over het menselijk lichaam - dierkunde en plantkunde met een daarbij horende handleiding, zij werden uitgegeven bij de firma BAERT te Jette.

Honderden artikels verschenen in diverse opvoedkundige tijdschriften zoals het C.O.V. EN W.O.T.

Van 1948 tot 1975 was hij nog voorzitter van de oud-leerlingen bond van de Normaalschool te Oostakker. Ook het toneel- en zang bloed in zijn aderen bracht hem op de Bühne. Zie de lachende kamielekens samen met Meester GALENS.

Werkelijk een gevuld leven, misschien wel te veel, maar toch heeft het geen lichamelijke sporen achtergelaten. Op gemeentelijk en cultureel vlak was hij toonaangevend in diverse verenigingen: Voorzitter A.C.V., bestuurslid A.C.W., Voorzitter K.V.G.

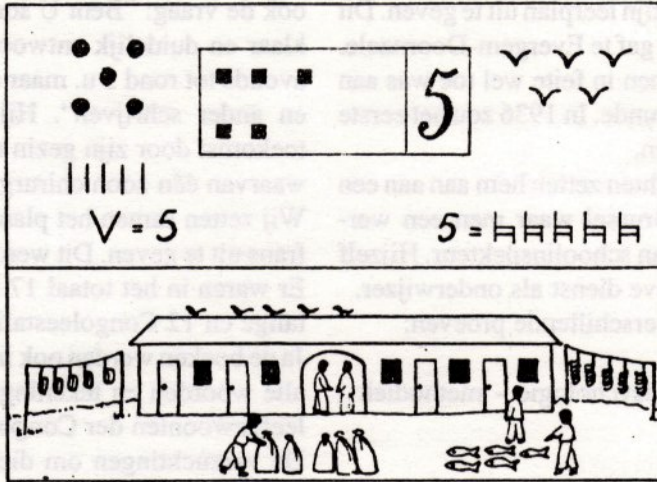
Bij zijn op ruststelling werd hij aangezocht politieke kleuren te helpen verdedigen en bracht het meteen tot gemeenteraadslid in de meerderheidsfractie C.V.P. Door zijn groot aantal voorkeurstemmen werd hij in dezelfde legislatuur nog voor 6 maand Schepen van Openbare Werken, dit bij het overlijden van M. POULIER. De volgende gemeenteraadsverkiezingen kwam hij nog sterker voor de dag en werd meteen Eerste Schepen van de gemeente. Door omstandigheden werd hij zelfs genoodzaakt het ambt van Plaatsvervangend Burgemeester waar te nemen.

In 1979 werd hij, terwijl hij het ambt van Eerste Schepen uitoefende gevierd met zijn gouden huwelijksjubileum.

In 1982 zette hij dan op 76-jarige leeftijd een punt achter zijn politieke loopbaan.

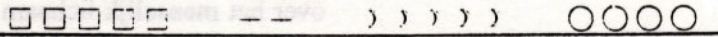

lit. 14. — motango 5.

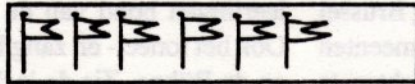

mosala :

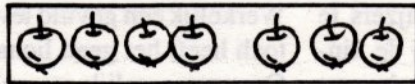
1. - yema elili-motango 5.
2. - yakisa = IIIII = V = 5.
3. - koma sifere o nse.

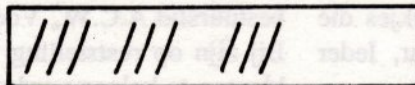
= of ≠

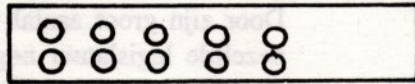
5

7

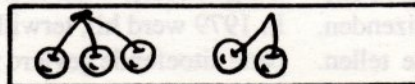
8

10

4

5

Tijdens al die jaren had hij toch nog de nodige tijd en ruimte gevonden om aan wat afwisseling en ontspanning te doen. Als verwoed jager was tijdens het jachtseizoen geen enkel stukje wild veilig. Tot heden ten dage kan hij het nog niet laten samen met enkele vrienden er een jacht op na te houden.

Tijdens de dode perioden was hij aangesloten bij de karabijnclub St.-Hubertus. Zijn algemene ontspannende interesse had hij meegekregen van zijn vader. De bloemen en planten dragen tot op heden nog altijd zijn bewondering en verwondering mee. Honderden kent hij er, zowel bij de latijnse naam als bij de Nederlandstalige. Zijn tuin is een streling voor ééniëders oog. Zijn geestelijke en lichamelijke fysiek zet er hem nog altijd toe aan zijn kennis te verruimen. Bij goed weder in de hof - de jacht samen met zijn hond. Bij mindere dagen zijn leergierigheid over bloemen - planten - muziek - film. En om zijn taalkennis bij te schaven vervolmaakt hij zich in de Engelse taal. Drieëntachtig jaar reeds en bij Gods genade wie weet nog hoeveel jaren zal hij in ons midden mogen vertoeven als zijnde iemand waar men toch even naar opkijkt, iemand waarop de jaren en zeker het gedane werk weinig of geen vat hebben gehad en waarvan de titel van dit stukje voor zichzelf spreekt. Wie schrijft die blijft.

PAUL HESTERS

lit. 102. — fr 1, fr 2, fr 5, fr 10, meya.

lakisa fr. - somba biloko na fr - sombitinya fr 10, fr 5. - somba biloko na lokasa la fr 10 (5) - bazongisa.

ONS DAGELIJKS BROOD

Als wij heden ten dage even een blik werpen in de etalages van onze warme bakkers zien wij een uitgebreid gamma van diverse deegwaren waarbij de patisserie zelfs in die mate aan het evolueren is dat zij de hoeveelheid van verbruik dat van het brood benadert. Dit is echter wel in grote mate de welstand die dat teweegbrengt. Het was eens anders. Het dagelijks brood was eens een levensbehoefte, een noodzakelijkheid om te overleven. Hier in noordwest Europa was er reeds brood op het menu van de inwoners, wij schrijven dan ook de datum van 2000 à 5000 jaar voor onze tijdrekening. Bij diverse opgravingen van graven werden resten van granen als voedsel gevonden. Deze granen werden geplet of gemalen tussen 2 stenen. Het verkregen meel werd tot een brij gevormd en gebakken tot een platte koek. Dit waren de voorlopers van ons alledaags wit of grof brood. Gist kende men toen nog niet. In de tijd toen Mozes zijn volk door de woestijn loodste, weg uit Egypte kende men zowel brood met of zonder zuurdesem. Het zijn de Egyptenaren die bekend stonden als de eerste echte broodbakkers. Ook toen had men reeds een assortiment van 16 verschillende soorten brood. De hoofdmaaltijd bij hen bestond uit 3 à 4 broden samen met 1 à 2 kruiken bier. Met deze hoeveelheid kon (moest) men een ganse dag werken. In het graf van de TOETANCHANON werd een verzameling brood en gebak aangetroffen met diverse specerijen klaargemaakt met o.a. amandels - honing - dadels en vijgen. De Grieken leerden het zuurdesemprocedé kennen in klein Azië. Zelf bakten zij hoofdzakelijk gersten en tarwebroden. Zij bezaten toen ook al de fantasie en gaven aan hun broden allerlei vormen, ringbrood, brood gemaakt in de vorm van dieren. In de offercultus speelde het brood een zeer belangrijke rol. Daaruit kunnen wij afleiden dat het brood een levensbehoefte was en nog is. De tijd dat de Romeinen het hier voor het zeggen hadden, leefden de families van de opbrengst van het land. Het maken van de broodbrij was het werk van de vrouwen. Volgens bepaalde bronnen zouden de eerste beroepsbakkers zich lokaliseren te Rome, dit in het jaar 173 van onze tijdrekening. Het zouden de Griekse slaven zijn geweest die de Romeinen de knepen van het vak hebben geleerd. Rond het jaar 49 telde Rome reeds 300 bakkers. Zij kregen de latijnse naam "PISTORES" dit was afgeleid van het werkwoord PINSERE of fijnmalen, de bakker was toen tevens ook een molenaar.

In 1810 bij opgravingen te POMPEI legde men twee aanpalende huizen bloot die de naam droegen van openbare oven en bakkerij. Men vond er allerlei bakkersmaterialen en gereedschappen, zelfs diverse mechanische molens om graan te malen. De bakoven was nog gevuld met ronde broden. De bakkersmolenaars ston-

den hoog in aanzien in de Romeinse maatschappij. Zij waren verenigd in een gilde met als symbool een baktrog met drie korenaren. Iets waarvan de huidige bakkers zeker jaloers zijn is dat deze bakkers vrijgesteld werden van belastingen. Het brood werd verkocht voor een vastgestelde prijs. De magistraten bekwamen zo dat men een stabiele marktprijs had want wat zei keizer NERO toen ook: "Geef ons volk brood en spelen en ze zullen U gehoorzamen".

De soorten brood gaven hier ook de stand en rang van de bevolking weer zoals Panis Militaris (soldatenbrood) - Panis Plebeus (brood gemaakt uit meel en zemelen) - Panis Cibarius (brood voor de ambtenaren en hogere militairen) - Panis Civiles (brood voor de gewone burger). Dan had men nog fijn wit brood - grof - donker en bruin brood.

In onze gewesten moest men wachten tot in de jaren 1200 vooraleer het bakkersberoep werd erkend. Het broodbakken was overwegend een huiselijke taak. Bakkerijen waren nog uit den boze uitgezonderd in de kloostergemeenschappen, voornamelijk bij diegene die gevestigd waren in bedevaartsoorden. De pelgrims dienden immers van brood te worden voorzien. Men sprak dat sommige ovens een capaciteit hadden van 1000 broden. Bij het tot stand komen van onze steden kwamen, zoals in alle beroepen of ambachten, de zelfstandigen naar voren. De bakkers vormden weldra een machtige gilde. Iedereen kon geen bakker worden, de wetten en regels waren zeer streng.

Men moest vooreerst een wettelijk kind zijn, onechte of bastaards waren uitgesloten. Vervolgens moest men bij een meesterbakker 2 à 3 jaar in de leer zijn geweest waarna men de titel van gezel kreeg. Met deze titel had men het recht zich elders te gaan bekwamen in de bakkersstiel en dit gedurende 3 à 5 jaar. Wanneer men dan uiteindelijk zijn leerbrief had moest men nog wachten op een vrijgekomen plaats. Hier was de vestigingswet reeds van toepassing. Had men dan toch een vrij huis waarin men het beroep van bakker mocht uitoefenen dan moest men nog de eed afleggen op de Stedelijke Broodorde. Hiermede verklaarde men geen fraude te plegen zowel in kwaliteit, kwantiteit en op de prijs.

De prijs

Dat is en was een voornaam punt. Voor 1200 stelde men de prijs vast naargelang de graanprijs schommelde. Gevolg: hoe hoger de graanprijs hoe lichter het brood werd. Toch moest men altijd dezelfde prijs betalen voor 1 brood. In de dertiende eeuw ging men anders te werk. Het gewicht van het brood bleef hetzelfde en de prijs

werd wekelijks aangepast naargelang de schommeling van de graanprijs.

De prijs en gewicht waren dus uniform en de controle gebeurde door de broodwegers (verder komen wij hierop nog uitvoerig terug wat betreft Wachtebeke in de periode van de Franse Revolutie en onder Nederlands Bewind).

Bij frauduleuze praktijken werden de bakkers zwaar gestraft en bij meerdere overtredingen bracht men hen aan de bakkersgalg. Boven een modderpoel werd de dader zittend in een mand omhoog gehesen. Wilde hij zo vlug mogelijk van de scheldwoorden en het gelach van de omstaanders verlost zijn, dan moest hij vanuit de mand in de modderpoel springen en zo besmeurd naar huis lopen. Het volk was moeilijk te overtuigen dat de prijs van het brood schommelde en dacht enkel dat dit ter verrijking van de bakker was alhoewel hij zelf de prijs van hogerhand werd opgelegd.

Een veel gekend spreekwoord uit die tijd zei: "Als de arme weent licht de bakker".

Ook bij ons hier tijdens de Middeleeuwen kon men aan het soort brood dat men kocht zien tot welke stand men behoorde. De laagste klasse at uiteraard armenbrood gemaakt van rogge, haver en gierst of gort of een mengeling hiervan.

De middenklasse at regierbrood, zijnde een mengeling van rogge en tarwe. Het zuivere tarwebrood was voor de welstellende.

De bewerkingen die nodig waren om zuivere witte bloem te bekomen waren langdurig en tijdrovend. De gewone man mocht dit brood slechts proeven op belangrijke feesten zoals bruiloften. Vandaar de naam wittebroodsweken.

BROODZETTING.

Het Plaetselyk Bestuer der Gemeente Wachtebeke,

Naer aenleyding van de Beslyuten van den 25 January 1826 en 20 April 1828, en volgens berekening steunende op de grondslagen ten wille van meergemelde Beslyuten daergesteld;

BESLUYT HET VOLGENDE :

	Guld.	Cent.	100.
Een pond Brood van Buydeltarwe, alhier genaemd Gebuydd-Brood, zal kosten.	0.	15.	50.
Eene ons zal kosten.	0.	1.	55.
Een pond Tarwe-Brood, waer uyt de grofste zomelen syn gezift, alhier genaemd grof brood, zal kosten.	0.	12.	25.
Eene ons zal kosten.	0.	1.	22½.
Een pond Rogge-Brood zal kosten.	0.	8.	25.
Eene ons zal kosten.	0.	0.	82½.

En zullende geene van bovengemelde broodsoorten onder de ons mogen gebakken worden, en ook geene verandering in het gewigt mogen worden gemaakt dan per ons, en geenzins met 1/4, 1/8, enz.

De Bakkers zullen de zelve in hunne winkels aenplakken, op de poene naer de omtrent bestaende Wetten, en zoo by die Wetten geene straf op de zelve mogt zyn bedreygd, naer art. 1 der Wet van den 6 Maert 1818. (Staetsblad N.º 12.)

Aldus vastgesteld in zitting van den 10. December 1831.

Den Burgemeester en Assessoren,

Ter ordonnancie van de selve,

Den Secretaris,

PROVINCE DE LA FLANDRE ORIENTALE.

AVIS.

LES ETATS DÉPUTÉS annoncent au public, qu'à dater de ce jour le Seigle sera délivré du dépôt central établi en la ville de Gand, aux Boulangers de toutes les communes de cette Province, à raison de neuf florins courant de Brabant l'hectolitre. La mercuriale hebdomadaire sera établie sur ce pied.

Fait en séance du 10 Juillet 1817.

Les Etats députés de la Flandre orientale,
Le BARON DE KEVERBERG, Président.
Par ordonnance des Etats députés,
Le Greffier, I. VAN TOSSA.

DE GEDEPUTEERDE STAETEN aenkondigen het Publiek, dat van heden den Rogge in het centrael magazyn in de stad Gend zal afgelevert worden aen de Bakkers van alle de communen dezer Provincie, ten pryze van negen guldens courant par hectolitre. De wekelytsche mercuriale zal op dese nieuwe vermindering gestelt worden.

Gedaen in de zitting van 10 July 1817.

De gedeputeerde Staeten van Oost-Vlaenderen,
Le BARON DE KEVERBERG, Président.
Ter ordonnancie van de gedeputeerde Staeten,
Den Greffier, I. VAN TOSSA.

Broodfraude in onze gewesten

Fraude bij de bakkers was reeds gekend van bij het ontstaan van de Bakker als ambacht.

In december 1531 bekloegen de Gentse bakkers zich over broodvervalsing dat werd ingevoerd vanuit het omliggende platteland. Dezelfde klacht komt terug voor in oktober 1584. Voornamelijk slecht gekneed brood werd van buiten de stad ingevoerd. Om dit te verhinderen of zeker om dit beter te kunnen controleren mocht het ingevoerd brood enkel verkocht worden op het Veerleplein te Gent. Deze wetgeving is blijven bestaan tot 1850.

Men moest niet alleen de buitenbakkers als zijnde vermoedelijke bedriegers bestempelen in 1602 deden de Gentse bakkers niet onder voor hun collega's. De broodwaardeerders moesten van toen af toezicht uitoefenen opdat de broden hun vast gewicht hadden en aan de wekelijks vastgestelde prijs verkocht werden.

Dit reglement bleef bestaan tot 1869 bij de afschaffing van de broodregel. Men moest een prijslijst in de winkel aanbrengen.

Wat in de 18de eeuw ook voor kwam was dat de bakkers niet alleen voor eigen rekening bakten om in hun winkel te verkopen. Men bakte dikwijls op bestelling met meel of deeg geleverd door de klanten. Dit meestal ter gelegenheid van feesten. Doch ook deze broden vielen onder de controle van de keurders.

De Franse Revolutie van 1789 en de gebeurtenissen rond de annexatie van Vlaanderen tussen 1792 en 1794 door toedoen van de Sansculotten zouden het einde van de eeuwenoude bakkersnering betekenen.

Op 24 februari 1795 zetten een dagvaardiging van een zekere Stassignan de bevolking aan de Gentse bakkerijen te plunderen. Dat jaar was er te Gent immers hongersnood en zo werd de noodtoestand afgekondigd. Elke familie moest zijn behoefte van granenbrood aan het stadsbestuur mededelen. Het aantal broden waarop men recht had was gerantsoeneerd en hing af van het aantal gezinsleden, van de leeftijd en van het beroep van de aanvrager.

Voorrang hadden zij die van handwerk leefden. De bakkers konden zich met bons bevoorraden die zij toegewezen kregen naargelang het aantal klanten. Een soort toestand die nog bij velen vers in het geheugen ligt tijdens de oorlog 40-45. De zwarte markt floreerde toen ook en de wet gold wie geld had, had ook brood.

Wachtebeke en zijn Bakkers

Tijdens een van onze opzoekingen in het gemeentehuis vonden wij een gans dossier gewijd aan de broodzetting-reglementen, prijslijsten enz... Na deze algemene geschiedenis willen wij nu onze gemeentelijke bakkers

ten tijde van Napoleon en het Nederlands tijdvak even van naderbij bekijken.

Wij vonden daarin overigens een reglement van 1817. Wij geven dit hier integraal weer (alleen de Nederlandstalige) cont. omdat U zo een overzicht hebt aan welke voorwaarden het brood van toen was gekoppeld. Op de buitenomslag stond geschreven "Reglement op den Regel". Waarschijnlijk waren er nog reglementen met of zonder regel ?

Van hetzelfde jaar vindt U dan ook een bericht dat men in Gent rogge kon aankopen tegen een vastgestelde prijs. Dit gold uiteraard enkel voor de bakkers.

Een ander dokument is de berekening van de broodprijs met alle onkosten zoals molen, stoken, lonen, enz... dit dateert van 1825.

Naar aanleiding van verschillende besluiten werd de broodprijs dan vastgesteld door de Burgemeester en Schepenen. Wij zien zo een Broodzettingsformulier in het jaar 1831.

Dat reglementen dienden om nageleefd te worden zal wel normaal blijken, doch ze niet naleven of om onderzoek daarop te vermoedigen was en is een even natuurlijke zaak. Om de controle toch beter te kunnen doen moest iedere bakker een merkteken doen aan zijn brood zodat men onmiddellijk kon herkennen van wie het brood was.

In het desbetreffende dossier zat een lijst gedateerd van 27 maart 1848.

Hierop komen alle bakkers voor welke brood verkochten samen met het merkteken dat zij in hun brood dienden te maken. Het waren meestal de beginletters van hun naam en voornaam.

Men moest volgens het reglement dit merkteken laten maken bij een plaatslager in blik en de letters moesten 5 cm lang zijn. Deze methode is zeer lang van toepassing geweest. Wij zelf weten er nog van dat de naam van de bakker in het brood geprikt was door middel van een plankje met daarop in nagels het kenteken van de desbetreffende bakker.

HESTERS P.

Geschiedkundige gegevens komen uit het boek: 't is voor de bakker, industrialisatie van brood en banketbakkerij. Uitgegeven door het museum voor industriële archeologie en textiel Gent.

N°. 3.

UITKOMST van een baksel BROOD, gedaan den
14^e Februarij 1825, met graan van het gewas van 1824.

WIT BROOD.		
Een mud tarwe, op de markt aangekocht, heeft gekost.....	f 5	40
Belasting op het gemaal.....	1	93
Maalloon.....	«	47
Brouwersgist.....	«	18
Zout.....	«	07
Hout.....	«	55
Arbeids- of knechtsloon.....	«	42
TOTAAL	f 8	82
<i>Afgetrekken,</i>		
De waarde der zemelen.....	0.21	
van het kort.....	0.43	« 81
van de houtskolen.....	0.17	
BLIJFT	f 8	01

Bovengemeld mud tarwe woog, ... 78 $\frac{5}{8}$ ponden.

Hetzelve heeft verloren,

Door de verstuiving bij het malen.....	0.1 $\frac{2}{10}$	}	21	«
Door het hùilen, aan { zemelen.....	7.1 $\frac{5}{10}$			
{ kort.....	12.1 $\frac{4}{10}$			

Blijft aan bloemmèel..... 57 $\frac{5}{10}$ ponden.

Hetzelve heeft 75 $\frac{7}{10}$ ℔ brood opgeleverd: dus komt het Nederlandsche pond te staan op

f 0.10 $\frac{42}{100}$ cents.

Volgens het vorenstaande, zouden 100 ℔ meel *bruto* 96 $\frac{4}{10}$ ℔ wit brood opleveren;

Maak inhoudende de merken vermeld
de Bakkers vermaakt in de Gemeente Wachtbode
zullen moeten gebruikt worden tot het
maken van hun brood welke een de brood
stelling onderworpen is evenaardig met
van het Reglement van Soldaten en
door den Gemeente Raad den 27 Maart 1848

Namen en Nummers der Bakkers	Aanwijzing der Merken	Aanwijzing der Bakkers van vroeger
Strom Eustache	E S	Evens
Haemers Franciscus	F H	Franciscus Haemers
Van Laere Marcus		
Van der Calstede Louis	L C	J. V. Halbeek
Van Noordehuizen Jan Janus	W V H	D. De Paape
Haemers Pierre	L H	Haemers
Stroetmans Augustinus	A H	
Morris Pieter	P M	P. M. O. P. I. O.
Van Laere Hendrik Joseph		
Himmelmanck Jacobus	I H	
De Mey Joseph	I D M	
Haemers Maximilianus	D H	D. Haemers

Namen en Voornamen der Beethkers	Aanwijzing der Sterven	Aanwettelingen der Beethkers van catholie.
De Pruisische Erpflus	IDB	Erpflus
Van Laere, Jan Sigisbe	IVL	J. B. van Laere
Bouché, Jeroen	PB.	petrus Bouché
De la Cour, Romanus	RDLC	Romanus Delagout
Eugé, Desire	DT	Desire

De Ondergetekende Beethker, inwoner
der gemeente Waachtbeke verklaren dat
de hun lering is gegeven van het Reglement
van Tolke, opzins de Bevoegdheid, bestemd
door den Gemeynte Raad van Waachtbeke den
24 Maart 1845.

Waachtbeke, den 16 November 1848.

D. Hamers, franciscus haemers
petrus Bouché
Romanus Delagout
J. B. van Laere
Erpflus
J. B. van Laere
Erpflus

J. Stevens,
Desire

PMORIO

Meyerye van de stad Gend.

UYTTREK van den Register der
Beslyten der Mairie van GEND.

DEN MAIRE, Kamer-heer van Z. M. den Koning der Nederlanden, Ridder van 't Order van den Belgischen Leeuw,

Gezien het Beslyt van den 22 Messidor jaer XIII op de Policie der Bakkers en het verkoopen van Brood;

BESLUYT:

Dat het gemeld Beslyt op nieuws zal afgekondigd en aengeplakt worden inder manieren gecostumeerd, om uytgevoerd te worden volgens zynen inhoud.

Gedaen ten Stadhuize van Gend, den 27 Juny 1817.

PHILIPPE Graef DE LENS.

UYTTREK van den Register der
Beslyten der Mairie van GEND.

DEN MAIRE DER STAD GEND, Lid van het Legioen van eere,

In aendagt nemende dat het aenbelangt te vernieuwen de schikkingen der oude Reglementen betrekkelijk tot de Bakkers en het verkoopen van Brood in 't beluyk der Stad, en verscheyde diër schikkingen overeenstemmig te maeken met de gene voorgeschreven by de Reglementen en Beslyten actueelyk in vigueur,

BESLUYT het gene volgt:

EERSTEN ARTIKEL.

Het gewigt van het Brood zal bepaelt worden na evenredigheyl van den middel prys der Graenen, die op de Merkt dezer Stad verkogt worden; hy zal alle vyftien dagen, of eerder dies nood zynde, vastgesteld worden door den Maire der Stad, op het rapport der Experten tot dies benoemd, en op het advis van den heer Adjoint gelast met het opzigt der levens-middelen.

I I.

Het gewigt van het Brood bepaeld ende gereguleerd zynde nae evenredigheyl van den prys der Graenen, zal gedrukt worden by forme van mercuriale, ende aengeplakt op de gewoonlyke plaetsen dezer Stad.

I I I.

De Bakkers zullen als voorgaendelyk gehouden zyn hun deze mercurialen te bezorgen thinnen koste; zy zullen-ze op eene zigbaere wyze doen plakken op de meest zigbaere plaetsen van hun magazyn of huinen winkel; zy zyn verbonden nauwkeuriglyk te volgen den taux gefixeed in de laeste mercurialen, ende en vermogen op geenderley maniere den zelven verhoogen of verminderen.

I V.

Het Brood zal moeten wel gevrogd en wel gebakken zyn; het zal gemaekt worden van goed tarwen- of roggen-meel, of van de helft van ider, zonder andere mengeling.

V.

Te beginnen van den 15 der maend Thermidor naestkomende, alle de Bakkers, geluysvest binnen deze Stad en de Voorgeborgten van diere, zyn verpligt hun Brood te merken met de eerste letters van hunnen naem en de voornamen, gelyk ook der Sectie waer zy woonen; deze merken zullen zoodanig moeten zyn, dat zy gemakkelyk en distinctelyk kunnen erkent worden.

V I.

Elken Bakker zal zig een merk t'zynen koste moeten bezorgen, het welk zal moeten zyn van blek, en ider letter van de hoogte van vyf centimeters; hy zal 'er het model van zenden nae den Bureau van Policie, zyner Sectie, en 'er een briefken byvoegen, inhoudende, in 't lang, zynen naem en zyne woonste.

V I I.

Het is verboden aen de Bakkers dezer Stad van eenig Brood, ongemerkt, te debiteren of te koop te stellen.

V I I I.

Alle Bakkers en Brood-verkoopters zyn gehouden handende Balancen en metrique Gewigten in hunnen winkel te hebben, op dat den Kooper het Brood kan wegen of doen wegen indien het hem goeddunkt.

I X.

Alle de gene die Brood verkoopen, behoudens de Bakkers, voorzien van patente, zyn gehouden binnen de vyf dagen naer de aankondinge van het tegenwoordig Beslyt, 'er de verklaring van te doen op den Bureau van den Commissaris van Policie hunner Sectie, den welken 'er hun acte zal van geven.

De gene in het toekomende deze soort van kooperschap zullen willen bedryven, zyn gehouden, vooraangaendelyk, de zelve formaliteyt te vervullen.

X.

De Buyten-Bakkers, voorzien van patente, zullen vermogen Brood in te brengen, alle dagen der weke, den Zandlag uytgenomen, en het zelve te koop stellen op de Merkt gezeyd *Verkepleaese*, van den zonnen opgang tot deszells ondergang; zy zyn gehouden zig met hun Brood directelyk nae de gezeide Merkt te begeven, zonder eldeis 'er te mogen afgeven, verkoopen of te koop stellen.

Zy en vermogen geen Brood te koop te stellen 'en zy van goede qualiteyt, wel gebakken en van het gewigt van eenen kilogramme ten minsten.

X I.

De overtreders der boven gezeide schikkingen zullen, boven de mactregelen de welke tegen hun zullen konnen genomen worden van Administratie wege, vervolgt en gestraft worden in conformiteyt aen den 605 art. der Wet van den 3 Brumaire jaer IV, en daer-en-boven gecondemneert in alle de kosten en misen van justitie. In cas van ervallinge zullen zy gebragt worden voor de correctionnelle Policie, ingeolge den 607 art. der zelve Wet.

Alle overtreding brengt de confiscatie van het Brood mede, en indien het van goede qualiteyt is, zal het aen de Hospicien gezonden of aen den armen uytgeleyt worden door den Bureau van Bienfaisance.

X I I.

Het tegenwoordig Beslyt, naer de goedkeuringe van den Prefect, zal gedrukt, afgekondigt en aengeplakt worden inder manieren en op de plaetsen als na gewoonte.

X I I I.

De Commissarissen en andere Agenten van Policie zyn besonderlyk gelast met d'uytwerkinge van dit Beslyt.

In geval van overtreding aen den 4 art., zullen zy met hun vervoegen de Experten genoemt door den Maire; zy zullen de processen-verbael met hun teekenen ende affinieren ter audience van den Tribunal van Policie.

Gedaen ter Mairie van Gend den 22 Messidor jaer XIII.

Ondt. J. DELLAFAILLE, Maire.

J. VAN CROMBRUGHE, Secretaris.

Goedgekeurt door M. den Prefect van het departement der Schelde, den 28 Messidor jaer XIII.

Ondt. FAIPOULT.

Erpubliceert met trompette, door my gezworenen uytlezer, den 6 Thermidor jaer XIII.

Ondt. MINNE.

Voor gelykvormig afschrift;
Den Maire der stad Gend,
PH. Graef DE LENS.

Erpubliceert met trompette door my gezworenen Uytlezer, den 28 Juny 1817.

Ant. POPPE.

1613

HEEMKUNDIGE KRING «OUD WACHTEBEKE»

*Carte figurative van de prochie Wachtebeke
gedelineert en ghemant by my onderscreven ghe-
sworne Landmeter verstaende Simon Wachtebeke naer
de waerachtige ghelegentheit ten voetsant van den
heere Frederic van Halloy van de Brusse nevens Ghene-
omme te valderen in sijne Boeke als louscher jegens
den Grave van Walou verweerder, de selve Carte ghesigent
in conformiteit van contracte in date 25 Maye 1515
aenghesaen tusschen den Clanciere van de Bylecke
den Blanche van de Walou Clanciere & Ghent van
Jans Steven van Tolghem my Leveende desen 14
novembere 1613 degeestelick Enne was onderscreven
P. De las met parabeke*

Waarvan ghekeet st.
cint 21 maart 1866
Handwritten signature

Driemaandelijks mededelingsblad van de Heemkundige Kring "OUD-WACHTEBEKE"

16de Jaargang 3de kwartaal 1989

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdragen.

Verantwoordelijke uitgever:

Paul Hesters, Stationsstraat 165, 9070 Wachtebeke, Tel. (091) 45 04 63

WAARDE HEEMVRIENDEN

ARBEID ADEL, dit oude spreekwoord indachtig zijn enkelen onzer uit hun krammen geschoten om ons reservelokaal in het Rechtstro op te kuisen. Na heel wat sleur-, denk- en kuiswerk, vele uren nuttige vrijetijdsbesteding en spuurwerk naar allerlei terzake doende attributen is het lokaal terug in zijn vroegere luister hersteld. Het oogt terug als een klaslokaal uit vroeger jaren. Niet dat wij er Juffrouw Scheire of een andere leerkracht terug verwachten om de eerste jaars de kunst van lezen en tellen bij te brengen. Als er al wetenschap gedoceerd wordt is het heemkunde of cultuur voor degenen die tot de jaren van verstand gekomen zijn.

Een eerste kennismaking met ons nieuwe aanwinst is gepland tegen de Jaarmarkt, ter gelegenheid van onze jaarlijkse tentoonstelling. Als alles goed gaat zullen wij bij Sint-Pieter een bank vooruit schuiven want het wordt een merkwaardige tentoonstelling van heiligenbeelden, in jaren onverdroten zoektocht verzameld door de echtgenote van onze schrijver & verzamelaar Pol Hesters. Overdreven vroomheid kan nadien weggespoeld worden in ons naastgelegen Café "DEN DHUST".

Als heemkundigen nauw verweven met het volk en zijn cultuur, hebben wij besloten ons lokaal ter beschikking te stellen van Wachtebeekse kunstenaars. Samen met de "eerste-zondagse-opening" van ons documentatiecentrum-herberg willen wij het "klaslokaal" vrij ter beschikking stellen als kunsttentoonstellingsruimte. Het is niet direct onze bedoeling de Tate Gallery of andere wereldberoemde kunsttempels naar de kroon te steken maar eerder de plaatselijke kunstenaars of -makers de gelegenheid te bieden hun werken den volke te tonen. Uiteraard krijgen de Wachtebekenaars en de

leden van onze Heemkring absolute voorrang. Voor de praktische details kunnen de gegadigden terecht bij de man die het zich aantrekt, Maurice BUYLE, Rozenlaan 18, Tel. 45.03.14 of bij Uw dienaar. Hopen maar dat tal van plaatselijke vrienden en magen het werk van hun kunnen te tonen. Voor de uitrusting zoals hangrails, spots en toontafels zorgen wij en voor de prijs hoeft U het zeker niet te laten.

Dit gezegd en wel onthouden zijnde moet ik U tot slot nog mededelen dat het jaarboek zeer binnenkort van de persen rolt. Het is ditmaal meer technisch wetenschappelijk gericht want ook dit aspect hebben wij als heemkring te verzorgen. Met het jaarboek begint ook de jaarlijkse zwerftocht van de bestuursleden voor het ophalen van het lidgeld. Hoewel het bij wet verboden is goederen en diensten onder de kostprijs te verkopen blijven wij het lidgeld op 250 frank houden. Goede zielen betalen 300 frank of meer. In feite wou ik het zo stellen dat het lidgeld 300 frank bedraagt maar minder begoeden slechts 250 frank dienen te betalen. Het zou meer geld in ons laadje brengen en wij komen daarbij als erg sociaal-voelend uit de bus. De juiste terminologie moet nog in een bestuursvergadering besproken worden. Hoe dan ook, wij voelen ons gesterkt door de trouw van onze leden en het nog steeds groeiend leden-tal. Het verloop is gering en komt dan nog meest wegens overlijden van het kringlid. Telkenjare komen er méér leden bij dan er af vallen, geboeid als ze zijn door onze tijdschriften waarin elkeen zijn gading wel vindt.

Overtuigd dat U onze collecteurs, of liever heemnieuwsbrengrers goed zult ontvangen en hen welwillend Uw bijdrage betalen, groet U

de voorzitter
Cesar DAVID

FRANS VAN VLIET, MACHINIST VAN HET LAATSTE EUROPESE STOOMSCHIP, DE "PHENOL"

Frans Van Vliet verblijft met zijn echtgenote Bertha Schaut (geboren in Wachtebeke) in het Moervaartheem te Wachtebeke.

"Ik ben in dienst getreden in 1921 als stoker. Het schip is gebouwd in opdracht van de Engelse firma BURT, BOULTON en HOWARD. Deze firma was gespecialiseerd in het behandelen van hout dat de weersomstandigheden moest doorstaan, zoals telefoonpalen, treinsporen, etc.... De firma heeft nu nog een vestiging in Wondelgem. Het stoken van de stoomketel bestond erin 120 kg. kolen per uur in de stookketel te storten. Die ketel had een vermogen van 80 m² verwarmd oppervlak. Het stoken heb ik 12 jaar gedaan en dan ben ik machinist geworden. Als machinist moest ik de stoommachine onderhouden en ook de pompen, want de Phenol was een tankschip. Ik was dus eigenlijk machinist-mekanieker.

In 't begin gingen we ieder jaar voor groot onderhoud naar de scheepswerven in Rotterdam. Later gingen we maar om de 2 à 3 jaar, wegens te hoge kosten en te weinig rendement van het schip, want er was een bemanning van vijf man : kapitein, stuurman, machinist, stoker en matroos. De matroos was tegelijk kok. Vroeger vaarden we meestal in Holland en België en soms eens naar Duitsland. Later kregen we dan vaste dienst tussen het bedrijf (Société Chimique de Zelzate) en het bedrijf Marly te Vilvoorde. Daar gingen we teer halen. Die teer kwam dan naar Zelzate voor verdere bewerking. ("teerkot")

Van Marly naar Zelzate was het twaalf uren varen. We deden gewoonlijk twee reizen per week. Een dag

bestond uit 12 à 14 uren. 's Nachts werd er eventueel doorgevaren. In de jaren dertig hebben we verschillende jaren in Noord-Holland gevaren, vooral in de melasse. In 1940 vertrokken we met een lading naar Engeland. Maar aangezien Vlissingen bezet was door de Duitsers, moesten we over Zeebrugge door het kanaal van Brugge. In Maria-Aalter werden we gebombardeerd maar niet geraakt. De bommen waren eigenlijk bedoeld voor het vliegveld van Maria-Aalter. We zaten met 24 vluchtelingen uit de streek van Leuven aan dek. We hebben ze meegenomen naar de kust.

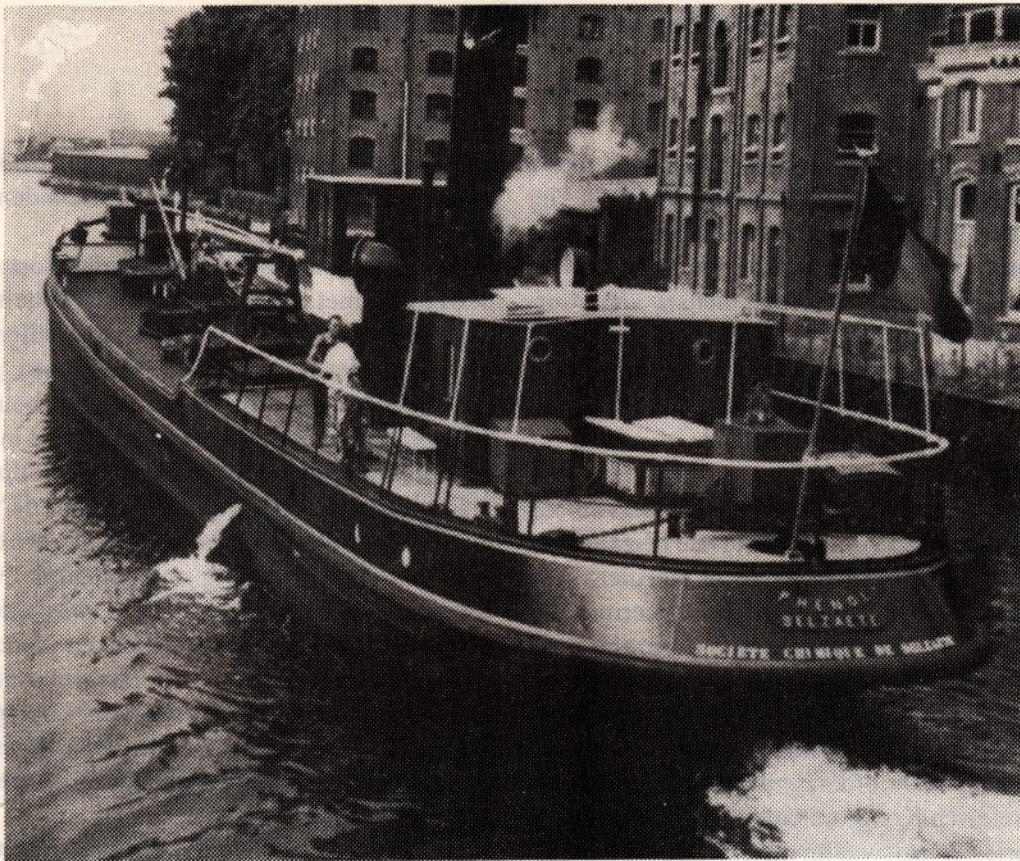
We zijn niet in Engeland geraakt want de Duitsers waren eerder aan de kust dan wij. Wij werden verplicht om voor de Duitsers te varen gedurende de oorlog.

In 1942 werden we aangevallen door de Engelse vliegers, op de Schelde. We kregen 12 voltreffers, maar allemaal boven water. We zijn toch heel de oorlog blijven varen, maar dan wel 's nachts. Na de oorlog is het werk gewoon doorgedaan, want toen was de Engelse directie terug op post.

Ik heb op de Phenol gewerkt tot 1954. Het schip is nu zo oud als ik : 85 jaar."

M. Buyle

end was het
somme dag en
nims marken
rechtmespox
bekendheid
veind om te
wde met een
de gang was
nken aan het
"blaffen"
loep hadden
versten
erwerf, garr
ien De Mij
rwasen" En
gevangene in
n achtend
n ook nog de
ber 41 werd

kan waken, wat vete beteken. In onkosten kon
kan waken, wat vete beteken. In onkosten kon
kan waken, wat vete beteken. In onkosten kon
kan waken, wat vete beteken. In onkosten kon
kan waken, wat vete beteken. In onkosten kon
kan waken, wat vete beteken. In onkosten kon
kan waken, wat vete beteken. In onkosten kon
kan waken, wat vete beteken. In onkosten kon
kan waken, wat vete beteken. In onkosten kon
kan waken, wat vete beteken. In onkosten kon

beschiet v
en die 'g
lag in de
knoxy w
wautt al
lag to h
lunzen w
duktin V
vowrtic
Anny w
wat een
een g
op een
vroude
uit h
die dat
Vater D
was de
noudt in
toe p
them W
Overla
man de
Zeland
blijf bo
ij was
menen
En v
moet

Overla
man de
Zeland
blijf bo
ij was
menen
En v
moet

Het spoorhuis.

OVERSLAGSE HERINNERINGEN

Deze tekst werd voorgelezen en aan de hand van foto's en dia's getoond bij de 50ste verjaardag van Annie. Het lag in de bedoeling van haar zus de stadsmensen die daar aanwezig waren op het feest, het dorp te leren kennen waaruit zij gekomen zijn. En om alle mensen van Overslag te laten zien dat wij het dorp nooit vergeten zijn krijgen wij de toelating dit stukje herinneringen af te drukken. Vooral opgedragen aan Irma Poppe de buurvrouw die kleur gaf aan onze kindertijd.

Annie werd geboren te Gent op 28 augustus 1938. Zij was een zondagskind en volgens Van Dale betekent dit: een gelukskind. Die bewuste 28 augustus viel niet alleen op een zondag, maar ook op Moerbeke Kermis. De vreugde die heerste in het nabijgelegen dorp, zou positief inwerken op de baby, aldus een achterwaarsteresse, die dat allemaal al ondervonden had.

Vader Daniel De Pauw was afkomstig van Stekene. Hij was de zoon van de hoofdonderwijzer. Zijn zus was nonneke in Belgisch Kongo en omdat hij daarnaast nog twee broers priester had, was hij meteen in aanzien in het dorp. Want Overslag had last met vreemde indringers.... Moeder Maria Audenaerd was geboren en opgegroeid op Overslag, maar aan de Nederlandse kant: Overslag-Zeeland. Het wapenschild van Zeeland "Ik worstel en blijf boven" nam ze als haar lijfspreuk.

Pa was meester-kleermaker, wat betekende dat hij jonge mensen op leercontract mocht opleiden in het vak.

En wanneer dan de Paasdagen op komst waren, dan moest ook Ma in de kleermakerij inspringen om te

helpen met datgene waarin zij gespecialiseerd was : het maken van mansbroeken. Pa en Ma naaiden soms dag en nacht !

En dat Vader nog wat meer kon dan kostuums maken, bewees hij met het vinden van geschikte reclamespots om zijn zaak ook in Wachtebeke de nodige bekendheid te geven! Het dorp had in '36 redenen gehad om te roddelen : een kleermaker die een huis bouwde met een "stoisse" (verdieping), en een eiken trap in de gang was een luxe die nergens toe diende. De rolluiken aan het huis konden toch nooit zo goed zijn als de "blaffeturen" of de luiken die de meeste huizen in het dorp hadden. Hier was de vooruitgang soms moeilijk te verteren.

De dreigende oorlog werd het gespreksonderwerp, maar de dorpsfilosofen Wies Michiels en Nandjen De Mey stelden iedereen gerust : "Het zou wel overwaaien". En toch kwam de oorlog. Pa werd als krijgsgevangene in Duitsland tewerkgesteld, terwijl Ma alleen achterbleef met drie kleine kinderen. De Duitsers eisten ook nog de kleermakerij op ....

In maart '41 keerde Vader terug, in december 41 werd Irène geboren, wat vrede betekende. In oorlogstijd kon geen mooiere naam gegeven worden.

Ons Pa hield aan zijn negen maand krijgsgevangenschap genoeg verhalen over om er zijn ganse verdere leven mee te vullen. De cameraman trok mee op tocht en wij belden aan in het geboortehuis. De huidige bewoonster Elza had de krulspelden nog in ; het dorp lijkt nauwelijks veranderd. Het zicht van de wijdse polders bracht meteen herinneringen los.

Het geboortehuis.

Onze buurvrouw Irma vergaten wij nooit.

Hoe we als kind door het aangevroren vensterraam keken naar de lichtbak van de pensers (stropers) in de polder en hoe wij meeleefden met de smokkelaars die alleen bij donkere nachten opereerden.

De Kaaidijk waarop ons Ma de was uthing, allemaal netjes geordend, een stralend witte was, die met soda, bruine zeep en urenlang bleken op het gras van de dijk, de grote trots van ons Ma was. De wind van de open vlakte maakte hem mals en zacht, want Silan was er nog niet. En hoe onze handen tindelden, als we tijdens de winter meehielpen.

Annie, je hielp mij groot worden. Je sleurde mij mee naar school en we kwamen meestal te laat. Je kamde mijn lange haren soms veel te geweldig.

Ik was je eerste bijslaap. Je mocht je koude voeten warmen aan de mijne, want van koude voeten had je toen al last. Samen trokken we naar onze buurvrouw Irma, want het kinderloos gezin naast de deur hield van de dagelijkse bezoeken van de "pauwkens".

Bij Remi in de timmerstal mochten we nergens aankomen, alleen wat krammen en nagels wegen. We zagen hem doodskisten maken en wij wachtten op de rest van het hout voor een nieuwe hinkelblok. De angst voor de dood had op ons nog geen greep. Wij speelden en hinkelden ongestoord tot het buiten te donker werd en wij binnen werden geroepen.

Buurvrouw Irma poseerde graag voor de camera en haar 77 jaren draagt ze met zwier. Ze lacht haar tanden bloot, als er herinneringen worden opgehaald.

Ik denk aan de tijd dat ze onze pijpenrollen moest

indraaien met de krultang die in het open kachelvuur werd opgewarmd. Dan testte ze de temperatuur uit op een krant die lekker schroeide : die geur snuif ik nu nog! En als we toen niet konden stilzitten, keerden we met rode oren naar huis terug, dat was het offer van de ijdelheid.

Maar jij was een ijdeltuit, Annie ! De lange gekrulde schavelingen zocht je nauwkeurig uit in de timmerstal, je stak ze tussen je eigen haren en je droomde ....

Je wilde mooi zijn. Met in water gedrenkt rood crêpepapier werden je lippen en nagels gekleurd. Het zat er volgens de zusters van de school te vroeg in, want ook onze gedragingen buiten de school werden door hen nauwkeurig gevolgd.

Met de kermis kocht ik met het gekregen zakgeld zoveel mogelijk snoep. Jij kocht er je eerste ring mee.

Zeer streng keek Irma als we wat mispeuterden, maar bang waren wij nooit van haar.

Aan de achterkant van ons huis loopt nog de gracht waar jij nooit kon overspringen, want je durfde toen de dingen niet aan die risico's inhielden.

De dag dat Bea werd geboren in '44, droeg je een gebreid kleedje waar je zo mooi mee was. Toch waagde je die dag de sprong over de gracht na eindeloos tellen : àà één, àà twee, àà drie ... en je kwam in het midden van de kikkerdril terecht. Het water was diep, je kleedje werd ineens centimeters langer. Schaatsen kon je niet en in tronken klimmen was ook niets voor jou : jij moedigde ons aan, maar bleef steeds veilig met beide voeten op de grond.

Het zevende kindje was op komst in 1947.

De vrienden van Guido lachten om je onhandigheid, maar na de proclamatie op het einde van het schooljaar lachte jij het meest. Dan stapte je voorbij het groepje vlegels met de lauwerkrans op het hoofd, want de eerste van de klas werd op Overslag met een kroon beloond. Het kleine dorp moedigde zijn slimsten aan te groeien in wijsheid en verstand. Maar groeien kon je enkel buiten het dorp en van vertrekken was toen nog geen sprake .... Aan de imitatiegrot van Lourdes-Frankrijk zongen wij in de meimaand met heel het dorp samen : "Neem Overslag, O Moeder in uw handen".

De verhalen over je devotie heb ik terplaatse opnieuw gehoord, en hoe je de lieveling van pastoor Seys was. Je rammelde de catechismus af en als beloning mocht je engeltje zijn in de processie, waar je met waardigheid de gouden vleugeltjes droeg. Want wij groeiden allen onder de zegen van het kruis. Irma toonde de plaats waar de kerseboom stond en waar je kersen kwam stelen. Stout zijn durfden de Pauwkens wel ! Ze vertelde van die keer toen je haar emmertje geschildte patatten in de regenput trok.

Rond de grot naast de kerk zongen wij telkens opnieuw onze godsvrucht ten top, terwijl Guido verstrooid de meikevers in de lindehaag ving.

Tweejaarlijks werd er in oktober een missie gepreikt, door de paters Redemptoristen, die met donderende stem ons geloof kwamen aanwakkeren. Negen maand later kende Overslag dan telkens een kleine geboortegolf.

We leerden : "Eerlijk zijn en recht door 't leven gaan" zoals in het gedicht van Elsschot. Toch werden we uitgestuurd om te gaan smokkelen voor vrienden en kennissen. Zo had Annie een kleed waar Ma een speciale zak had ondergemaakt, waarin voldoende ruimte was

voor twee flessen jenever. Zij was met Guido het beste duo smokkelaars van Overslag en de Belgische douaniers geloofden in hun onschuld.

We geloofden in de heilige Appolonia en wanneer wij tandpijn hadden, gingen we voor de pilaar bidden in de kerk en de tandarts in Zelzate had aan ons geen goede klanten. We zochten naar weversbladen in het gras om op de kleine zweertjes te leggen en voor de grote zweren trokken we naar Puyvelde op beeweg bij de heilige man Job.

Het hielp allemaal in die tijd, want het geloof redde ons toen nog.

Ons Ma bracht haar angst voor onweer over op haar kinderen. Dan kropen we allen dicht bijeen, met wijwater werd het huis besprenkeld en de heilige Donatius, beschermer tegen onweer en tempeesten, werd in volle overgave aanroepen. Als wederdienst voor al die vromheid bleef ons huis steeds van blikseminslag gespaard.

Gilbert, de postbode, bracht de nieuwsjes mee uit Wachtebeke en ook de roddels kwamen dik opgeschroefd bij ons aan, doorverteld door steeds dezelfde lange tongen....

Als Peet Staelens met zijn open viskar wekelijks bij ons kwam leuren en wij op het einde van zijn visronde lagen, durfde hij nog nauwelijks "verse vis" roepen. Een sliert katten volgde, want af en toe werd hen een viskop toegeworpen. Maar de visgeur uit onze kindertijd deed ons allemaal een afkeer krijgen van kabeljauw en platen....

En als er een "plon" sprong in de elektriciteitskast, dan was ons Pa er dadelijk bij om de zekering te vervangen door een koperdraad van voldoende dikte, koperdraadjes had hij genoeg in voorraad, plons niet.

Maar als Pol Waldack van EBES de meter kwam openen, dan was er telkens paniek in het huis. Wij stonden daar niet bij stil : EBES zei ons toen nog helemaal niets.... N.V.D.R:(Annie haar man is ingenieur bij EBES te Genk).

Sinterklaas schreef op ons briefje altijd terug : "Dat wij niet zoveel moesten vragen, want dat hij bij de arme kindjes ook iets moest brengen". Wij geloofden dat wij bij de rijke kinderen waren, want in '47 werd het gezin nog maar eens uitgebreid met een zevende kindje, Cecileke. Toen dichtte Vader : de goede God zal ook voor zeven het nodige geven.

Wij deelden onze vreugde en onze verdrietjes.

Annie vertelde me eens in bed dat ze vreesde dat ze ziek werd, omdat ze op okselhoogte twee zweren kreeg ; het konden ook twee grote muggebeten zijn. Ik wist daar ook geen raad mee. Ons Ma nam haar twijfels weg, terwijl ze haar toedekte. Ik bleef onwetend achter.

Pas later wist ik dat een en ander groeide. We deden veel samen. Zo staken we ook eens ons slaapkamer in brand. Een en ander schroeide .... Het scheelde niet veel of we hadden een huis zonder stoisse.

Bij de koster, op Overslag, onze verzekeringsagent, nu 83 jaar oud, vonden we de aangifte van de brand niet meer terug. Toch staat ons brandje van 1948 hem nog goed voor de geest. Ons ook nog.

Voor straf moesten we beiden slapen tussen de zwartgeblakerde muren en zoldering. Het dorp keek ons na als brandstichters ....

In '50 kwam de Wachtebeekse burgemeester naar Overslag om aan ons Pa een grote dienst te vragen. De vierdegraadsklas van de school van de Ramonshoek op

3 km van ons vandaan kwam één leerling tekort of ze moest opgedoekt worden.

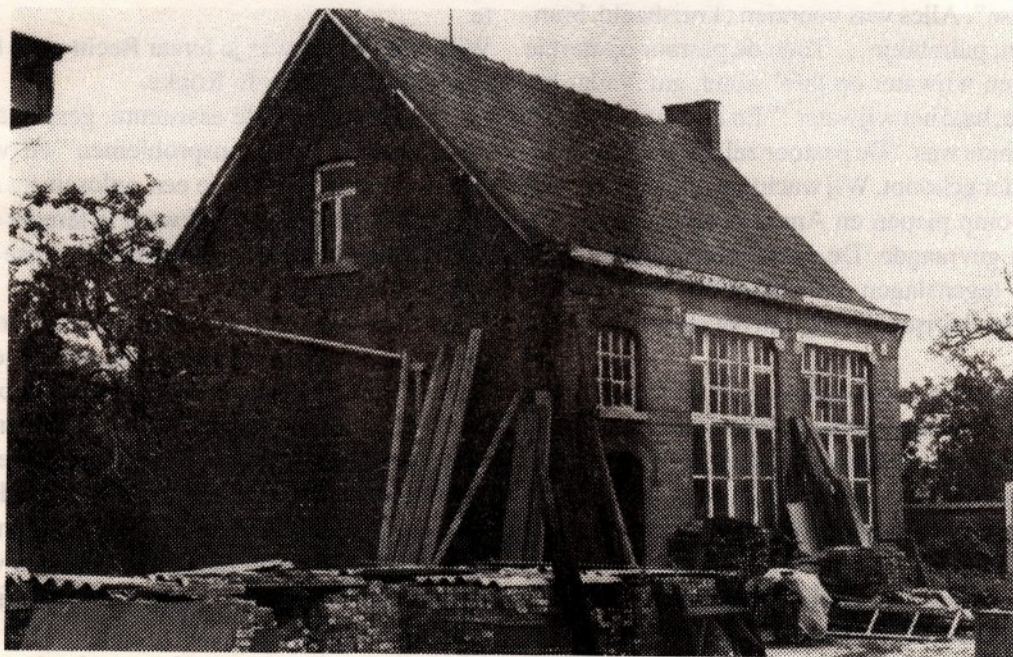
"Met burgemeesters sta je best goed", dacht Vader, indachtig dat de kleine dorpspolitiek soms erg kon treffen. Een PMS-centrum was er nog niet en goede psychologen en sociale assistenten waren nog onbekend. Zo kwam de begaafde Annie in het zevende en achtste studiejaar en was ook hier opnieuw de primus van de klas.

Onze fotograaf vond slechts één klas nog rechtopstaande, gelukkig de klas waar Annie op de banken zat bij meester Scheire, de broer van die burgemeester. Hier leerde ze de liefde voor de taal. Bewijs hiervan is het krantenartikel uit die tijd. De huidige eigenaars van de school gaven mij de foto van Leopold III mee die er troosteloos aan de afgebladerde muur hing. Enkele jaren geleden waren er blijkbaar meer dan één leerling tekort en de school sloot haar deuren.

Zo kwam je dan op het internaat van O.L.V. Presentatie in St.-Niklaas, het klooster waar ook ons tante nonneke toe behoorde. Het was daar allemaal in het Frans en zo kreeg je het leerlingnummer toegewezen : soixante-neuf.

In '50 waren Paula, Guido en Annie op internaat en weg van het dorp. Ik was nu de oudste, die op haar beurt de kleintjes naar school sleurde. Want de Pauwkens groeiden.

In '53 verlieten wij Overslag. Negen mensen waren ineens weg van het dorp dat toen slechts 300 inwoners telde. Het geboortehuis werd verkocht en er werd geïnvesteerd in een nieuwe confectiezaak te Wachtebeke. Irma maakte Sybilleke bang door haar te zeggen dat ze

De klas van meester Richard Scheire.

Wachtebeke

Opstelprijskamp. — Donderdagavond gedurende een algemene vergadering van de plaatselijke Davidsfondsafdeling in de muziekzaal, Kerkstraat, deelde inspecteur De Cock, voorzitter van het Davidsfonds, de prijzen uit aan de wedstrijdinstellende leerlingen, die deelgenomen hebben aan de opstelprijskamp, ingericht door het Davidsfonds.

Uitslag:

Melssjes: De Pauw, Annie, Overslag, 82 t. h.; Van Landschoot Cécile, 80 t. h.; Braeckman Ghislaine 80 t. h.; De Ridder M, 77 t. h.; Foucart 75 t. h.; Casneuf Anita 74 t. h.; Van Waes, Georgette 74 t. h., enz.

Jongens: De Sy, Stefaan, 80 t. h.; Van de Steene, Gerard, 78 t. h.; De Craene, Michel 78 t. h.; Creve, Willy 75 t. h.; Van de Brande, Albert 75 t. h.; De Cock, Roger 71,5 t. h.; Van den Hende, Stefaan 71 t. h.; Stevens, Prosper, 71 t. h.; Van de Voorde, Hubert, 71 t. h.; Van de Walle, Julien 70 t. h.; Van Waes, Michel 70 t. h.; Creve, Marcel 70 t. h.

Krantenafdruk opstelwedstrijd

ginds nooit op straat zou kunnen spelen, want dat er zoveel auto's reden. Remi en Irma waren opnieuw kinderloos en treurden. Gilbert de postbode bracht nu onze groeten over bij hen die op Overslag waren achtergebleven en daar vroegen ze hem of we heimwee hadden. Maar heimwee hadden we niet, we waren tieners en leerden een ander leven kennen.

Recht over ons was de enige cinemazaal die het dorp rijk was: Wij hoorden en zagen veel dingen en Pa was op zijn hoede voor zoveel verderf ineens, want de hartstocht groeide ....

Het nieuwe huis moest ingezegend worden door pastoor Perquy. Wij stonden alle negen rond de tafel in de "schone plaatse". Alles was voorzien: kruisbeeld, brandende kaarsen, palmtakje .... Toen de pastoor opmerkte dat er nog geen wijwater op tafel stond, gaf Vader het bevel: "Annie, haal het wijwater!" En ieder van ons wist dat er geen in huis was. "De pastoor zal dat wel meebrengen", had Vader gehoopt. Wij wachtten in spanning. Wij hoorden de pomp piepen en Annie kwam terug in alle ernst met het gevraagde. De pastoor sprenkelde overvloedig. Alle tegenslagen die nadien ons huis troffen, zagen wij als het logisch gevolg van dat ongewijd water.

Vooruitziend waren onze ouders wel. In Wachtebeke waren wij de eerste bezitters van een Oosthoeks-encyclopedie en ook een reuze pick-up-kast. Opvallend veel jongens kwamen allerlei opzoeken in onze boeken. Wij waren het "open huis" voor de jonge intellectuelen van de Broederschool van Zelzate. Annie, ik wil ze niet allemaal opnoemen, de aanbidders vanuit die tijd die met jou in woordenboeken snuffelden. Daarna luisterden jullie samen naar Rudolf Schock: "O Mädchen, mein Mädchen! Gern hab'ich die Frau geküsst!" Maar kussen mochten ze je niet, je was zo kieskeurig.

Na de Presentatie kwam je vrij te staan en aan alle gevaren ineens blootgesteld. Je begon de studies in de Sociale School te Gent en daar belden we ook aan. In deze stadsschool vonden we de namen van de medestudenten: Paul Van Grembergen, volksvertegenwoordiger van de Volksunie, Roland Deswaene, volksvertegenwoordiger van de PVV, Firmin Van Durme, lijsttrekker van Agalev, André D'Hondt, directeur van de piste van Gent. Jo De Meyere, kapelaan Odekerke van de televisie en de dichter Bertien De Bels.

De mannen rondom je betekenden niet het grootste gevaar volgens Vader, maar vooral verscheidenheid van de politieke gedachten waarmee je ineens kennis maakte.

Willy De Clercq was je leraar Recht en je kreeg ook les van Hein Picard en Jo Röpke.

In '59 werd je sociale assistente, gespecialiseerd in de "Individuele en Gezinsproblemen" en voor elk probleem op je weg zocht je een oplossing ....

Als stage voor je studies kwam je terecht in de kantine te Bensberg in Duitsland. En de Vlaamse Maagd bleef ook daar ongenaakbaar ....

Je keerde naar je Heimat terug, niet alleen omdat Freddy Quinn je inspireerde, maar ook omdat er een plaats vacant was als interim in de Schipperschool te Evergem. Je bleef er enkel een korte tijd en kwam dan in het P.M.S.-centrum van Antwerpen terecht. Je kon met hartelust werken, want problemen met de kinderen waren er genoeg. De grote grote probleemkinderen ving je op.

In 1962 kregen we in Zelzate een interim voor Wiskunde: Herman Van Laere. Annie viel voor zijn charmes .... Eén en ander groeide ....

Maar dit wordt een ander lang verhaal.

Irene De Pauw

Het huis op de smishoek rechtover Nopri.

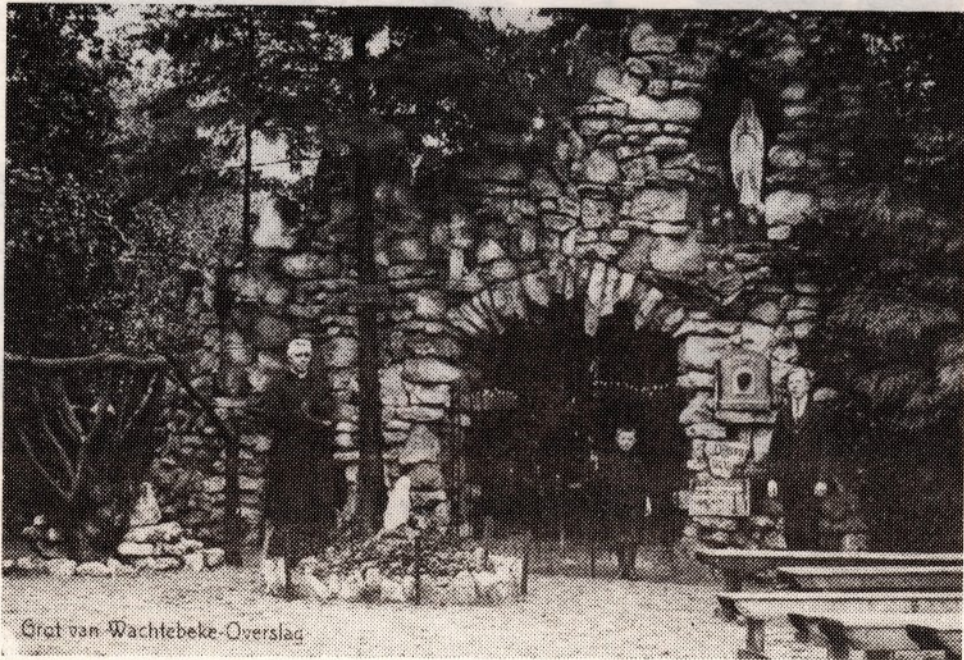

Het gezin in 1958 (Annie 5e in de rij).

Wachtebeke-Overlag. — Dorpstraat

Grot van Wachtebeke-Overlag

KOSTER AIMÉ VAN BAMBOST VERTELT

Ik ben geboren in 1906. Ik ging hier naar de gemeenteschool bij meester De Landsheer en daarna bij meester De Maesschalck, in de gemeenteschool. Ik denk dat er toen 36 leerlingen in de klas zaten, verdeeld over twee klassen.

In die periode brak de oorlog uit en werd de draad gezet langs de grens. Er was een deel "niemandslaan" van aan de grens tot aan het klooster. Wij mochten daar niet komen en we hadden dus geen kerk meer en geen school. Daardoor moesten we naar Wachtebeke centrum gaan. Die draad diende enerzijds om het smokkelen te beletten en anderzijds om de Duitse soldaten te beletten dat ze zouden deserteren en naar Holland vluchten. (zie vorig jaarboek van de Heemkundige Kring)

Door die draad zijn we dan bij de zusters moeten naar school gaan. De meesters van de jongensschool woonden echter in het niemandslaan en mochten niet naar de meisjesschool komen. Ge kunt wel denken wat voor een toestand dat werd met zo 75 beren tussen die meisjes ! We hebben die tijd veel plezier gehad. Op het einde van de oorlog werd die draad nog verder naar Wachtebeke op gezet en moesten we uit ons huis weg. Wij zijn dan naar Moerbeke gegaan en zijn daar dan nog een acht maanden naar school geweest. Daar heb ik ook mijn plechtige communie gedaan.

Toen ik 14 à 15 jaar werd moest ik stilaan aan werken gaan denken. Vader was timmerman en ook schrijnwerker en ik moest meewerken gelijk onze Ward, die al langer meehielp. Ik leerde op de draaibank werken om bijvoorbeeld "bossen" voor wielen te maken. We hadden dan twee knechten en met één van hen moest ik dan

planken zagen (de domste stond onderaan). Die ene knecht werkte ook wel wat als zelfstandige en hij vroeg aan mijn vader of ik bij hem ook planken wilde helpen zagen ! Zo weet ik nu nog altijd goed hoe dat ging !

Maar onder invloed van de zusterkes ben ik eigenlijk koster geworden. Dat waren zusters Bernardinessen van Deinze en daar was een zekere zuster Rafaëlla bij, een wreed serpent. We noemden ze altijd : zuster "rattevel". Ik stond daar wreed goed bij want ik moest altijd voorlezen in de klas. Ze leerde mij wat piano ook. Het toeval wilde (of zuster "rattevel" had het hem in zijn oor gefluisterd) dat de pastoor bij ons thuis kwam en vroeg : "Vital, zou er niet ene van uw jongens koster willen worden ? Hij kan er de stiel bij doen en tegelijk koster zijn". De pastoor was eerst begonnen met onze Ward maar die wilde hoegenaamd niet. Bij mij lukte dat wat beter omdat ik al een beetje piano speelde. Zo heb ik dan lessen genomen. Eigenlijk was ik zinnens om naar de normaalschool te Sint-Niklaas te gaan. Maar door mijn zuster leerde ik de koster van Eksaarde kennen, een zekere Verdurme. "Ge moet gij naar de normaalschool niet gaan, zegde hij, want dat gaat uw ouders veel te veel geld kosten. Kom iedere week twee keer bij mij om les." Hij heeft mij alles geleerd wat ik moest kennen om mijn eksamen in Gent af te leggen. Dat heeft vier jaar geduurd. Hij zat ook in de jury en heeft mij wel een "duwtje" gegeven. Dan was ik koster en ik was 17 jaar. Maar terwijl ik pianoles volgde en thuis wat meehielp, had de pastoor een andere koster gepakt omdat hem dat te lang duurde. Dat was eerst een tijdelijke maar daarna iemand op leeftijd die hier wel zou willen blijven heb-

ben. Ik wist dat echter niet en toen ik mijn examens gedaan had zat ik zonder werk. Op zo een klein dorpje is daar dan heel veel spel rond gemaakt maar koster Verdurme had een broer priester en nog een broer koster en die had wel wat invloed in het bisdom. Hij heeft er zich dan mee bemoeid en de dienstdoende koster hier kreeg een aanbieding voor St.-Kruis-Winkel, wat een promotie was, want St.-Kruis-Winkel was in die tijd een groter dorp dan de Overslag, en had hij daar dus meer inkomen. Hij heeft dat dan ook aanvaard.

Dan is die pastoor nog een hele maand bokkig geweest tegen mij, zodanig dat hij mij de weg in de sakristie zelfs niet toonde en mij niets vertelde over de dagelijkse werking van het kosterschap, maar na een maand was 't over.

Op zeker moment kreeg hij een zevenoog en die tijd was dat gevaarlijk. Het moest nu lukken dat hij naar Kemzeke moest waar zijn broer geïnstalleerd werd als pastoor. Hij is daar gestorven. Zo heb ik er tien versleten en ben ik nu aan nummer elf. Daar heb ik goeie en slechte tussen gehad maar ik heb er nooit geen ruzie mee gemaakt. Tussendoor werkte ik in de schrijnwerkerij en mijn vader was ook met verzekeringen begonnen. Dat heb ik dan uitgebreid en zo "had ik een boterham met op straat te lopen en niets te doen".

Als koster heb ik wel eens rare dingen meegemaakt zoals die trouwpartij van twee nogal "rare" gasten. Haar noemden ze "Lenie Gulle" en hij werd "Karleveije" genoemd omdat hij tegen een kruiwagen een karleveije zegde. Ze kwamen naar de kerk en ze moesten hun trouwboekje afgeven maar hij vond het nergens meer. Zegt hij tegen zijn Lenie : "'k Ent vergeten, gedju !" - "Oh, gè dwoazen kleût !" roept ze tegen hem in de kerk. Ze waren ook verzekerd bij mij en op een zeker moment moest ik om de premie gaan. 'k Zeg : "Ah, Lenie, hoe maukt 'et in den huwelijken staot ?" - "Oh, zegt ze, w' emme al veel leute g'had !"

Tijdens de oorlog hadden we eens een begrafenis van iemand die op Hollands grondgebied woonde, maar ze mochten niet over de grens met het lijk omdat de Duitsers dachten dat er smokkelwaar in de kist zat. Die officier dreigde de kist open te breken indien de nodige papieren niet getoond werden.

De dopen waren het plezantst want ik moest daarna altijd meekomen naar 't café : "Ge komt toch eûk wel ne keer om en pintjen zeker, ge gaot da toch nie laoten zekere ?" En ik moest wel mee. De kleine werd dan stil gehouden met wat siroop of konfituur aan zijn tuut te smeren.

Ik en Albert Dhert moesten eens gaan zingen in Boechoute op een trouwfeest van één van de zonen Noë. Ze waren daar wreed content van ons en de oude baas Noë vroeg ons mee om iets te gaan drinken. Maar iedereen van de familie begon op den duur te trakteren en ze bleven trakteren tot 's morgens vier uur ! Om zeven uur moest ik in de kerk zijn, maar 'k was op post niettegen-

staande we de weg bijna niet meer vonden, want we zaten op zekere moment al in Bassevelde. Ik ben nooit afwezig geweest maar ik heb er wel soms aardig bij gezeten, dat moet ik wel bekennen ! Ik ben dan ook muziekmeester geworden. Er was al een muziek onder leiding van meester De Maesschalck. Maar hij werd wat ouder en wilde stoppen. Ons vader was een geweldige muziekliefhebber en hij was ook in het bestuur. Hij kocht ons alle drie een instrument en we gingen er ook in : ik speelde klarinet, onze Fons speelde fluit en onze Ward speelde tuba. En omdat meester De Maesschalck stopte, hebben ze het aan mij gevraagd. Ge begrijpt dat ik het als klein ventje niet gemakkelijk had met allemaal oudere muzikanten.

Op zeker ogenblik kwam hier een andere pastoor toe, Dewolf. En die wilde hier een andere muziek stichten omdat dat van ons de naam had van een liberaal muziek te zijn, alhoewel daar alle kleuren in zaten. Hij wilde een katholiek muziek en hij kreeg hier en daar er een rijke boer bij en van iemand anders kreeg hij de instrumenten. Maar hij vroeg dan aan mij om dat muziek te leiden en dat ander muziek te laten staan. Dat wilde ik niet maar ik kon niet verder. Het waren allemaal oudere mensen die nog geen noot muziek kenden en ik moest helemaal herbeginnen.

Onze eerste uitstap was meegaan in de processie maar 't was voor 't schreien ! Het ander muziek deed verder (mijn vader speelde daar toen nog bij) maar mocht niet meegaan in de processie. Ge kunt u voorstellen wat voor een "knossel" dat hier in 't dorp was.

Maar we brachten het op den duur met dat nieuw muziek zover dat we gevraagd werden op een muziekfestival in Sinaai ! Ik zeg tegen de pastoor : "We kunnen wij niets spelen !", maar hij hield niet op met zagen en we gingen toch. Ward Steenput laadde ons op de brouwerskar en we reden naar Sinaai. Ondertussen hadden we al menig pintje gedronken en we liepen allemaal al bijna zat en we konden dan nog geen muziek spelen ook ! En dan als klein muziekje tussen al die grote muzieken ! Maar ik viel niet slinks en ik had er iets op gevonden : voor ons ging een groot, schoon muziek en ik ging bij de dirigent. 'k Zeg : "Magek au ne keer wa vraugen ? Zoudde gulder ne keer willen spelen zeü hard as dagge kunt ? Ge moet naor ons nie kijken !" En we liepen er achter en deden maar alsof dat we speelden ! En 's avonds was heel de bende zo zat als honderdduizend man want we moesten geen enkele pint betalen want het régende bier. En 't festival was gelukt ! Dat hebben we toch geen tweede keer gedaan hoor.

Pastoor Dewolf is dan weggegaan en Seys kwam in zijn plaats. Die praatte niet van dat tweede muziek en het oude muziek ging weer in de processie. De dure instrumenten lagen daar en 't was gedaan met het tweede muziek !

DE STAAT VAN ONZE BEVOLKING

GEBOORTEN GEDURENDE DE MAANDEN MAART, APRIL, MEI EN JUNI 1989

WILLEMYSN Bjorn, zoon van Marc en van De Meyere Martine, Spreeuwstraat, 8, Gent 25/03/89.
 PIOT Niels, zoon van John en van De Vos Myriam, Schoolstraat, 1, Gent 29/03/89.
 CRIEL Kelvin, zoon van Kurt en van Van Assel Karin, Melkerijstraat, 51, Wachtebeke 05/04/89.
 HOEDEMAKERS Evi, dochter van Christiaan en van Verdonck Brigitte, Roodborststraat, 2, Gent, 07/04/89.
 DAELMAN Kevin, zoon van Geert en van Burggraeve Ann, Overslagdijk, 28, Gent 14/04/89.
 VANDEPERRE Maarten, zoon van Walter en van D'Hondt Marleen, Stationsstraat, 58, Gent 17/04/89.
 VAN HYFTE Davy, zoon van Patrik en van Genbrugge Anja, Meersstraat, 88, Lokeren 23/04/89.
 CELIE Bieke, dochter van Chris en van De Brabander Marleen, Irislaan, 9, Gent 28/04/89.
 VAN ACKER Geert, zoon van Dirk en van Van Wassenhove Godelieve, Stationsstraat, 93, Lokeren 30/04/89.
 DE LA RUELLE Rebecca, dochter van Ghislain en van Kooijman Monica, Overslag, 36, Gent 08/05/89.
 BLANCKE Tomas, zoon van Dieter en van Van De Velde Marianne, Spreeuwstraat, 12, Gent 23/05/89.
 VAN NIEUWENHUYZE Kenneth, zoon van Patrick en van Streydonck Ria, Overslag, 62, Gent 26/05/89.
 LIPPENS Latoya, dochter van Jean-Marie en van Aper Claudine, Axelsvaardeken, 3A, Gent 27/05/89.
 VAN DEN SOMPEL Lindsay, dochter van Freddy en van Naert Karine, IJsvogelstraat, 6, Gent 29/05/89.
 CERPENTIER Eline, dochter van Wilfried en van Van Nieuwenhuyze Marleen, Palingstraat, 1A, Gent 30/05/89.
 VAN DE VELDE Jonathan, zoon van Thony en van Van Nieuwland Caroline, Nachtegalstraat, 2, Gent 07/06/89.
 BRAEMS Valerie, dochter van Eric en van Hamerlinck Carine, Ramonshoek, 94A, Gent 09/06/89.
 DE CUYPER Dorothy, dochter van Patrick en van Goethals Tina, Molenstraat, 28, Gent 11/06/89.
 DE SOMVIELE Sophie, dochter van Philip en van Govaert Martine, Vinkenstraat, 8, Gent 15/06/89.
 CALLAERT Kelly, dochter van Dirk en van D'Hooge Carine, Molenstraat, 13, Gent 23/06/89.
 KEIRSBILCK Michael, zoon van Eddy en van Eier Maria, Langelede, 143, Gent 25/06/89.

HUWELIJKEN TWEDE KWARTAAL 1989

07/04/89
 DE KOCK PETER, Molenstraat, 87, Assenede
 VAN HOECKE ELSJE, Dorp, 44, Wachtebeke
 14/04/89
 BUYSSE CHRISTIAAN, Peene, 20, Wachtebeke
 VAN RENTERGHEM ANN, Bovenhoek, 33, Wachtebeke
 14/04/89
 VAN LAERE RUDOLF, Vinkenstraat, 20, Wachtebeke
 DE SCHEEMAECKER SONJA, Vinkenstraat, 20, Wachtebeke
 12/05/89
 CREVE DIRK, Catharinastraat, 1, Wachtebeke
 ALLIET CARINE, Kalve, 21, Wachtebeke
 12/05/89
 VAN DEN HENDE FRANK, Hijftestraat, 36, Lochristi
 RAMAN LINDA, Nachtegalstraat, 3, Wachtebeke
 19/05/89
 NEUMANN BERNARD, Langelede, 161, Wachtebeke
 THIJS VERA, Langelede, 161, Wachtebeke
 19/05/89
 DAVID DIRK, Ramonshoek, 58, Wachtebeke
 DE SY VEERLE, Axelsvaardeken, 68, Wachtebeke
 20/05/89
 SLOCK EMIEL, Zeveneken-Dorp, 35, Lochristi
 DE STAERCKE SABINE, Nachtegalstraat, 22, Wachtebeke
 20/05/89
 WUYTENS ADRIEN, Roodborststraat, 26, Wachtebeke
 GOOSSENS ROSITA, Roodborststraat, 26, Wachtebeke
 20/05/89
 VAN DER EEDT THEOFIEL, Walderdonk, 15, Wachtebeke
 L'ECLUSE MARIA, Walderdonk, 15, Wachtebeke
 26/05/89
 CARDON FILIP, G. Van Heckelaan, 20, Gent
 VAN DEN HENDE HILDE, Melkerijstraat, 6, Wachtebeke
 26/05/89
 DE CALUWE YANNICK, Spechtstraat, 11, Wachtebeke
 DAMSCHOTTER DANIELLA, Verbeuldestraat, 19, Wachtebeke

02/06/89

LIPPENS BART, Kluizendorp, 45, Evergem
HELSENS Martine, Zwaluwlaan, 46, Wachtebeke
02/06/89

VERSCHRAEGEN LUC, Eksaarderijweg, 119,
Oostakker

HAES NADINE, Langelede, 121, Wachtebeke
03/06/89

GOEMAERE DIRK, Zink, 200, Merelbeke
VAN NEER Caroline, Rozenlaan, 23, Wachtebeke
03/06/89

VERMASSEN LUC, St.-Pietersaalstraat, 45, Gent
LESAFRE BRIGITTE, Tortelduifstraat, 4,
Wachtebeke

09/06/89

BRUGGEMAN ANDRE, Kalve, 2, Wachtebeke
LOOTENS GERMAINE, Kalve, 2, Wachtebeke

09/06/89

CAMS ETIENNE, Kerkstraat, 7, Wachtebeke
DEKETELAERE CAROLINE, Kerkstraat, 7,
Wachtebeke

09/06/89

DE GELAS DIRK, Stationsstraat, 215, Wachtebeke
BRUGGEMAN GAETANE, Stationsstraat, 215,
Wachtebeke

16/06/89

DIELS MARCEL, Stationsstraat, 194, Wachtebeke
DE SMET MARILYN, Stationsstraat, 194,
Wachtebeke

23/06/89

BRACKE FILIP, Gentstraat, 219, Oostakker
DE RIDDER SASKIA, Rechtstro, 28, Wachtebeke

OVERLIJDENS TWEDE KWARTAAL 1989

Zelzate 01/04/89

CLAEYS MAURICE 66j. Echtg. Van Kerkhove
Maria, Overslag, 27

Zelzate 06/04/89

DE BRUYNE PIETER 75j. Echtg. Schaut Elsa,
Muishoeken, 4

Wachtebeke 19/04/89

CORNELIS MARGARETHA 87j. Wed. De Clercq
Maurice, Meersstraat, 31

Wachtebeke 25/04/89

HELKENS MARGRIET 58j. Echtg. Fontenoy
Maurits, Godshuisstraat, 4

Gent 26/04/89

ROETS PHILOMINA 70j. Echtg. De Plucker August,
Vinkenstraat, 16

Gent 29/04/89

BAES IRENE 85j. Wed. Scheire Octaaf,
Melkerijstraat, 7

Wachtebeke 29/04/89

DE FLEURQUIN IRMA 86j. Wed. Van Gaever
Arthur, Meersstraat, 31

Wachtebeke 13/05/89

MARQUENIE MARIA 85j. Wed. Van Den Hende
Jules, Stationsstraat, 79

Wachtebeke 18/05/89

DHONDT ALPHONSUS 86j. Echtg. Roets Paula,
Verbeuldestraat, 6

Wachtebeke 18/05/89

WILLEMS EDMOND 73j. Wed. De Beuf Josephina,
Meersstraat, 31

Gent 25/05/89

DE MARTELAERE ANDRE 76j. Echtg.
Vancleemput Valerie, Stationsstraat, 52

Gent 28/05/89

BOUVRY ALBERTUS 59j. Ongehuwd,
Walderdonk, 50

Wachtebeke 01/06/89

VERPLANCKE MAURICE 68j. Echtg. Michiels
Margaretha, Bovenhoek, 15

Gent 04/06/89

STERCK SUZANNA 69j. Wed. Van Hende
Philemondus, Spoorwegstraat, 44

Wachtebeke 15/06/89

DE LETTER CELINA 88j. Wed. Van Assel
Admond, Ramonshoek, 14

Gent 24/06/89

AUDENAERT SERAPHINUS 75j. Echtg. Van de
Voorde Irène, Dorp, 41

-Niemand kon het geloven en zeker wij als heemkundige kring niet, onze trouwste medewerkster van het eerste uur, een echte propagandiste mevrouw René Baers, Van Rompu Margaretha, is niet meer. Tientallen nieuwe leden bracht zij aan, vele jaren haalde zij het lidgeld van onze vereniging rond. Langs deze weg willen wij dan ook ons medeleven betuigen met de getroffen familie.

-Op de prijsvraag van de vorige trimester kwamen diverse juiste antwoorden binnen. Alle antwoorden waren juist, wat wel opviel was dat het allemaal personen waren die rond die plaats gewoond hebben zijnde de verbinding tussen de Klokstraat en de Weide in de Hoogstraat. De foto ging naar De Clercq Achiel te Kalve. Op het voorblad van dit boekje bevindt zich andermaal een foto, de vraag is waar was deze plaats gelegen en van wie was die boot die men op de foto ziet. Oplossingen binnen te brengen bij Paul Hesters Stationsstraat 165 te Wachtebeke en dit voor eind september. De prijs is een vergroting van deze foto.

OUD OUDER OUDST

In onze westerse leefgemeenschap bestaat er, volgens de statistieken, een stijgende gemiddelde veroudering van de bevolking.

Wat onze gemeente betreft hebben wij geen vergelijkbare cijfers met het verleden, toch vinden wij het interessant even de oudste inwoners van onze gemeente te doorlichten.

In dit eerste deel geven wij alle inwoners welke nog geboren zijn in de vorige eeuw. De jongste hierbij is uiteraard 89 jaar. De tendens is dat de meeste hiervan in één van de drie verzorgingstehuizen verblijven.

Bij een volgende aflevering geven wij al onze 80-plussers een plaats in ons blad. Wat wij uiteraard niet kunnen voorzien is dat tussen de tijd van het schrijven van dit artikel en het ter perse gaan zich nog overlijdens kunnen voordoen.

Vandoorsselaer Marie	Meersstraat, 31	22.03.1887
Van de Velde Celine	Meersstraat, 31	14.08.1891
Raes Rachel	Dorp, 25	10.03.1893
De Letter Maria	Rozenlaan, 26	28.03.1894
De Fleurquin Elisa	Godshuisstraat, 13	01.04.1894
Claeysens Valentina	Godshuisstraat, 13	30.07.1894
Bussens Clara	Dorp, 40	23.09.1894
De Rycke Julma	Meersstraat, 31	08.01.1895
David Hortense Marie	Dorp, 40	22.03.1895
Ronsse Elodia	Dorp, 40	13.10.1895
Van Poucke Franciscus	Krokussenlaan, 9	03.01.1896
Vanhauwe Stephanie	Dorp, 40	13.02.1896
Van Kerkhove Leo	Bosstraat, 2	27.09.1896
Geldof Martha	Stationsstraat, 49	27.11.1896
De Louel Maria	Meersstraat, 31	26.12.1896
Baert Eleonora	Dorp, 25	10.02.1897
Roets Edmond	Godshuisstraat, 13	10.03.1897
De Backer Odila	Meersstraat, 31	22.05.1897
Tollenaere Germana	Meersstraat, 31	29.05.1897
Lias Marthe	Leeuwerikstraat, 6	21.09.1897
Soetens Marie	Langelede, 24	12.10.1897
Verheeke Alma	Stationsstraat, 107	01.11.1897
Hesters Celina	Ramonshoek, 47	14.12.1897
Genbrugge Gustaaf	Kalve, 71	07.04.1898
Walbrecht Elvire	Kerkstraat, 28	19.04.1898
Van Laere Maria	Vieruitersten, 1	22.04.1898
Willems Maria	Meersstraat, 31	09.05.1898
Hellinckx Julie	Meersstraat, 31	12.05.1898
Willems Elvire	Langelede, 136	13.05.1898
De la Ruelle Bertha	Lindestraat, 4	17.08.1898
Titeux Gabrielle	Dahlialaan, 20	12.10.1898
Coppens Domien	Kerkstraat, 31	23.10.1898
Himschoot Marie	Godshuisstraat, 13	29.11.1898
Claeys Margaritha	Dorp, 25	10.12.1898
Coppens Rene	Kerkstraat, 39	06.05.1899
Verdurmen Anna	Papdijk, 24	22.07.1899
Van der Heyden Euphasie	Dorp, 40	01.08.1899
Van Ost Achillus	Meersstraat, 31	01.08.1899
Vyncke Jeannette	Meersstraat, 31	06.08.1899
Temmerman Clarisse	Meersstraat, 31	14.08.1899
Van de Capelle Albert	Kerkstraat, 72	18.08.1899
Van Sompel Emilie	Godshuisstraat, 13	10.09.1899
De Mey Adela	Meersstraat, 31	06.10.1899
Van Peteghem Magdalena	Melkerijstraat, 30	15.12.1899

Paul Hesters

VERDWENEN WONINGEN OP ONZE GEMEENTE

Eens de ouderlijke woonst van de familie Plasschaert in de Stationsstraat. Nu woonhuis van Luc De Nijs.

Geboortehuis René Fierens in de Spoorwegstraat.

P.S. Wie heeft nog zulke foto's ? (geen prentkaarten) P. Hesters.

HEEMKUNDIGE KRING «OUD WACHTEBEKE»

Carte signat in van de prochie Wachtebeke
gedeliveret en ghemaccht by my onderschreven ghe
swaerne Landmeter restituerende Koninkrijckelike
de waerachtige gheinghenheit ten verouwen van Ew
heere Prelaet van Abbye van St. Pieters nevens Ghent
omme te valideren in Syna Saecle als Koninc, jegens
den Graet van Wallek Verouwen, de sene Carte gheinghen
in conformiteit van contracte in date 24. August 15. 14
aenghegaen tusschen den Claetere van de Byschocke
den Abbathe van St. Pieters Claetere by Ghent en
Jans Steven van Idrogam my Leuende desen 14
maendare 16. 8. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Waer van afschrift
Ghent 24 maart 1964

Handwritten signature

Driemaandelijks mededelingsblad van de Heemkundige Kring "OUD-WACHTEBEKE"

16de Jaargang 4de kwartaal 1989

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdragen.

Verantwoordelijke uitgever:

Paul Hesters, Stationsstraat 165, 9070 Wachtebeke, Tel. (091) 45 04 63

EDITORIAAL

Ons vierde driemaandelijks blad verschijnt wel iets later dan voorzien, doch ondertussen heeft een of ander bestuurslid, en in de verste gevallen de postbode, U het jaarboek 1989 aan huis gebracht. Wij vonden het onze plicht het 4 jaar durende werk van ons bestuurslid Werner De Coninck te geven wat het toekomst, het zij een heuse verspreiding over het Wachtebeeks landsgedeelte.

Onder onze leden hebben wij reeds diverse lofbetuigingen mogen ontvangen voor dit geschiedkundig werk. Voor sommige mensen was het iets anders, niet wat zij gewoon zijn, ook daar kunnen wij hun gedachte beamen. De werkelijke geschiedschrijvers lopen er dan ook dun in onze omgeving en zeker dat wat onze gemeente betreft en daarom vonden wij het terecht dat na ons eerste technisch geschiedkundig boek in 1975 er 14 jaar later terug zo iets van de persen mocht rollen. Het boek is wel een must voor wie aan genealogie doet en die zijn voorouders hier op onze gemeente zoekt.

Doch niet bevreesd, voor de volgende jaren brengen wij een mengeling van oud en nieuw nieuws uit onze gemeente. Naast het traditioneel driemaandelijks blad verschijnt volgend jaar ons vierentwintigste jaarboek. Dit zal volgende onderwerpen omvatten: het ontstaan van het klooster samen met het rustoord de Mey en de daarbij horende scholen van Overslag, Molénhoek en het klooster. Naast dit alles volgt nog een geschiedkundig werk over onze oudste gilde op de gemeente de "Ambrosiusgilde".

Gans dit boek zal overgoten zijn met een massa fotomateriaal. Als vooruitstrevende vereniging kijken wij nog verder, 1991 brengt ons de geschiedenis van de melkerij te Wachtebeke, ontstaan, de bloei, het leed en de teloorgang. Dit alles is ontstaan uit de rechtstreekse bron, werknemers en leveranciers van deze coöperatie. Het Wachtebeeks boerenleven wordt opgerakeld en zo ook de gang van hun produkten naar de verbruiker.

U ziet voor hen die het jaarboek 1989 iets te technisch vonden, geen probleem, ieder zijn gading.

Wat ons nog het meest verheugt is dat ons ledenaantal stabiel blijft ja zelfs een lichte stijging vertoont. Een 6 tal zegden hun lidmaatschap op, enkele ontvielen ons door overlijden maar een 15 nieuwe leden kwamen ons vervoegen en de zaak blijft op een hoog niveau.

Ook de bereidwilligheid van vele van onze leden een klein steentje meer bij te dragen dan het werkelijke minimum deed ons als bestuursleden deugt. Dank zij die mensen kunnen wij aan de sociale prijs van 250 frank onze leden blijven bedienen. Doch onze horizons willen wij verruimen en mikken op de toekomst. Alhoewel wij altijd geopteerd hebben alles te doen zonder sponsering hebben wij toch besloten om langs deze weg te trachten ons budget in volmaakt evenwicht te krijgen. Daarom zal vanaf volgend jaar op de achterkant van ons tijdschrift een logo komen van de personen of instellingen die ons financieel steunen. Wij hebben uiteraard eerst gedacht aan de financiële instellingen op onze gemeente. Reeds verscheidene onder hen hebben een toezegging gedaan. Bij deze danken wij deze instellingen reeds in naam van onze lezers en het bestuur voor het vertrouwen dat zij in ons stellen.

Wij hebben evenwel een mededeling die voor velen onder ons als een donderslag op klaarlichte dag aankwam. Onze secretaris Guy Hoebeke gaf begin oktober zijn ontslag wegens te drukke beroepsbezigheden. Hij was tientallen jaren begaan met het leed en de bloei van onze vereniging. Wij danken hem en zijn familie voor alles wat hij in die periode heeft gedaan op gebied van Wachtebeekse heemkunde.

Bij dit alles komt natuurlijk het droevige feit dat ons bestuur verkleint. Het aantal werkelijk actieve bestuursleden is tot het minimum gedaald. Daarom zouden wij graag een wervingsreserve aanleggen van kandidaat-bestuursleden. Deze wervingsreserve staat open voor iedereen die praktisch een steentje wil bijdragen in het draaiend houden van onze vereniging. Wij vragen dus zowel vrouwelijke als mannelijke kandidaten die kunnen schrijven, lidgeld rondhalen, of ons museum kunnen inrichten. Zij die zich bekwaam en geroepen voelen nemen contact op met het bestuur. Waarvoor bij voorbaat dank.

GESTORVEN VOOR DE VREDE : DOMIEN CREVE

Domien Creve werd geboren te Wachtebeke op 25 april 1894. Hij was de zoon van Augustinus Creve en Rosalia Gillis.

Verder bestond het gezin uit : Alfons, de oudste, geboren op 9 augustus 1888, Stephanie Marie, geboren op 11 juni 1891, Philemon, geboren op 21 juli 1899.

Hij was soldaat-milicien 2de klas van de lichter 1914 bij het 1e linieregiment, stamnummer 60656.

Hij sneuvelde te Boesinghe op 20 augustus 1916 en werd begraven op het militair kerkhof van Westvleteren, in graf 174.

“ 't Is met eene ware droefheid dat ik U de dood van Uw vriend en neef Domien moet melden verledene zondag rond 11 uren 's avonds aan de rechter long getroffen met een kogel ('t was in eerste lijn) heeft hij nog 3 kwartjes geleefd, en stilaan na al zijn bloed verloren te hebben, kristelijk en kalm zijn schoone ziel aan God overgegeven - Zijne dood was trotsvol, den aalmoezenier en dokter waren tegenwoordig - Beste vriend, het zal voor u misschien een groote slag zijn, toch, troost U, want Domien is den dood der dapperen en kristelijke soldaten gestorven.

Hier hebt gij als gedenkenis eenen brief met zijn zuiver bloed doordrongen. Wees zoo goed zijne ouders te waarschuwen. 't Is voorzeker geen gemakkelijke taak maar met Gods hulp zal alles gaan. Vergeet niet te bidden voor de rust zijner ziel.

Geschoten den 20 augustus, begraven den 23 augustus. Schoon en onvergeetbaar was zijne begrafenis. God geve hem de eeuwige rust.”

Deze niet ondertekende en niet-gedateerde brief werd van achter de gevechtlijn verzonden naar Prudent Marquenie, neef van Domien Creve. Prudent Marquenie verbleef in 't Sas van Gent gedurende de eerste wereldoorlog. Toen in 1915 de grens met Nederland nog niet hermetisch afgesloten was door de elektrische draad, was het nog mogelijk om naar het neutrale Nederland te vluchten.

De soldaten aan het front konden niet rechtstreeks naar hun familie schrijven omwille van de Duitse bezetting. Vanaf het front gingen de brieven eerst door de militaire censuur, waarna ze naar Nederland gesmokkeld werden, zoals blijkt uit bijgaande omslag van een brief van Domien.

Vanuit Holland werden de brieven dan overgesmokkeld. Die smokkel gebeurde meestal door mensen uit het verzet maar ook door mensen die er iets wilden aan verdienen omdat er veel werkloosheid was in die periode.

Het gebeurde ook dat sommige Duitse grenswachten zich lieten omkopen om de brieven door de draad te laten gaan. Voor Wachtebeke gebeurde dat meestal aan het huis van Achiel Van Acker op de Overslag. Daar stond geen elektrische afsluiting maar slechts een kippedraad. De brieven voor België kwamen dan toe bij de familie Delacourt in hun café. Van daaruit werden ze over de straat gebracht en zo door die kippedraadafsluiting doorgegeven.

Uit een brief van 25-9-1916 blijkt dat vorige brief geschreven was door een brankardier, Eugene Requette, 2/II B 264.A.B. Hierin geeft hij het verhaal van de gebeurtenissen op 20 augustus 1916.

“Beste Vriend, (Prudent Marquenie)

Ik ben waarlijk overtuigt - met uwen brief ontvangen te hebben dat de dood van Domien zaliger u veel verdriet gehoorzaakt heeft. Ik zie wel dat gij veel van hem hieldt en ik versta eens zoo goed uwen hangst om het aan de ouders te aankondigen. Toch Vriend, na lijden komt verblijden en, is Domien gesneuveld, het is voor ons dierbaar vaderland, het is voor elk van ons alle - God zal hem duizendmaal meer vergunnen.

Ja, gij vraagt mij of ik tegenwoordig was toen Domien stierf. Zeker Beste Vriend, hij was reeds gereed om er uit te trekken, zijnen zak zelfs was klaar, toen hij in de

M. Truulent D'bourguenie

Westdorpe. D'buellen

Verkoorting. Bij **OCENSUR**
GEPASSEERD

Hollond. Nederland.

tranchee van eerste lijn, in 't gaan, langs eene gevaarlijke plaats moest doorgaan op dewelke hij getroffen werd in de rechter long. Seffens brachten we hem naar den hulppost waar hij alleen van dorst klaagde door het bloedverlies. Wij verpleegden hem aanstonds en gaven hem te drinken, toch wij zagen genoeg dat het gedaan was. Hij sprak geen woord meer, nog van vrienden nog van ouders. Alleen gaf hij teken met den kop, toen den aalmoezenier hem sprak van te berechten en het was ook al. Hij stierf zachtjes zonder afzien. Hij is aan het sas bij Boezinge gestorven in een hulppost en werd plechtig, drie dagen later, te Westvleteren begraven, waar zijne strijdmakkers hem een schoon kruis gemaakt hebben. Binnen enige dagen zult gij de photographies van krijgen en dan zult gij zelf mogen oordelen ...

Nu, van kleeren, geld en gedenkenissen - tot hiertoe geen spraak - alles is naar Le Havre opgezonden geweest om later die zakens naar de ouders weder te mogen geven. Ik geloof dat ik op alle uw vragen geantwoord heb en ik ben blij te mogen schrijven aan vrienden en familie van eenen flinken en braven soldaat die zijn bloed zoo glorieus voor ons vaderland vergoten heeft.

Uwen Vriend in Kristus. God zij met u allen en met de ouders bijzonderlijk. Ik zal voor u een weesgegroetje bidden. Tot later dus.

Eugene Requette, brankardiers 2/II B 264 A.B.

Wat die persoonlijke voorwerpen van Domien betreft: het Belgisch leger toonde maar weinig ijver om die zaken terug te bezorgen. Uit onderstaande officiële dokumenten blijkt dat die voorwerpen slechts op 27 januari 1920, anderhalf jaar na het einde van de oorlog, aan zijn vader werden terugbezorgd.

De brieven van Domien Creve

Brief van 26 mei 1915 :

"Beminden vriend Prudent, ik laat u weten dat ik uw brief ontvangen heb met den brief in voor mijn vader en mijne kameraad waar ik zeer kontent van ben vernomen te hebben dat alles nog in den besten toestand is niet tegenstaande den triestigen tijd dien wij beleven maar het zal tog wel eens beteren wat gelukkigen dag zal dat zijn voor ons als de vrede eens moest komen het is te hopen dat het niet lang meer zal duren want allen wagten wij naar het uur van verlossing. ik heb in den brief gezien van mijne vader dat ze tuis ook hun beste doen voor mij en dat ze dagen en nagten om mij denken ik geloof dat zeker want er passeren ook geen dagen dat ik op tuis nie en denk. ik heb ook in dienen brief gelezen dat mijnen broeder Alfons ook nog altijd gezond is (nota: zijn broer zat in Duitsland) en dat hij van tijd tot tijd ook eens schrijft en dat hij ginder ook niet te klagen en heeft. ja Prudent ik zou nog veel willen lijden als ik tog maar het geluk mag hebben van mijn leven te behouden. ja den oorlog is tog zoo vreed als ge dat ziet al die jonge menschen de bloem van den wereld alzoo wegnemen. daarom geef ik nog geen moed verloren want wij zijn zeker die het geluk heeft van nie getroffen te worden, van de overwinning. want als wij in den transee zijn de duitsche schieten weinig of nie waardoor dat ze de bovenhand nie meer hebben in mannen of in kanonnen. het is nie gelijk in kerst van den oorlog als den duits afkwamen dat onze soldaten moesten gaan lopen maar als hij nu maar wil komen ze wagten em af en geven em wat lange haver. ja maar ge moogt geloven dat de duitsche erge wreedheden doen. over eenige tijd heeft hij gewerkt met de gas esfeeksial maar hij is er tog nie in gelukt van door te breken maar vele waren verstikt

van de gas al de soldaten hebben nu een bril en een lap voor over den mond en neus tegen wanneer dat hij mee zijn gas schiet voor ons nie te kunnen verstikken. den Duits zal nog van alles doen als hij gewaar wordt dat hij overal klop krijg. dat de Fransche nog kosten doorbreken in verdun dat hij geel belgen moet ineens verlaten of zoo. ge moogt geloven dat de fransche tegenwoordig goed werkt afleggen en de engelsche ook. het is daar nogal dikwijls eens assoo en soms gele dagen schieten mee de kanons dat ge de slagen nie kunt tellen dat ze zoo rap schieten. verleeden week deden de fransche ook assoo tegen ieperen mee de zwarte (nota : uit de Franse koloniën) en ge meugt geloven dan dat nogal gasten zijn. ze hebben daar drij transees gepakt en de duitsche dien in den transee waren die stakken hun handen om oog en al dat ze hadden om nie dood gedaan te worden maar die zwarte geven geen vergiffenis. allemaal den kop af van den eersten tot den laatsten. ge meug geloven als de duitsche die zien dan ze ook geen sent voor hun leven geven, maar het zijn vrede menschen ook zulle. nu ik heb gezien dat ik koplementen heb van Bernaar Van Der Sypt, Vien Notte en van nante penne. ik heb ook gezien dat hij em een jongen zoon gekogt heeft. geef ze allen veel koplementen weer alsook Theofiel waarvan er een briefje in uwen brief zat. nu Prudent laat ik u ook weten dat ik mijn vijf frank ontvangen heb waar ik geel kontent van ben ! Prudent doet ook de koplementen doen aan Henrie Lyns van Camiel hij is nu ook op het front en is bij de Carebeniers. ik heb er vandaag eenen brief van gehad. ook de koplementen aan den dikken Roek van Bernard en aan mijn houders, al de famielle en vrienden. nu sluit ik mijnen brief en blijf in afwachting naar een antwoord.
Domien Creve 1e ligne a/2 5e Division armee belge en Campagne”

Brief van 5 januari 1916

“Bemide houders ik kom de pen in mijne hand te nemen daar ik mij in twee dagen rust bevint om u op mijn gemak te laten weten alsdat ik uw briefje ontvangen heb met volle gezond waar ik zeer kontent van ben gezien te hebben dat u nog allen in de beste gezondheid zijt. nu Bemide houders dat wij het nieuwjaar in getreden zijn kom ik u ook een goed en gelukkig te wenschen en nog meer dat ge uwe twee zonen van dit jaar in uwe woning mag ontvangen. ja maar lieve houders was het maar te wenschen het zou er anders gaan dan nu. maar ik heb nog altijd goede moed miesschien veel meer dan gulder ier want wij laten het ons ier ook niet verdrieten. zeker denkt gij veel aan mij maar aan mij moet ge nie denken. ik ben ier miesschien veel beter of gedenkt. wij hebben in niets tekort want ik ben nu veel zwaarder of dat ik tuis was. nog een jaar of twee oorlog en ik weeg 100 kilo. ik weeg al 83 kilo. als ik mogt het geluk hebben van naar huis te keeren in dezen staat zeker zult ge mij nie meer kennen.

Nu lieve houders ik heb ook in uwen brief vernomen dat Alfons altijd naar mijn adres vraagt maar dat ge em dat niet durve schrijven ik heb al twee keeren naar em geschreven langs zwitserland maar ik heb nog geen antwoord op gehad ik denk dat hij mijn brieven ook niet ontvangen heeft maar binnen kort ga ik er nog eens naar schrijven. ik heb ier vandaag ook een brief gehad van Frederik De Wijzen van de Kruisstraat die in Holland krijgsgevangen zit en die schrijf mij dat hij ook al brieven gehad heeft van Fons en ik ga em vragen van em mijn adres op te sturen dat zal miesschien wel gaan hij zal miesschien beter naar mij kunnen schrijven als ik naar em. nu lieve houders als u mijn schrijven mag ontvangen geef de koplementen aan Benie ... ? Leo Roek, Hennie Leyns, Sies Slock dat hun zoon het nog altijd goed stelt. Lieve houders ik ga sluiten van schrijven en mij begeven slapen want het is tien van den avond. geef de koplementen aan geheel de familie en aan mijne goede vrienden zoals Bernard, Criel vien en nante. Ontvangt mijne beste groeten. Uw nooit vergetenen Zoon Domien Creve. A 127 - 2/2 Armee belge En Campagne”

Brief van 5 januari 1916 :

“Bemide Neef Prudent ik laat u weten alsdat ik den brief ontvangen heb van mijne houders waar ik in gezien heb dat ge nog allen gezond zijt waar ik zeer kontent van ben. ik heb over eenige dagen ook een brief geschreven waar ik u allen veel geluk in gewenscht heb. ge vraagt mij ook in den brief of ik mijn geld ontvangen heb. ik heb het al in twee brieven laten weten dat ik het ontvangen heb. ik denk dat ge de brieven al ontvangen hebt. Prudent gij hebt kopjes in den brief gestoken maar dat moet gij niet meer doen want het is nie zeker dat ik er kan mee schrijven want het zijn allemaal andere kopjes. morgen schrijf ik nog een brief voor mijne houders welke ik ier bij zal steken. nu ga ik sluiten van schrijven want ik ga mij eenen goede pot bier gaan koopen want ik drink nog geeren een pintjen. ontvangt mijne beste groeten. Uw Neef Domien Creve A 127 - 2/2 Armee belge En Campagne.”

Brief van 24 april 1916 :

“Bemide Neef en Nigte
Ik heb uwen brief ontvangen van 7 en 12 April warin ik gezien heb dat ge tog eindelijk een brief van mij ontvangen heb. zeker zult ge er nu verscheidene krijgen want ik heb er al veel geschreven. Wat mij veel verwonderd Emma dat u nu ook in Holland zijt bij Prudent. hoe zijt gij daar geraakt, ge moet mij dat eens schrijven en ook veel nieuws onzer streek. ik denk dat u wel veel weet waar ik ier verlang van te weten. want ge kunt niet geloven hoe nieuwgierig de soldaten tog zijn van zoo wat nieuws te vernemen uit belgen. want Emma denk eens goed na hoe lang dat ik nu al van huis weg ben en nog geen en brief ontvangen heb waar dat er in stondt het gaat ier zoo of alzo en nog te meer in zulken tijd

MINISTERIE
VAN OORLOG.

Brussel, den 28 Januari 1920

ALGEMEEN SECRETARIAAT.

1° BESTUUR.

ERFENISSEN.

• Bureel.

Nr D/6564

In het antwoord in den rand het Algemeen Secretariaat of het Algemeen Bestuur, het Bureel, het nummer en den datum van dezen brief aanhalen.

BIJLAGE

ANTWOORD

op

Mijnheer,

Ik heb de eer u te laten weten dat de voorwerpen nagelaten door uwen zoon Domien, gevallen op het Reveld den 21 Augustus 1916,

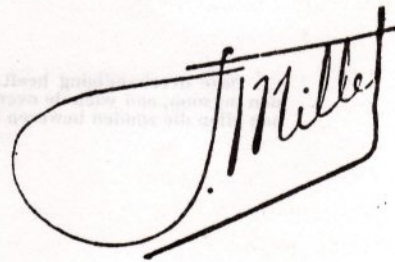
u eerstdaags, door toedoen van den heer burgemeester uwer gemeente, zullen ter hand gesteld worden.

Gelief, Mijnheer, de verzekering mijner achting te aanvaarden.

DE MINISTER VAN OORLOG,

Bij bevel :

Namens den Algemeen Secretaris,
De afgevaardigde Bureeloverste,

Den Heere CREFVE, Augustin,
Mevrouw te WACHTEBEKE.

MINISTERIE
VAN OORLOG

ALGEMEEN SECRETARIAAT

1ste BESTUUR

Bureel

NALATENSCHAPPEN

Nr 0/6564

In het antwoord in den rand, het Algemeen Secretariaat of het Algemeen Bestuur, het Bestuur, het nummer en den datum van dezen brief aanhalen.

Brussel, den 21 Januari 1917

INVENTARIS

der voorwerpen die toebehoord hebben aan den soldaat

GRUY: Dominiek, 1e Linieregt.

Briefwisseling,

1 guldbeuvel met ketting en 1 postzegel van 5 cent.

1 neoplantje,

2 ringen,

1 guldbeuvel,

1 tabaksdoosje,

1 pennemes,

2 brieven,

2 portretten.

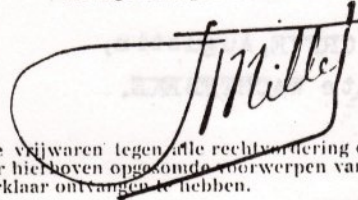
Deze overhandiging heeft den aard niet eener betaling, maar wel van eene opdracht aanvaard door den persoon, aan wien de overhandiging wordt gedaan, van rekening te geven der betrokken voorwerpen aan allen die zouden beweren er recht op te hebben.

DE MINISTER VAN OORLOG

Bij bevel:

Namens de Algemeene Secretaris

De Afgevaardigde Bureeloverste,

Ik verbind mij het Departement van Oorlog te vrijwaren tegen alle rechtvaardiging die tegen dit departement zou worden ingespannen uit hoofde der hierboven opgesomde voorwerpen van 't overhandigen der hooger vermelde voorwerpen, welke ik verklaar ontvangen te hebben.

Te _____, den _____ 1917

waar men ons heden daags in bevindt. ik was zoo kontent of een kat als ik den brief kreeg waar er in stond dat mijn peetjes Stefanie ook eenen jongen zoon gekogt heeft. ze zal nu ook gekoeld zijn zonder blazen en de houde zijn meid van de Kruistraat dat ze haar ook laten bedriegen heeft heeft zij ook haar kleinen hal maar dat verwonderd mij tog niet het ging daar zeker nog wel lijk in tijd van vrede dat ze er bij kruipen op den zolder in 't bed. ik heb dat ook nog gedaan. hoe is het nog in doogstraat met de gasten allemaal. wat ik er van denk dat zij ook niet veel denken aan hunne kameraden die ier zijn. ik denk somtijds nog op eenen en dat is op Bernard hoe gedraagt hij hem tegenwoordig. hij is toch zeker nog niet getrouwd. gij hebt mij geschreven Emma dat hij zijn geld zal sparen tegen wanneer ik terug keer. als hij dat doet is hij een goeden jongen. maar Emma ik moet u wat vragen ik heb ier nog gehoord van Falerie Creve dat die aar ook nog zou moeten bezig gehouden hebben met de duitsche. ik heb zelfs nog hooren zeggen dat zij er mee ging wandelen. dat ze haar gezien hebben op den overslag langs den dijk. Als u nog eens een brief schrijft schrijf mij dat maar allemaal en hoe dat het gaat tuis, goed of slegt. want ik vraag nie beter om alles te weten zo als het gaat. want ier zitten ze er nie mee in dat ze ginter wat te kort hebben. Nu ik heb ook het protret ontvangen van onzen Fons ; hij is nog altijd den zelfden misschien is hij veel beter als ik ; ook heb ik mijn tien franken ontvangen en de adressen van onzen Fons en Fons van Laere. binnen korte dagen zal er ik ook eens eenen brief naar schrijven. Nu veel nieuws kom ik niet te schrijven want ik weet er ook niet veel of dat de gasten uit doogstraat nog allen in de beste gezondheid zijn. Over enige tijd heb ik eens eenen brief gehad van Adolf David waar hij in schreef dat hij hooren zeggen had dat zijn broeders zouden moeten gepakt geweest hebben en dat ze 100 mark moeten betalen hebben maar hij schreef dat hij het niet zekers weet. nu ga ik sluiten van schrijven en verwacht een brief zoo groot als een tafel. aanvaard mijne beste groeten, Domien Creve 264 B 2/II Armees belge En Campagne."

Brief van 18 Mei 1916

"Bemide Neef en nigte,

Met vele vreugde kom ik u te laten weten als dat ik uwen brief van 10 Mei met volle gezondheid ontvangen heb waar ik in vernomen heb dat ge u nog allen in de beste gezondheid bevindt welke mij ook een groot plezier aan doet.

Ik ben ook zeer kontent over het nieuws dat gij mij geschreven heb van de streek en het portret van Alfons Van Laere. hij ziet er ook nog goed uit wat er mij van denkt dat zij ginter zoo goed zijn als wij ier want als ge een portret ziet van ginter ze zijn allemaal vet daarom hebben wij ier ook niet te klagen niet tegen staande de gevaren zijn meerder of ginter maar daarvoren is het tog oorlog ook.

Over eenige dagen ik geloof dat het de eerste dagen van

Mei geweest zijn heb ik ook een brief geschreven met een portret in waar wij met een vijf kameraden op staan ik denk dat den brief u wel al toegekomen is ge zult er wel op zien dat ik nog altijd in goeden toestand ben. maar wat zouden we toch gelukkige jongens zijn dat we zoo met onze gezondheid begaan mogten weder keeren naar onze houderlijke woning bij mijn brave houders en familie dien ik zoo lief had en dat ze al zoo vele dagen en nagten wagten agter onze terugkomst en nog die smeerlappen moeten onder hunne oogen zien loopen en nog moeten gebaren dat ze ze geeren zien en dat ge er dan nog hebt van die schoone hoeren die er mee leven en zwieren en dat ze ons ier nie meugen zien of dat ge nen bal in uw klooten heb dat is tog erg. maar wagt eens tot agter den oorlog en ik mag gezond naar huis terug keeren het zal dan geel zeker zoo niet zijn want dat ge de soldaten ier soms moest bezig hooren ze zouden wel al benauwd zijn tegen wanneer dat het vrede wordt. want ge mag geloven dat er nog al vele zullen zijn van die huizen waar ze de smeerlappen aangetrokken hebben in gruis zullen geslegen worden. ik heb ook gezien dat ze bij den dekker ook veel komen daaraan ziet ge hoeveel dat ze met hunnen broeder in zitten lijk Helena. ook Poliet is ook nog altijd goed want over eenige dagen heb ik er nog een brief van gaat, geel zeker weet den jongen het niet maar het is nog best dat hij het nie en weet. Ik heb ook gezien in uwen brief dat ze tuis hunnen grooten os moeten leveren hebben ik kan het wel geloven dat het tegen hunne goesting was. maar als het is gelijk of gij schrijft zijn ze tog nog goed betaald. dat ze niet gaven ze zouden het ook moeten afstaan. maar bemide nigt hoe is dat tegenwoordig krijgen ze tuis nog soldatengeld van ons als ge nog eens schrijf laat het mij eens weten.

Nu bemide nigt in mijnen vorigen brief heb ik u geschreven dat ik eenen brief geschreven had naar onzen Fons en Alfons Van Laere maar ik mag er niet naar schrijven want mijne brieven zijn terug gekeerd. maar moesten ze mijn adres ginter hebben in duitschland ze zouden wel naar mij kunnen schrijven want ier komen soms brieven toe van duitschland.

Nu veel meer nieuws kan ik ook nie schrijven of dat het warm begint te worden en dat het schoone dagen zijn maar droevige tijden voor elkeen zoo goed voor burgers of soldaten. Nu bemide Neef en nigte ga ik eindigen van schrijven en hopende dat mijn brief u in volle gezondheid mag toekomen.

Aanvaard mijne beste groeten van uw bemiden Neef, Domien Creve B. 264 2/II Armees belge En Campagne."

Domien Creve kreeg posthuum volgende onderscheidingen :

Herinneringsmedaille van den oorlog 1914-1918

Médaille de la Victoire

Ridder in de Orde van Leopold II met palm

Oorlogskruis.

M. Buyle

ONZE BEVOLKING

Zoals beloofd in ons vorig nummer geven wij hier nu een lijst van alle inwoners van onze gemeente die tussen de 80 en 90 jaar oud zijn. Deze lijst is gerangschikt volgens de straat waarin zij wonen. Wij staan er niet borg voor mocht er ondertussen iemand overleden zijn.

WACHTEBEKE : LIJST PERSONEN GEBOREN IN 1909 EN VROEGER

Achterhoek

Poppe Magdalena Maria	4	10 07 1907
Masquelier Julia Petronilla	7	24 11 1909

Axelsvaardeken

Verpaele Magdalena Maria	3	01 05 1906
Van De Slycke Augusta Triphonia Maria	35	13 09 1907
Wyngaerd Maria Magdalena	44	23 04 1908

Begonialaan

Thys Martha Romanie	16	18 08 1906
---------------------	----	------------

Bosstraat

Van Huffel Lisa Gabrielle Magdalena	5	13 10 1906
Rasschaert Bertha Alina Petrus	10	02 10 1909

Bovenhoek

De Bruyne Maurice	26	25 01 1906
-------------------	----	------------

Brandstraat

De Vlieghe Eduard	1	22 11 1909
Veelaert Magdalena Maria	4	23 04 1909
De Roos Elsa Marie	8	07 11 1907
Raes Magdalena Maria	13	09 10 1908
Verplancke Magdalena	15	13 01 1905

Cornilstraat

Van Laere Martha	1	29 11 1903
Verhoeve Maria Clothildis	12	13 02 1907
Willems Victor Eduard	24	25 12 1901
Bal Maria Regina Magdalena	36	05 03 1905

Dahlialaan

Wante Stephanie Marie	23	29 04 1907
-----------------------	----	------------

Dorp

Van de Voorde Remi Jozef	11	27 02 1906
Vervaeet Maria Bertha	11	19 09 1908
Rooman Maria Mathilde	25	10 02 1901
Van de Woestyne Maria Julia	25	17 07 1902
Masyn Rachel Julienne Maria	25	19 03 1904
Paelinck Dionisia Maria	25	27 09 1904
Schepens Julia Maria	25	03 04 1906
Deschryver Clemencia Irma	25	19 01 1907
Bonne Clarisse Camilla	25	11 02 1907
De Roo Celina Maria	25	22 02 1907
Wyngaerd Emilia Maria	25	14 03 1908
Aper Maria	25	19 05 1908
D'hont Joanna	25	17 03 1909
Hutsebaut Magdalena Maria Ludovica	25	24 04 1909
Vlaeminck Juliana Leontina	25	14 09 1909
Ghyoot Maria Theresia Adriana Rachel Rosa	25	24 09 1909

Godefroot Caroline	40	25 09 1902
de Weyn Bertha Maria	40	12 07 1903
Haemelinck Martha Maria	40	23 09 1903
De Vriese Anna Sophia	40	18 01 1905
Stoffelen Magdalena	40	13 08 1905
Van de Gejuchte Gustaaf Joseph	40	28 02 1906
Baert Emma Emilia	40	18 09 1906
De Wiest Julia Paula	40	23 03 1909
Banckaert Ludovica	40	22 08 1909
Delgatte Laura Maria	40	04 12 1909
Van Rooyen Magdalena Catharina	42	18 11 1906
De Cock Jozef Francies Casimir	48	13 03 1906
Lefevre Maria Philomena	65	20 10 1905
Kamoen Helena	68	07 01 1901
Godshuisstraat		
Descamps Cyriel	10	23 03 1902
Fehrenbach Elisabeth	10	10 04 1906
Coppens Justine	13	11 12 1900
Senave Bertha Maria Emma	13	24 03 1901
Creve Bertha Alice	13	03 05 1901
Pladet Julianna Eleonore	13	25 08 1902
Van Damme Joseph Gerardus Virginia	13	28 12 1902
Goossens Francies Xaveer	13	08 03 1903
Van Waes Maria	13	13 07 1903
van de Putte Irena Magdalena Camilla	13	02 10 1903
Van Loo Martha Maria	13	13 10 1903
Meys Maria Lucovica	13	28 06 1905
Goossens Martha Valerie	13	12 08 1905
L'Ecluse Irma Mathilde	13	18 09 1905
Verplancke Leonie Marie	13	13 04 1906
De Ridder Margaretha Joanna	13	29 09 1907
Van Hecke Magdalena	13	23 10 1907
Fol Richard Edmond Marie	13	05 03 1908
Dhooge Rene Joseph Emmanuel	13	23 08 1908
van Goeije Maria Philomena	13	18 07 1909
De Bruyne Coralie Marie	13	10 09 1909
Groenstraat		
Gevaert Maria Louisa	37	03 12 1901
De Baets Margaretha Maria	45	20 09 1906
Chalmet Elza Maria	46	03 04 1907
Hoogstraat		
Bracke Maria Emma	27	03 11 1906
Kalve		
Alliet Urbain Joseph	23	20 10 1907
Buyle Maria Constantia	27	19 03 1900
De Buck Victor Mauritius	29	05 06 1909
David Maria Magdalena	29	14 10 1908
Ruttens Paulina	35	08 08 1907
Raemdonck Albert Kamiel	59	03 02 1907
De Vos Maurice	74	23 05 1909
Geldof Alice Marie Livina	74	13 12 1906
Kerkstraat		
David Gustaaf	20	27 11 1903
Van Overmeire Medard Joseph	37	01 08 1906
Verbauwen Leonia	37	24 07 1907
Compaert Maria Rosa Camilla	40	22 05 1904
Willems Valeria Maria	45	14 05 1905
Van de Keere Lydie Louise Marie	54	01 11 1906

Van de Voorde Maria Augusta	60	21 04 1908
de Mey Anna Maria	64	17 01 1906
De Coninck Medardus Petrus	68	12 12 1901
Kleistraat		
Raemdonck Rene Theofiel	8	07 04 1905
Thys Germana Maria	33	05 04 1904
Langelede		
Blondel Arthur Rene	34	10 04 1909
Van Malder Maria Elza Philomena	48	24 10 1904
De Wever Achille	85	13 06 1909
Helderweirt Camille Petrus	89	08 03 1907
De Bruyne Maria Josephina	100	02 01 1903
Gysel Magdalena Beatrix	108	07 06 1903
Van den Hende Prosper Augustien	113	11 12 1905
Vispoel Magdalena	135	23 10 1908
Verhegge Cyriel Eduard	153	03 02 1906
Delsaert Celina Marie	153	03 05 1907
Gerres Clemens Eduardus	187	07 12 1908
De Moor Anna Nathalia	193	03 09 1903
Leeuwerikstraat		
Uytterhaegen Hortense Paula	2	28 09 1908
Meersstraat		
Vervaeet Ludovicus Rene	10	28 04 1906
Van Remoortere Rachel Louise	12	17 04 1908
De Langhe Pharailde Maria	20	03 12 1909
Van Eenaeme Gustaaf Gaston Rene	28	25 03 1906
Storme Albertina Sylvie	31	25 03 1900
Van Belleghem Irma Maria	31	11 05 1900
Laffranque Jeanne	31	14 05 1900
Criel Gaston Gustaaf	31	23 07 1900
De Raedt Florent Clement	31	13 09 1900
Van de Voorde Maria	31	23 10 1900
Everaert Emma Pharaïldis	31	13 09 1901
Christy Maria Elvira	31	25 10 1901
Galas Louise	31	20 12 1901
Temmerman Maria	31	28 12 1901
Cornelis Margaretha Sophie	31	05 04 1902
Vandercruyssen Maurits Constant	31	03 07 1902
Van der Straeten Esther Suzanna	31	30 07 1902
Hugenholtz Willy	31	27 09 1902
D'hauwers Joanna Elisa	31	30 01 1903
Demeester Godfried Andreas Maria	31	29 10 1903
Van de Velde Anna Catharina	31	07 03 1904
van Vliet Frans	31	28 04 1904
Claeys Elza Yvonne Pauline	31	27 05 1904
Lefebure Martha	31	10 07 1904
Den Dooven Bertha Stephania	31	01 11 1904
Van Rossem Gabriella Romania Adolf	31	20 11 1904
Tack Alida Francisca Emerentia Marie	31	07 06 1905
De Wilde Maria Emilia	31	09 06 1905
De Vuyst Magdalena Clara	31	06 12 1905
Vercammen Rachel Victorina	31	10 01 1906
Segers Edmundus Jacobus	31	26 05 1906
De Laeter Gabrielle Marie	31	08 06 1906
Vanderstraeten Helena Germana	31	20 02 1907
Van de Cauter Madeleine	31	02 03 1907
Heirwegh Magdaleine	31	22 04 1907
Pauwels Irene	31	11 09 1907
Van Leirsberghe Mauritius Camillus	31	23 02 1908

Waeytens Adolphine	31	29 03 1908
Desloovere Suzanne Emma Adolphine	31	30 06 1908
De Moor Georgius	31	25 02 1909
Coopmans Justina	31	29 12 1909
Fermont Germana	37	04 11 1907
Fermont Hector August	37	07 05 1906
Melkerijstraat		
Acke Emilie	4	05 10 1907
Scheire Alma Maria	5	16 07 1904
Scheire Martha Clothildis Maria	5	16 03 1908
Cools Gustavus	9	18 07 1908
Herie Audomarus Carolus Firminus	12	27 10 1908
Lyppens Irena Maria	12	18 03 1905
Thys Martha Philomena	13	23 06 1907
Verschueren Elza Mathilda	22	21 01 1907
Gysel Victorine	26	12 11 1905
Seyssens Joris	40	18 10 1902
Plasschaert Irma Maria	40	16 07 1909
Molenhoek		
Baete Maria Paulina	5	13 09 1904
Van Kerckhove Ernest	11	22 07 1909
Thibau Rene Sylvain Henri	26	02 10 1908
Baers Joseph Alois	46	24 11 1904
Van Bambost Irma Maria	46	15 02 1905
Audenaert Martha Maria Clementina	47	22 02 1908
Bauwens Coralie Marie	49	28 11 1904
Bal Anna Idonia	72	23 01 1905
David Leonia	77	25 03 1906
Molenstraat		
Creve Bertha Stephanie	17	22 02 1902
Cornelis Bertha Eulodia Cornelis	22	14 05 1905
Schelfhout Maria Stephania	46	01 04 1909
Audenaerde Kamiel	52	06 02 1907
Staelens Helena	52	06 09 1908
Muishoeken		
Cocquet Anna Maria	9	13 02 1905
Nachtegaalstraat		
Vlajen Maria Leonie	34	09 11 1904
Oudeburgse Sluis		
Van Graefscheppe Irma Edmunda	1	27 02 1900
Van Hoecke Amede	32	19 06 1905
Overslag		
Van Bambost Aime Alfons	8	27 08 1906
Coquet Elza Rosalia Maria	12	21 01 1906
Van Bambost Eduardus	23	04 01 1905
De Block Pharailde	28	16 10 1907
Maes Philomena Bertha	33	11 01 1906
Van Renterghem Magdalena Maria	35	24 07 1906
Van Acker Achille	74	25 10 1906
Overslagdijk		
Steenput Madeleine Marie	2	13 03 1901
De La Ruelle Gustaaf	32	25 11 1902
Palingstraat		
Bracke Victor	4	06 08 1909

de Coninck Martha Mathilde	4	25 06 1908
Goossens Constant Georgius	8	29 12 1905
Papdijk		
De Brauwer Maria	11	26 09 1906
Verplancke Isidorus	15	03 04 1903
Hillaert Cyriel	17	24 04 1908
Verdurmen Arthur	24	22 05 1909
Verdurmen Alois Camiel	26	07 12 1903
Van Damme Rachel Philomena Maria	26	23 03 1902
Parklaan		
Galens Oscar Petrus	6	21 10 1905
Masure Gerardina Clemencia	6	19 08 1906
Peene		
De Vos Philemon	6	31 10 1904
De Clercq Louise Marie	6	26 10 1905
Van Poucke Cyrillus	8	11 03 1907
Temmerman Gustaaf	10	12 01 1909
Willemarck Hermina Marcella Jozef Louis	22	26 10 1908
De Colvenaer Margarita Marie	32	08 03 1905
Van Rentergem Hortense Marie	52	07 12 1903
Pottershoek		
Roesbeke Richardus Clementinus	3	22 11 1903
Ramonshoek		
Van Bambost Leonie Marie	16	30 12 1906
De Letter Rene Jozef	26	08 09 1904
de Meij Ida Camila	35	07 04 1903
Roets Arthur Joseph	42	15 03 1907
de Meij Eduardus	61	08 12 1901
De Baerdemaeker Hortentia	100	10 12 1906
Coppieters Andreas	106	10 09 1909
Rechtstro		
Coppens Clara Leocadia Joseph	5	17 03 1904
Bruggeman Maria Antonia	22	11 10 1907
Stevens Elvira Maria	44	12 10 1904
Rozenlaan		
Baers Margaretha Maria	16	26 08 1907
Schoolstraat		
de Coninck Magdalena	4	31 01 1907
Sint-Elooi polder		
Lafaut Maria Philomena Constantin	4	09 03 1908
Sint-Franciesdijk		
Willems Hermaina Leontina	10	07 03 1903
Sturms Irma Maria	33	08 05 1908
Smishoek		
Van de Voorde Rachel Maria	4	31 05 1909
L'Ecluse Irma Maria	5	09 05 1901
Stationsstraat		
Vervaeet Bertha Coralie	5	02 03 1908
De Mervielde Louise Marie	47	29 11 1906
Vancleemput Valerie Marie	52	11 11 1909
Waldack Polydoor	69	30 07 1905

Hillaert Helena Maria	73	24 06 1906
Van Puyvelde Kamiel	110	12 10 1907
Venneman Sidonie Marie	115	12 03 1900
D'Een Leontina Maria	135	02 10 1900
Van der Straeten Maria Elisa	156	11 11 1909
De Maesschalk Irma Emma	179	16 02 1902
Van Damme Irma Joanna	186	03 09 1903
Haemers Zulma	190	22 11 1909
Wyngaerd Martha Florimonda	201	15 02 1907
Van Beurden Josephina Maria Hendrica	223	01 07 1908
Tulpenlaan		
Sunnaert Maria Magdalena	6	27 09 1909
Vieruitersten		
L'Ecluse Petrus Camillus	2	18 10 1907
Verplancke Irma Maria	20	09 01 1906
De Wever Kamiel	22	20 12 1906
Walderdonk		
Gyselincq Edgard	10	30 07 1907
Marquenie Camilla Maria Mathildis	12	07 11 1909
Beaval Maria Joanna	17	29 12 1907
L'Ecluse Maria Rachel	26	06 09 1905
Cornelis Emma Maria	27	02 12 1908
Roets Bertha	36	31 01 1907
De Bruyne Victor	41	07 07 1907
Helderweirt Julia Maria	55	13 08 1902
Michiels Hippoliet	77	21 11 1909
De Caluwe Camilla	77	21 11 1909
Warande		
De Wilde Augusta	8	29 06 1906
Vandenabeele Albertus Petrus	12	22 03 1909
De Wilde Adriana Maria	12	29 01 1909
Weide		
Beresole Martha Maria	10	03 09 1903

Paul Hesters

ALLERLEI

Schenkingen aan de heemkundige kring:

- Bruggeman Julien - een kachel
- De Vos Gustaaf - sleepbert
- Van der Sijpt Erik - een balance
- Verhamme Walter - koffiezetmachien
- Hesters Guido - uurwerk

BERICHT VAN DE STAD HULST (NL)

Eind november 1989 verschijnt als uitgave van het gemeentearchief Hulst het zogenaamde "hantbouck vander cipiragie van Hulst 1582-1584". In dit handboek hield de cipier van de gevangenis van de stad Hulst aantekeningen van wie, wanneer en waarom werd opgesloten en vrijgelaten. Het handboek, dat zich in manuscript in het archief van de stad Hulst bevindt, is getranscribeerd door de heer A. de Waal en voorzien van een inleiding, indices op persoons- en aardrijkskundige namen, een overzicht van voorkomende handmerken en een verklarende woordenlijst, in het totaal 75 pagina's. Deze uitgave is verkrijgbaar bij het gemeentearchief Hulst door overmaking van 15 gulden (incl. portokosten) op gironummer 46514 ten name van de gemeente Hulst, onder de vermelding van "1 ex. cipiragie".

DE STAAT VAN ONZE BEVOLKING

GEBOORTEN DERDE KWARTAAL 1989

DE SMET MAARTEN, zoon van Hans en Meneve Karin, Rechtstro, 48, Gent 24/06/89.
 PETERS OLIVIER, zoon van Peters Nelly, Muishoeken, 1, Gent, 12/07/89.
 LEFEVER JOCHEN, zoon van Tony en Van Rijseghem Chantal, Rechtstro, 18, Gent, 18/07/89.
 VAN DEN BERGHE STEPHANIE, dochter van Guido en De Rycke Annick, Spreeuwstraat, 13, Gent, 23/07/89.
 VAN WAES JOLIEN, dochter van Manuel en Van Hoecke Ann, Spreeuwstraat, 14, Gent, 25/07/89.
 VAN DURMEN RUTH, dochter van Luc en Rondas Marianne, Dorp, 13, Gent, 03.08.89.
 VAN HOECKE ROBBY, zoon van Marc en De Mey Katrien, Walderdonk, 69, Gent, 10/08/89.
 VAN SEVECOTTE JESSICA, dochter van Claus en Mainil Jolande, Vinkenstraat, 24, Eeklo, 10/08/89.
 CAMS SARAH, dochter van Etienne en Deketelaere Caroline, Kerkstraat, 7, Eeklo, 31/08/89.
 GEERS VALERIE, dochter van Ward en Meskens Rita, Oudeburgse Sluis, 34, Gent, 01/09/89.
 BRAET ELKE, dochter van Dirk en Schmidt Marie-Rose, Meersstraat, 5, Brugge, 08/09/89.
 DROESBEKE MICHAEL, zoon van Robert en Bruggeman Jeannine, Stationsstraat, 95, Gent, 10/09/89.
 DE VLEESCHOUWER TINE, dochter van Guido en Coppens Lieve, Smishoek, 22, Gent, 10/09/89.
 LAMPAERT LORENZO, zoon van Mario en De Smedt Brigitte, Molenstraat, 16, Lokeren, 19/09/89.
 VERSCHRAEGEN ANTHONY, zoon van Eric en Driesbeke Martine, Geraniumlaan, 3, Gent, 19/09/89.

HUWELIJKEN DERDE KWARTAAL

01/07/89
 RYCKAERT JOHAN, Staatsbaan 72/3, Maldegem
 HILLAERT RITA, Smishoek, 28, Wachtebeke
 15/07/89
 DE MUNCK PATRICK, Oudeburgse Sluis, 12, Wachtebeke
 HERMAN BEA, Meersstraat, 17, Wachtebeke
 15/07/89
 VEROUGSTRAETE JEAN-MARIE, Tolpoortstraat, 85, Deinze
 BRACKE MARTINE, Kerkstraat, 28, Wachtebeke
 07/07/89
 BEECKMANS PHILIP, Stationsstraat, 181, Wachtebeke
 LANNOY GUDRUN, Zwijndrecht
 04/08/89
 BRAECKMAN RAOUL, Molenhoek, 34, Wachtebeke
 BOUSSAER HEDWIGE, Molenhoek, 34, Wachtebeke
 04/08/89
 CRAVILLON PHILIPPE, Neermeerskaai, 213, Gent
 SCHOOLAERT Caroline, Begoniaalaaan, 2, Wachtebeke

04/08/89

PLASSCHAERT LUC, Schoolstraat, 13, Wachtebeke
 KNUYT ERNA, Schoolstraat, 18, Wachtebeke
 05/08/89
 VAN DRIESSCHE PETER, Noordstraat, 2, Lokeren
 DE NYS VEERLE, Peene, 5, Wachtebeke
 11/08/89
 BRACKE ANDRE, Molenhoek, 69, Wachtebeke
 SAEY LUCRETIA, Molenhoek, 69, Wachtebeke
 14/08/89
 VAN HECKE ALEX, Langelede, 65, Wachtebeke
 MAES GODELIEVE, Langelede, 65, Wachtebeke
 02/09/89
 COUCKHUYT DIDIER, Neiryckstraat, 7, Lendelede
 VAN DER JEUGHT MARINA, Kalve, 27, Wachtebeke
 08/09/89
 ROMBAUT FREDERIK, Kerkstraat, 34a, Wachtebeke
 VAN DEN HOECKE BRIGITTE, Kerkstraat, 34a, Wachtebeke
 08/09/89
 VOGELEER GERRIT, Vinkenstraat, 6, Wachtebeke
 VAN DAMME MYRIAM, Vinkenstraat, 6, Wachtebeke
 22/09/89
 DE BRUYNE GINO, Rechtstro, 6, Wachtebeke
 SMAAL ISABELLE, IJsvogelstraat, 8, Wachtebeke
 22/09/89
 VERBANCK STEFAN, Trieststraat, 68, Assenede
 CLAES ILSE, Godshuisstraat, 12, Wachtebeke
 29/09/89
 DE KEZEL MARTIN, Beekstraat, 158, Evergem
 MIGOM ERICA, Stationsstraat, 50, Wachtebeke

OVERLIJDENS DERDE KWARTAAL

Wachtebeke 20/06/89
 DE RYCKE JULMA, 94j. Wed. De Bruyne Renatus, Meersstraat, 31
 Gent 01/07/89
 BONNE LUDOVICUS, 78j. Echtg. Schelstraete Alice, Walderdonk, 42
 Wachtebeke 03/07/89
 VAN DE GEJUCHTE GUSTAAF, 83j. Wed. De Paepe Julia, Dorp, 40
 Wachtebeke 06/07/89
 WILLEMS MARIA, 91j. Wed. Roegiers Philemon, Meersstraat, 31
 Wachtebeke 06/07/89
 VAN DER STRAETEN ESTHER, 86j. Wed. Cnockaert Carolus, Meersstraat, 31
 Gent 07/07/89
 DE RIDDER MARGARETHA, 81j. Echtg. Goossens Francies, Godshuisstraat, 13
 Wachtebeke 11/07/89
 HILLAERT MARCEL, 54j. Echtg. Verspecht Rosalia, Nachtegaalstraat, 38

Wachtebeke 18/07/89
 VAN ROMPU MARGARETHA, 66j. Echtg. Baers René, Kerkstraat, 6
 Wachtebeke 21/07/89
 VAN KEMPEN BERTHA, 81j. Wed. L'Ecluse Cyrillus, Meersstraat, 31
 Wachtebeke 24/07/89
 HERTOGHE MARCEL, 65j. Echtg. Rombaut Marguerite, Merelstraat, 54
 Wachtebeke 06/08/89
 FOL ESTHER, 94j. Ongeh. Godshuisstraat, 13
 Gent 14/08/89
 VERHOEVE ESTHER, 80j. Wed. Coone Philemon, St.-Franciesdijk, 16
 Wachtebeke 14/08/89
 LEBOEUF CAMILLA, 88j. Ongeh. Meersstraat, 31
 Wachtebeke 23/08/89
 OUT JOHANNES, 51j. Echtg. Maes Irène, Langelede, 77

Gent 30/08/89
 GERARDU JOSEPH, 82j. Echtg. Van Gael Louise, Meersstraat, 31
 Wachtebeke 12/09/89
 BUSSENS CLARA, 94j. Wed. Nimmegeers Theofiel, Dorp, 40
 Gent 19/09/89
 VERPLANCKE SIMONA, 60j. Echtg. De Smet Camiel, Overslagdijk, 36
 Wachtebeke 25/09/89
 DE FLEURQUIN RACHEL, 75j. Wed. Ackerman Gerardus, Stationsstraat, 99
 Zelzate 27/09/89
 DE WILDE ADRIANA, 80j. Echtg. Vandenabeele Albertus, Warande, 12
 Gent 29/09/89
 DE WILDE IRMA, 80j. Wed. Van Himme Amaat, Langelede, 95

BEELDEKENS UIT ONZE WACHTEBEEKSE KINDERJAREN DE PROCESSIE

Naar aanleiding van onze tentoonstelling op de jaarmarkt die voor een groot deel aan het thema "volksdevotie" was gewijd vinden wij het een geschikt moment om in de serie "beeldekens uit onze Wachtebeekse kinderjaren" een hoofdstuk te wijden aan de processie.

Deze gebeurtenis vond in onze kinderjaren tweemaal plaats per jaar. Een eerste maal op sacramentszondag en een tweede maal op onze Lieve Vrouw ten Hemelopneming. Heden ten dage wordt er nog enkel een beperkte processie gehouden op sacramentszondag die nog weinig vergelijkingspunten met het veleden toont. Omdat wij onze nazaten toch een figuurlijk beeld willen overbrengen van wat dit vroeger zoal omvatte geven wij hier een gedetailleerde beschrijving weer van een aantal fasen die wij in de verschillende jaren hebben beleefd in en rond de processie.

Zo een processie ging dus wel op een bepaalde dag uit doch de voorbereidselen om dit alles tot een kleurrijk einde te brengen met de nodige godsdienstige inslag werd gespreid over een gans jaar. Iedere leeftijdsgroep bracht zijn religieus steentje bij.

Onze eerste kennismaking gebeurde uiteraard als toeschouwer op moeders arm tijdens de ommegang, daar kregen wij het eerste beeld van wat zo een processie was. Paarden, kleine kinderen, grote kinderen, grote mensen, de aristocratie van de gemeente, kleur, muziek en zang, alles werd tot een geheel geweven.

De werkelijke stap naar de eerste hulp bij deze processie gebeurde in de kleuterschool, bij ons "PAPSCHOOL" genoemd. Het woord papschool zal waarschijnlijk wel te maken gehad hebben met de leeftijd die wij hadden als wij daar naar school gingen.

Er zijn dingen waaraan ik nog herinneringen heb alsof het nog maar geleden was van gisteren. Wie van ons kent zuster Wivina niet meer? Naar het schijnt is zij nog de enige zuster uit de Wachtebeekse papschool die nog in

leven is; haar kolega's zuster Vincentia en Juffrouw Marietje zijn niet meer. In de klas bij zuster Wivina mochten wij de laatste voorbereidselen treffen vooraleer over te stappen naar de grote school. Voor ons was dat de Meesterschool. Zij leerde ons dan ook kleuren, tekenen, plakken, prikken, in de zandbak spelen en diens meer. Daar werd ons de vaardigheid bijgebracht van het snijden met de schaar, weefmatjes moesten wij zelf knippen en vlechten. Wat wij thuis niet mochten omdat het risico en de nodige opkuis te groot was werd ons hier geleerd. De afval moesten wij tot kleine snippertjes snijden om uit te strooien tijdens de processie. Diverse gekleurde snippers werden onder elkaar gemengd. De beste knippers met de schaar mochten goud- en zilverkleurig papier in snippers snijden. Geen enkel papiertje zou verloren gaan alles moest op geraapt en in een grote doos verzameld worden voor de processie.

Dit werkje werd ons op diverse tijdstippen in het lopend schooljaar opgedragen met als laatste woorden "het is voor de processie". Het werd ons toen al ingehamerd dat dit een belangrijk evenement was.

Als wij later dan toch naar de meesterschool gingen werden daar ook reeds de taken lang op voorhand uitgedeeld. Die klas zou die groep vormen, de andere klas dat, en wie tijdens het schooljaar de duivel uithing kon niet in een engelkleedje gestoken worden tijdens de processie. Voor hem werd een boetkleed bedacht.

Alhoewel wij nog niet officieel naar de meiskens mochten kijken in die tijd, denk ik wel dat dezelfde soort indeling ook bij het vrouwelijk geslacht van toepassing was.

Het waren niet alleen de personages in de processie die klaar werden gestoomd ook de inwoners van het dorp en de aangelanden van de straten waar de processie passeerde hielden rekening met die gebeurtenissen.

De straten werden versierd tijdens de processie en

hiervoor was van alles nodig. Diverse soorten bloemen werden speciaal aangeplant om in die periode in bloei te staan. Zij moesten dienen om het laatste stukje kassei welke het zou aangedurfd hebben zijn kaalkop te laten zien tijdens de processie te bedekken.

Anderen die reeds dagen op voorhand hun beste beentje bijzetten waren de kloosterzusters. Zij zorgden dat alle kleren en attributen voor de stoet netjes en in goede volgorde klaar stonden in het klooster, zeker zorg voor dragende dat beide geslachten zich tijdens het omkleden elkaar niet konden beloeven.

De laatste voorbereidselen werden in de kerk getroffen. Hier werden alle heiligen van hun sokkel gehaald, opgepoetst en op hun draagplank gemonteerd. In diverse katholieke bewegingen werden ook voorbereidselen getroffen. Wie zou mee gaan, wie zou den "drapo" dragen enz.. Kort gezegd een processie was iets waarin de ganse dorpsgemeenschap betrokken werd. Niemand, ongeacht zijn politieke of filosofische, achtergrond zou iets ten nadele van de processie hebben ondernomen.

De processie vertrok aan de kapel van het klooster om vervolgens door het dorp langs de Godshuisstraat, Lindestraat, Rechtstro, Kerkstraat terug aan de kerk uit te komen. De zaterdag voor de processie was voor ons een franksken te verdienen. Vele aangelanden van de processieweg hadden nood aan versiering en aan wit zand. Ja wit zand één van de hoofdbestanddelen voor de versiering op de weg. Waarschijnlijk omdat wit zand "rein" betekende. Ook toen nog werd in sommige huizen wit zand gebruikt om versieringen op de grond aan te brengen.

Hier werd het zand gebruikt om de bloemen te kunnen vast leggen op de grond en om lijnen te trekken waartussen de processie diende te gaan. Aangezien men gans de weg niet kon beleggen met bloemen werd er tussen de verschillende bloemmotieven voor een soort groenversiering gekozen. Daarvoor gingen wij varens gaan ritsen met alle risico's van dien. Men kon er zich gevaarlijk aan snijden maar ja voor een beetje pree meer kunt ge toch veel riskeren.

Wie ook nog een handje uitstak om de processie een wit en rein uitzicht te geven was ons moeder. De zaterdagavond was een extra wasbeurt voorzien, het laatste zwart moest er af daarvoor werd nogal af en toe ge"eieit" of ge"oeioet", twee kreten die wij goed kenden. De jaren dat wij ons moesten verkleden waren wij verplicht van naar de "vroegmis" of naar "t'achtsjen" te gaan. Het was wel vroeg opstaan maar ja ge moet er iets voor over hebben er werd in die missen op die dag niet gepreekt en dat wilde ook wat zeggen.

Mijn eerste jaar dat ik mocht meegaan hadden wij juist onze eerste kommunie gedaan, dus wij waren nog rein van lichaam en ziel. Er was een groot probleem, wij waren verplicht van een klein belleken te hebben om als koplopers van de processie de komst van het allerheiligste aan te kondigen. Zo een geluidmakend spel hadden wij thuis niet. Het schijnt dat wij al genoeg lawaai maakten zonder belleken. De redder in nood was ons vaders religieuze zuster uit Gent. Daar werd zo een lawaaimaker geleend uitsluitend voor de processie.

wordt vervolgd P. Hesters

Wachtebeke. — De processie. — La procession

D. Hendrix, 293, Plantijnlei, Oost, Antwerpen

Foto 1906: De processie, bekijk de witte zandranden als versiering van de straat.